

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

VI. OLAĞANÜSTÜ
GENEL KURUL TUTANAĞI
2-3-4 EKİM 1982 ANKARA
(ANAYASA İLE İLGİLİ)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ OLAĞAN GENEL KURULU
BANT TUTANAKLARI

Atilla SAV ,TBB BAŞKANI: Barolar Birliği Olağanüstü Genel Kurulunu açıyorum. Sayın konuklarımız ve sevgili meslektaşlarım.Türkiye Barolar Birliği Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Anayasa düzeni ile Ayasal temel hak ve özgürlüklerin ve nitelikleri Anayasa'da belirlenen sosyal hukuk devletinin savunucusudur. Birliğimiz kuruluşundan bu yana bu ilkelere ve amacına bağlı kalmıştır. Hukukun üstünlüğü ilkesinin ülkemizde bir inanç vetutum olarak yerleşmesine öncülük etmiştir. Bu doğrultuda üstün emek ve çabalarla ulaşılan başarı meslek kuruluşumuzun saygınlığının ve etkinliğinin nedenlerinden birisidir.

Türkiye Barolar Birliği Anayasamızın öngördüğü çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiye bağlıdır. Çünkü ancak böyle bir düzende savunma hakkının gerçek bir anlamı ve değeri vardır. Ve ancak savunma hakkının saygı kazandığı birtoplumda Barolar ve onların Birliği gerçekten yüceltici olumlu bir işleve kavuşabilirler. Her türlü baskıcı ve toplancı rejimlerde gerçek anlamda savunma hakkı yoktur. Ancak savunma benzeri bir göstermelik vardır. Güdümlü bir savunmayı gerçek savunma sayamayız. İşte bunun içindirki Türkiye Barolar Birliği Anayasamızın belirlediği çoğulcu özgürlükçü demokrasiye ulusçu ve lâik bir sosyal hukuk devletine içtenlikle bağlıdır.

Türkiye'yi 12 Eylül'e getiren siyasal, toplumsal ve ekonomik nedenler bir birikimin sonucudur. Türkiye Barolar Birliğinin bağlı olduğu temel inançlar ve hukuk ilkeleri göze alınınca 11 Eylül 1982'deki ortama dönülmesini isteyemeyiz. İstememekteyiz de. (salondan itirazlar SAV: Efenim açış konuşması yapıyorum. Gündemimize göre programımız budur. Teşekkür ederim. Müsa ederseniz açış konuşmasını bitireyim. Başkanlık divanını ondan sonra kuracağız, gündemin 2. maddesidir.) Hukuka da insancıl düşünce ve duygulara da aykırı bir karmaşa bir yıldı otamını haklı göremeyiz. Ülkemizin bir daha böyle bir ortama düşmemesi kara günlerin geri gelmemesi en büyük dileğimizdir. Halkımız gibi mesleğimizde o ortamda kurbanlar vermiştir.

Meslektaşlarımız görevlerini yapamaz duruma düşmüşlerdir. Ancak toplumsal sorunlara çözümler aranırken önce doğru sanılar koymak gerekir. Sonra çözümler ve çıkar yolları aranması gerekir. 12 Eylül öncesinin ortamını yalnızca hukuk kurallarının yetersizliğine indirgemek çok yönlü ve karmaşık nedenli bir hastalığa doğru tanık konmasına engel olur. Türkiye Barolar Birliği olarak bu konudaki önerilerimi ve önerilerimizi geri ve zamanı geldikçe sorumlulara ve yetkililere iletmeye çalıştık. Bu bütün bu çabalarımızın istenen ve beklenen sonucu almadığı ise pek söylenemez.

Bu nedenle; bu aşamada konuyu bir de en yüksek karar organımızın bilgisine ve kararına sunma gerçini duyduk. Yücel Genel Kurulu toplantıya çağırmanın nedeni budur.

Sayın Meslektaşlarım; bu aşamada önümüzde Danışma Meclisince hazırlanmış ve Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bir anayasa tasarısı var. Bu taslak bütünüyle 12 Eylül öncesi ortamına bir daha dönülmemesi için çözümü eksik ve yalınkat bir sanıya dayandırmaktadır. Bilindiği üzere Avukatlık Yasasının 100.maddesi yasaların ülke gereksinmelerine uygun olarak gelişmesi ve uygulanması yolundaki dileklerde, yayınlarda bulunmak ve gerekirse ön tasarılar hazırlamak görevini Birliğimize vermektedir.

Bu görev anlayışı ve bilinciyle yurtseverlik ve demokrasiye bağlılık duygularımızın gereği olarak yasaların en önemlisi ve devletimizin hukuk düzeninin temeli olan anayasa için bugüne dek görevimizi yerine getirme çabasında bulunduk. Bütün bu çabalara karşın bugün önümüzde bulunan anayasa tasarısı gerek sorunlara temelde koyduğu tanılar, gerekse getirdiği çözümler ve önerdiği sistem ile rejim modeli bakımından katılamadığımız bir anlayışı simgelemektedir.

Herşeyden önce temel amaç, örgütlükçü demokrasiyi bütün kurumları ve kurallarıyla işlerliğe kavuşturmak olmalıdır. 12 Eylül 1980 günü yönetime el koyma durumunda kalan Türk Silahlı Kuvvetlerince de bu ana ilkeye erişilmesi için Anayasanın gözden geçirileceği belirtilmişti. Su aşamada umudumuz ve dileğimiz tasarının yanlışlarının Milli Güvenlik Konseyince düzeltilmesidir.

Milli Güvenlik Konseyinin 5 Ağustos 1982 günlü 70 sayılı kararı doğrultusunda taslağın geliştirilmesi yolunda genel kurulumuzun birliğin genel görüşlerini belirlemesi tarihsel bir görev olacaktır. Danışma Meclisince hazırlanan tasarının Mili-yetçe, laik ,demokratik bir sosyal hukuk devletinin sosyal ve hukuksal yapısını oluşturmaya elverişli olduğunu söylenemez. Gerçi tasarının ikinci maddesinde Cumhuriyetin temel ilkeleri belirtilirken bir niteleme yapılmıştır. Ancak bir ülkenin yönetim düzenini belirleyen o ülkenin anayasasında kendi yönetim düzenine konulan ad değildir. Bu adla anılan yönetim düzeninin bütün kuramsal ,kural ve kurumlarla aynı doğrultuda gerçekleştirilmesi gerekir.

Yani konulan adla sistemin bütün bir birini doğrulamalıdır. Bu açıdan bakılınca tasarının demokratik ve lâik olma nitelikleri açısından olduğu kadar sosyal hukuk devleti bakımından da çok ciddi ve sakıncalı bir geriye dönüşü simgelediği ve gerçekleştirdiği söylenebilir.

1- Tasarı özgürlükçü demokrasiye yönelik değildir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ve Helsinki sonuç belgesinin oluşturduğu temel hak ve özgürlükler açısından 1961 anayasasının çok gerisinde kalan bir düzenleme öngörülmektedir. Çağdaş özgürlükçü demokrasi anlayışında asılolan temel haklar ve özgürlüklerdir. sınırlama ve kısımlar ayırık kurallar olup temel ilkeyi belirlemelidirler. Oysa tasarıda ayırık kural olması gereken sınırlamalar kısımlar hatta tümüyle durdurmalar öylesine geniş tutulmuştur ki, özgürlükler adeta istisna gibi kalmıştır. Ve kısımlar ve sınırlamalar asıl olmuştur.

Bu özgürlüklere, temel haklara yönelik kısma ve sınırlamalar hakkın özünü de ortadan kaldırabilecektir. Çünkü Anayasanın 11. maddesinde yeralan tasarıda yerverilmemiştir. Tasarının yaşama hakkını düzenleyen 17.maddesinde öldürme hakkına yer verilmiş olması ise bu bakımdan temeldeki anlayışın en çarpıcı örneğidir. Basın özgürlüğüne, düşünce, bilim vesanat özgürlüklerine getirilen sınırlamalar da öze dokunucu nitelikte aşırı kısma ve sınırlamalardır.

2- Çağdaş özgürlükçü demokrasinin temel özelliği çoğulculuktur. Çoğulculuk özgürlükte içerir. Çoğulculuğun olduğu yerde özgürlük zaten kendiliğinden vardır. Demokrasi bir kurumlar rejimidir. Devlet yönetimine en geniş katılımın sağlanması gerekir. Katılım ise en geniş özgürlük ortamında ve kurumlar aracılığıyla sağlanır. Oysa Anayasa kurumların varlığını ve işleyişini aşırı biçimde sınırlamakta ve kısımlamaktadır. Görüşte siyaset yasağı olarak düşünülen bu aşırı sınırlamalar gerçekte örgütlenme özgürlüğünü yoketmektedir.

Sendikalar, dernekler, Vakıflar kooperatfler ve özellikle de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla ilgili düzenlemeler bu kaygımızı haklı çıkarmaktadır. Danışma meclisinden çıkan son metinde 145. maddesi olarak düzenlenen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ilgili madde ne bu kuruluşların yapısal özelliklerine ne de çalışma ve işleyişlerine uygundur. Gereğinden başlayan bu temel yanlışlığı meclisteki görüşmelerde de komisyon sözcülerince sürdürülmüştür. Sonuçta çoğulcu demokrasinin gereklerine bütünüyle ters düşen bu düzenleme ortaya çıkmıştır. Meslekler, bölünüp parçalanmakta ve kurumlaşma olanakları yokedilmektedir. Anılan madde ile bu kuruluşlar Cumhuriyet öncesindeki döneme döndürülmek istenmektedir. Böyle bir tasarinin demokratik niteliğinden söz etmek kolay değildir.

3- Lâik ilkeside zedelenmiştir. Kişinin din ve düşünce özgürlüğünü güvence altına almaktan öteye geçen ve çoğunluğun dinsel inancına ad koyan hükümleriyle özellikle de zorunlu din dersleriyle de tasarı lâiklik ilkesinden bir geriye dönüşü içermektedir. ATATÜRK ilkelerinden en önemlilerinden biri olan lâik'likten verilen ödünlerin ülkemizi 12 Eylül'e getiren en önemli nedenlerden biri olduğu kuşkusuzdur. Tasarının bu gerçeğe göz yumması şaşkırtıcı görülmektedir.

4- Tasarı sosyal devlet ilkesi bakımından da toplulumuzu ulaştığı aşamadan geriye götürücü düzenlemeler getirmektedir. Çağdaş demokrasi anlayışı, sosyal ve demokratik hakların varlığından genişliğinden belli olur. Tasarının toprak reformu dibi, çalışma, sendika kurma, toplu sözleşme ve grev haklarıyla ilgili düzenlemeleri de tartışma götürmeyecek biçimde açık bir geriye dönüşü içermektedir. Tasarının anayasalaşması halinde toplulumumuzun sosyal ve ekonomik haklar bakımından çağın gerisine düşeceğinden kuşku duymamak gerekir.

Artık ne sendikal özgürlüklerden ne çalışma barışı içinde emeğin değerlendirilmesi olanaklarından söz edilebilecektir.

5- Hukuk devleti biz hukukçuların en titizlikle izlememiz gereken ilkelerden biridir. Bu nedenle Türkiye Barolar Birliği kuruluşundan beri hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkelerinin gelişmesine ve gerçekleştirilmesine çalışmıştır. Anayasamızda Yargı Erkinine yasamanın ve yürütmenin yargısal denetlenmesi işlevinin verilmesi toplumumuzun 1960 öncesi birikimlerinin ve deneyimlerinin bir sonucudur. Yargı erkinin anayasa ile yüklendiği bu denetim işlevine denetim yapabilmesi için yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi zorunludur. Bu kavramlar soyut ve fantezi düşünceler olmadığı gibi yargıca tanınan bir ayrıcalık ta değildir. Güvence güvenin gereğidir ve aynı zamanda rejiminde güvencesidir.

Yargıçların son derece büyük bir sorumluluk gerektiren işlevlerini korkusuzca ve hiç bir baskı ile karşılaşmaksızın yerine getirebilmesi için kurumsal güvence zorunludur. Yargıcın salt hukuk kurallarına ve vicdanına uygun karar verebilmesi için bu güvence kaçınılmaz bulunmaktadır. Yargıçların meslek görevlerini tatiz yapabilmesi için atanmadan başlayarak yükselme ve yer değiştirmede de güven duygusu yitirilmemelidir. Tasarıda yargıçların atama yükselme ve yer değiştirme işlemleri için öngörülen hakimler ve savcılar yüksek kurulu yürütme erki ile yoğun bir değinme halindedir. Anayasa mahkemesi üyelerinin tümünün Danıştay üyelerinin 4/1'inin ve başka bazı yüksek yargı görevlilerinin atanmalarının yürütme erkinin başına bırakılması gelmekte sakıncalı sonuçlar doğurabilecektir.

Yargının yasama ve yürütmenin işlemleri ve eylemleriyle ilgili denetleme yetkisinin sınırlandırılması da hukuka bağlı devlet kavramını zedelemektedir. Tasarı savunma hakkını olduğu gibi savunma mesleğini de önemsememiş görünmektedir. Yargının salt savunma yargı işlemesiyle gerçekleşeceği ve bütünleşeceği kuşkusuzdur. Bu üç ögenin birbirinden ayrı düşünülmesi olanağı yoktur. Savunma yargının bütünleyicisi olduğu gibi onurunun da koruyucusudur. Çünkü savunmasız verilmiş karar hep eksik kalacaktır. Özellikle olağanüstü dönemlerde savunmanın önemi ve değeri daha iyi bellidir. Savunmaya savunucudan yardım edemeyiz. Oysa sav ve yargı görevlerine Anayasada yer verilirken savunucuya yer verilmesi unutulmuştur.

Tasarıda da aynı unutkanlık sürdürülmektedir. Temel hak ve özgürlükler konusunda ise hak arama özgürlüğü ve savunma hakkına yer verilirken bazı temel ilkelerin yer almaması ise eksikliklerdir. Savunma suçlama ile başlar ilkesinin tasarıda yer alması savunma hakkının daha iyi gerçekleştirilmesi ve herkesin savunma hakkından en geniş biçimde yararlanabilmesi için yapılan uyarılar öneriler sonuç vermemiştir. Tasarı bu bakımdan da anayasadan ileri adım atma olanağından yoksun bırakılmıştır.

Bunların yanısıra yargılama birliği ilkesinde zedelenmiş bulunmaktadır. Tasarının 148. maddesinde idare ve vergi mahkemeleriyle çocuk mahkemelerinde meslekten olmayanlarında göreve almabilmelerine yolaçılmıştır. Yargıçlık özel bir eğitim ve öğrenimi gerektiren bir uzmanlık işidir. Yargıçın uzmanlığı yargı kurma sanatı ve görevidir. İdari yargıyı düzenleyen 2875 ile 2577 sayılı yasalarla bir kez için hukuk öğrenimi yapmamış kişilere yargıçlık olanağı sağlanmıştır. 2661 sayılı sayfa ile bu olanak kurumlaştırılmıştır. Tasarı ile de bu kez anayasallaştırılmak istenmektedir bunun sakıncası apaçık ortadadır.

Danışma Meclisinde hazırlanan tasarı gereğiçeğiri ve gerekse tili ve yapısıyla Türk toplumunun bugün ulaştığı düzeyin altında siyasal ve toplumsal olgunluğunun ise gerisinde bulunmaktadır. Sayın meslektaşlarım değerli Konuklar ;

Devletimizin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkması ortak amacımızdır. Toplumumuzun ve insanımızın mutluluk erinç ve gönenc içinde yaşamasına katkıda bulunmak hepimizin görevidir. Anayasa bütün bir toplumun sorunudur. Ama öncelikle hukukçuların özellikle de savunma mesleği görevlilerinin sorunudur ve sorumluluğundadır. Çünkü anayasaların uygulayıcıları arasında savunma görevlileri nicelikle hizmet alacaklardır. Danışma Meclisindeki çalışmaların titizlikten uzak bir ivgenlikle yürütüldüğünü kaygıyla izledik. Toplumun hiç bir katmanına ayaklarını basmayanların çalışmaları sırasında toplumun ayakta katabilmiş sağlıklı kurumlarından gelen seslere ve iyi niyetli uyarılarda kulak vermemiş olmaları dikkat çekicidir. Bizden sonraki kuşaklara karşı sorumluluklarımız vardır. Olağan üstü bir dönemde görüşlerimizi anlatamadık, sesimizi duyuramadık demekle tarihsel sorumluluktan kurtulamayız.

Bu nedenle, sonuna dek yurtseverlik ve demokrasiye bağlılık duygularımızın bize duyurduğu görevi yapmaya çalışmak zorundayız. Milli Güvenlik konseyinin 70 sayılı kararıyla birliğimize bu yolda bir işlev ve görev fırsatı verilmiş olmaktadır. Tasarının milli güvenlik konseyince ele alındığı bu dönemde ön inceleme ve değerlendirmelere tasarının geliştirilmesine katkıda bulunabilmek için Türkiye Barolar Birliğinin görüş ve önerilerinin en yüksek karar organı düzeyinde belirlenmesi yerinde olacaktır. Toplantımızın yararlı, olumlu verimli ve etkili sonuçlar yaratmasını dileyerek hepinize en derin saygılarımla ve sevgilerimle selamlarım. (alkışlar)

Teşekkür ederim arkadaşlar. Şimdi gündemimizin ikinci maddesi için oyunuza başkanlık divanı seçimidir 2. maddenin gereği. Bir önerge verildi bilginize sunuyorum.

6. Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına, Ankara Delegatesi Avukat Muammer AKSOY'un seçilmesini, Başkan Yardımcılığına İzmir Delegatesi Güney DİNÇ'in seçilmesini öneririz. Önder SAV, Ankara, Turan ASLAN Ankara, Öbey İMAMOĞLU Ankara, Ayhan EROL Ankara, İlhami GÜVEN, Lütfi KILINÇ İzmir, Ahmet Hamdi SAYAR İstanbul, Özen ÇUBUKÇU Adana.

Efenim önce Başkanı seçme görevini yapsın sayın Genel Kurul, Genel Kurul Başkanlığı için Ankara Delegatesi ve Ankara Barosu Sayın Başkanı Muammer AKSOY' önerilmektedir. Başka aday varmı acaba? Başka aday olmadığına göre sayın AKSOY'u oylarınıza sunuyorum Kabul edenler, Kabul etmeyenler, ? Oybirliği ile sayın Muammer AKSOY Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına seçilmiştir. Sayın AKSOY buyurun göreve. (alkışlar)

Muammer AKSOY: Değerli arkadaşlarım şimdi Başkanlık Divanının tamamlanması gerekiyor. Başkan Vekili olarak İzmir Delegatesi Güney DİNÇ'i adaylığı teklif edilmiştir. Başka aday olan varmıdır? O halde Güney DİNÇ'in adaylığını oylarınıza sunuyorum, kabul edenler lütfen işaret etsinler? teşekkür ederim. Kabul etmeyenler, ? oybirliği ile kabul edilmiştir. Lütfen onur versinler Buraya. (alkışlar) Başkanlık Divanının tamamlanabilmesi için 2 yazman üyenin aday gösterilmesi gerekiyor. Acaba aday gösterilen arkadaşlar varmı? Mahir Can ILICAK, oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler? Etmeyenler? Mahir Can ILICAK yazman olarak kabul edilmiştir. Özen ÇUBUKÇU'yu aday olarak gösteriyorlar kabul edenler, etmeyenler? Kabul edilmiştir. Sayın Özen ÇUBUKÇU'yu kürsüye rica ediyorum. Lütfen Başkanlık Divanına gelsinler. (alkışlar)

Sayın Meslektaşlarım, değerli arkadaşlarım. Türk basınının onurlu temsilcileri Değerli konuklarımız. Önce güveninize teşekkür eder buna layık olarak çalışacağımızı belirtmek isterim. 16. Mayıs 1981 günü Barolar Birliğinin 14. Genel Kurul Toplantısını açarken 26 yıl önce Genç bir avukat olarak yayınladığım hukukçuların manevi sorumlulukları başlıklı yazımdan bazı parçalar aktarmıştım. Hukuk devletinin özgürlüklerin çoğulcu demokrasinin gerçekleşmediği ya da sağlam bacaklar üzerine oturtulamadığı toplumlarda her hukukçunun birinci ödevinin aynı makeden naklediyorum "içinde bulunduğu toplulukta doğru bir hukuk düzeninin yani demokrasi ve hukuk devletinin kurulması için mücadeledir. Hukukçu olmak ne kadar şerefli ise o kadar da zor ve mesuliyetli bir mesleğe intisap etmek demektir. Hukuk fakültelerine kabul edilmek için mümkün olupta bir karakter vemedeni cesaret sınavı icabedilse bundan bütün insanlık ne kadar kârlı çıkardı demiştim" bir kaç hukukçuyada belirtmiş bunlardan bir kaçı için hukuk devletinin varlığı yokluğu son derece önemsiz bir kısmı bütün hayatını hukuk devletinin mücahedelesine kendisini verir, adar, bir kısmı da hukuk devletini yıkılması için haksızlığa hizmet eder diye üç kategoriyi de o makalenden ve yine o toplantıda arzetmiştim.

Şimdi Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yakında biçim alacak olan Türk Anayasasının oluşumuna katkıda bulunmak için çağırış bulunuyor. Gerçekten bu görevden kaçınamazdık. Kaçarsak Türk Ulusu ve tarihi bizi mahkûm ederdi. İşte hukukçu olarak hukuk devletinin kaderi üzerinde kendimize düşeni yapmak için üç gün burada çalışma durumundayız. Bugün anayasaya şekil verme yetkisi sadece Milli Güvenlik Konseyine aittir. Ancak ve ancak onların uygun gördüğü bir metindir ki Türk anayasası olabilecektir. Her ne kadar bu metnin kabülü için halkın "evet" demesi gerekir sede halkın oyu değiştirmesi söz konusu olamaz. Hayır dediği zaman ise ne olacağı henüz hukuk kuralları ile saptanmadığı yani Milli Güvenlik Konseyi böyle bir halde ne yapacağını hem bildirmediği hemde kendisini bağlamadığı için hayır oylarının çoğunlukta olması düşünülemez.

Evet Yeni Anayasa Metninin hangi çözüm kural ve ilkelere sahip olacağı bütün kelime, çmüle ve virgülüne kadar sadece 5 Komutanın ilavesiyle saptanacaktır.

Başka deyimle kurucu güç sadece 5 komutandan kurulu Millî Güvenlik Konseyidir. Kurucu mecliste ondan ibarettir. Hukuken durum böyledir. Çünkü Danışma Meclisi adını taşıyan kuruluşun iradesinin Anayasanın hiç bir maddesinin kabulünde en küçük bir ağırlığı yoktur. O kadar ki Millî Güvenlik Konseyi onun kabul ettiği çözümleri reddederken bir defa daha görüşülmesi ve görüşünü bildirmesi için Danışma Meclisine geri göndermeye dahi yükümlü değildir.

Özür dilerim arkadaşlar gündemi almadığım için Başkanın açış konuşması ve Başkanın Divan Başkanının açış konuşmasından sonra yapılacak bazı formaliteler olduğu inancındaydım. Fakat daha sonra da olur sözümü burada kesiyorum ve Türk Devletinin ve Türk Demokrasisinin kurucusu, Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu olduğu gibi Ulusu'nun kurtarıcısı ATATÜRK Başta olmak üzere bütün büyüklerimizin manevi varlığı önünde hepinizi saygı duruşuna çağırıyorum. Teşekkür ederim.

Millî Güvenlik Konseyi Danışma Meclisinin Kabul ettiği taslağın tümünü bir tarafa iterek bambaşka bir tasarıya Danışma Meclisine haber dahi vermeden kamuoyuna sunabilir. Bu yetkiye sahiptir. Adı üstünde danışma meclisi kurucu meclis değildir. Bunun hukuken böyle olmakla beraber Danışma Meclisinin çoğunluğunun kabul ettiği böyle bir tasarı bugün ortadadır. Son söyleyecek olan Tek kuruluş olan Konsey bu taslağı ciddi bir emek ürünü objektif ölçüklere saygı gösterilerek kabul edilmiş çağdaş ve Türk toplumunun yararına uygun düşen bir tasarı sanabilir. Ve onu küçük bazı değişikliklerle kabul edebilir. Bu tehlike var olduğu içindir ki başta hukukçular olmak üzere Anayasa'dan siyasetten siyasal rejimlerden siyasal tarihten anlayan her aydın için bu anayasa taslağına karşı görüşlerini dile getirerek Millî Güvenlik Konseyinin bu alanda biraz daha aydınlanmasına hizmet etmek kaçınılmaz bir ulusal ödevdir; tarihi nitelikte bir görevdir.

Bu anayasa taslağı bir cümle ile Türk toplumunu çok gerilere bunalımlara sürükleyici nitelikte hukuksal ve siyasal bir belgedir. Onu hazırlayanlar 12 Eylül'den önceki bunalımların bir daha başımıza gelmemesi o acı günleri bir daha yaşamamız gerekçesine 4 elle sarılarak ki, o günlerin hakikaten korkunç günler olduğunu hepiniz teslim ediyoruz, bu gerekçeye sarılarak o bunalımların asla nedeni olmayan bir çok demokratik ilke kurum ve çözümleri tahdit etmiş Türk ulususunun layık olduğu demokratik parlamenter rejimi göstermelik hale getirerek

20 yıl 35- yıl hatta 65 yıl önce çözdüğümüz sorunları önümüzdeki 10 yılların gündemine yerleştirmiştir. Bu taslak maazalah yasalaşırse Atatürk'ün bize hedef olarak gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak şöyle dursun ondan bir hayli uzaklaşmak Türk ulusunun acı yazgısı olacaktır. İşte bunun içindirki bu olağanüstü toplantıda sözü geçen taslağın ne kadar çağdışı Türk toplumu için ne kadar zararlı bir parçası olduğunu idda ettiğimiz ve ATATÜRK'ün hedef olarak gösterdiği batı uygarlığının ölçütlerine ne kadar ters düşen bir öneri olduğunu çeşitli yönlerden göstermek zorunluğundayız.

Kamuoyuna ama asıl Milli Güvenlik Konseyine seslenerek önümüzü getirilen bu belge sizinde gerçek amaçlarınıza ve niyetlerinize ters düşmektedir. (Salondan itirazlar) Öyle ki, (onun öyle olup olmadığını başkan olarak beni seçtiklerine göre sayın üye ben takdir ederim ondan sonra da siz söz alırsınız ,sizden başka tepki gösteren arkadaş olmadığına göre demekki sözlerim ilgi ile takip ediliyor demektir, demokrasinin birinci kuralı evvela çoğunluğa saygıdır) (salondan ama evvela gündeme uygunluktur) (AKSOY: Gündeme uygunluktur çünkü başkan olarak seçilen şahıs dâima bir açıış konuşması yapar. Onun uzunluğunu ve niteliğininide o şahıs tayin eder lütfen oturunuz. Oturunuz efendim!

İşte bunun içindir ki, sözü edilen toplantıda hazırlanan yasanın ne kadar çağdışı ne kadar Türk toplumu için zararlı bir parçası olduğunu iddia ettiğimiz ve ATATÜRK'ün hedef olarak gösterdiği batılı uygarlığının ölçütlerine ne kadar ters düşen bir öneri olduğunu çeşitli yönlerden göstermek durumundayız. Kamu oyuna ama asıl Milli Güvenlik Konseyine seslenerek önümüze getirilen bu belge sizinde gerçek amaçlarınıza zihniyetlerinize ters düşmektedir. Öyle hükümleri vardır ki adeta sizi ulus vetahir önünde çok kötü duruma düşürmek için kaleme alınmıştır demekten daha uygun bir deyim bulamıyoruz dersek gerçeğin ta kendisini dile getirmiş oluruz.

Kamuoyundan çok Milli Güvenlik Konseyine sesleniyoruz deyişimi belki garip karşılayabilirsiniz ama bugün onun karacı mademki anayasa-yasamıza şekil verecektir, özellikle ona yönelmenin en pratik ve en doğru yol olduğuna inanıyorum. Şimdi bu noktada sayın Milli Güvenlik Konseyini Bu tasarının nitelikleri konusunda aydınlatmak bakımından bize üç görev düşmektedir.

Birincisi 1961 Anayasasını temel almanın gereğine Konseyi inandırmaktır. 1961 Anayasası prensip olarak Türk toplumunun gereksinmelerine cevap verebilecek çağdaş, ve Türk toplumunu ileriye götürücü nitelikte bir anayasadır. Ondaki bazı teknik aksaklıkları ve eksiklikleri kolayca düzelterek ve tamamlayarak 1961 -1971 Anayasasını düzeltilmiş biçimiyle yaşatmak gidilecek en doğru yoldur. Ama bu noktada biraz sonra anlatacağım, 1961 Anayasası hakkında yazılmış yanlış bir zehabın doğru olmadığını Milli Güvenlik Konseyine gayet açık bir şekilde anlatmak bunu ispat etmek gerekir.

2- Milli Güvenlik Konseyi bizim gibi birçok bilim adamının yüksek bürokratin yüksek emekli yargıcın katıldığı Danışma Meclisinden çıkan bir tasarinin muhakkak ciddi bir değer taşıdığı zehabına kapılabilir. Ve hele çeşitli anayasal kurum ve kuruluşların bu taslağı yeterince eleştirmemiş olmasında milli Güvenlik Konseyinde bu yönüyle de perçinleyebilir. İşte göstermek zorundayızki Bizzat Milli Güvenlik konseyinin bazı düzenlemeleri hem Danışma Meclisinin halkın iradesine uygun düşecek yani devlet felsefesine ters düşmeyen taslağı yapmasına engel olmuştur, hemde bu taslağın başka kuruluşlarda yeterince eleştirilmemesini önlemiştir.

Bu gerçeği Milli Güvenlik Konseyinin bilmesi onun taslağı değerlendirmesinde ve sonuç olarakta o taslağa çok daha rahatlıkla bir kenara itmesinde etkili olacaktır. Bu nedenle yeterince üzerinde durulmamış bu noktayı özellikle açıklamak isterim. Bu doğrultuda açıklamaların uzantısı olarakta düzeltilmesi çok güç olarak hazırlanmış ve zaman bakımından da yalnız dayanağı olan bu anayasa taslağı karşısında şimdi takınmamız gereken en iyi global tutumun toptan tutumun ne olabileceği sorusuna cevap vererek bir öneride bulunacağım.

Nihayet Genel Kurulumuzun şimdi kuracağı komisyonlarla en önemli noktalardaki düzeltme önerilerini bir rapor halinde kamuoyuna sunması gerekir. Birinci noktayı dediği 1961 anayasasının temelinde devlet felsefesinde doğru çağdaş ve Türkiye'nin koşullarına uygun ve ayrıca ATATÜRK'ün ilkelerine ve amaçlarına tamamen paralel olduğunu 12 Eylül öncesi bunalımların ve şiddet hareketlerinin asla nedeni olmadığını ve bunları önleyici önlemlere asla engel teşkil etmediğini teknik bazı aksaklıklarının partilere ve liderlerine güvenmesinden ileri geldiğini bu noktadaki boşluklarında kolayca tamamlanabileceğini ayrıntılarıyla kanıtlamanın yeri burası değildir.

Ama bu görevi özellikle yerine getirmek zorunluğundayız. Komisyonumuz, daha sonra kuracağımız komisyonlardan sonra 1961 Anayasasının bu bunalımların asla nedeni olmadığı gerçeğini ispat eden bir broşürçüğü Milli Güvenlik Konseyine hazırlayıp takdim etmesi gerekmektedir. Böylece eğer düzeltilen teknik aksaklıkların 10-20 senenin tecrübelerinden de yararlanarak düzeltilen bir 1961 Anayasası elde edilecek olursa Anayasa sorununun % 50'si halledilmiş olacaktır. Bu konuda aydınlatıcı pek çok sav ileri sürülebilir. Fakat çok sabırsız hareket edildiği için bunları ileri sürmeyeceğim.

Yalnız bir iki noktaya değinmekle yetineceğim. Dikkati çekmek için. Sanılıyor ki bu 1961 anayasası çoluk, çocuk, bazı maceracı kimseler tarafından hazırlanmış bir Türk anayasasıdır. Kimler tarafından hazırlanmış meselesi üzerinde fazla durmadan Başbakan yapılan Ferit MELEN'ler Rüştü AKSALLAR, vs.reler Birleşmiş Milletlerdeki temsilci şahıslardan tutunuzda daha birçok şahsın katılması ikinci derecede önemli, bugün bizza Milli Güvenlik Konseyinin ATATÜRK'ten sonra en büyük devlet adamı olarak kabul ettiği ve kabili ATATÜRK'ün yanında tek kişi olarak kabul ettiği, İNÖNÜ bütün bu maddeleri kabul etmiş v kurucu meclisin her toplantısında hazır bulunmuştur.

Bunun dışında iki noktaya daha kısaca değineyim, bizzat bugünkü Anayasa komisyonu başkanı ,ALDIKAÇTI Doç. olarak hazırladığı kitabında bu anayasayı övmüş onun ilkelerini devlet felsefesini kesin çözümlerini yerinde bulmuş ancak küçük bazı öneriler yapmıştır. Hatta 1980 yılının Nisan ayı sonundaki Tercüman gazetesinin düzenlediği seminerde bu anayasanın prensiplerinin değiştirilmesine dair hiçbir söz söylememiş sadece icranın biraz daha kuvvetlendirilmesini söylemiş başkanlık göreve başkanlık isteğininide reddetmiştir.

Bizzat bugünkü iktidarın dahi kendisine önem verdiği arkadaşımız Kıbrıs Koordinasyon Kurulu Başkanı olan Prof. Turhan FEYZİOĞLU'nun kurucu Mecliste Anayasa kabul edildiği gün son temsilci olarak söylediği övgü konuşması bugünkü anayasanın nasıl bir anayasa olduğunu en mükemmel bir şekilde dile getirmiştir, bunuda arkadaşlarım görecek fakat fazla vaktinizi almak istemiyorum. Elbette bir anayasada bazı boşluklar olacaktır. Bunu önlemeye imkân yoktur. Anayasanın iyi uygulanabilmesi için yöneticilerin akıllı davranmaları ,iyi niyetle davranmaları şarttır.

Eğer çok değerli arkadaşım Turan GÜNES şimdi maddi varlık olarak burda olsaydı ki onun manevi varlığının burada bize bakarak size her zaman tekrar ettiği bir Fransız düşünürünün şu sözlerini yine aynen tekrar edecekti "insanları akıllı olmak zorunluluğundan kurtaran ve onları deliliklerine rağmen mutlu kılan anayasa yoktur" evet hiç bir zaman anayasadan beklenemeyecek bir Hüper başarıyı yani uygulayanların çalgınlıklarına rağmen toplumda hiç bir hunalım meydana gelmemesini sağlamanın neticesini 1961 Anayasasından bekleme hakkı olmamak gerekir. Konuşmamın sizin için daha ilginç olan kısmına geliyorum. Bugüne kadar hiç değinilmemiş noktalara aydınlatmaya gayret edeceğim.

İçimizden bir arkadaşınızım hiçbirşey iddiasında değilim ama hasbelkader, 1961 anayasasının hazırlanmasında bütün ne kadar komisyon kurulmuşsa hepsine katılmış anayasa komisyonunun sözcülüğünü yapmış Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığı yapmış bir şahıs olarak anayasa ile biraz daha yakından ilgim olduğu için bugüne kadar çok değerli yazıların dahi üzerinde durmadığı bir noktayı burada belirtmeyi kendim için bir ödev sayıyorum.

Danışma meclisinden çağdaş olmayan vetoplumumuzun bugünkü ve yarın gereksinmelerine cevap vermekten uzak olan bir taslağın çıkmış olmasını biz şahsen doğal bir sonuç olarak karşılıyoruz. Ve şimdi bunun nedenlerini sayın Millî Güvenlik Konseyi üyelerine duyurmak isterim. Hep bu sözlerimiz Millî Güvenlik Konseyinin daha iyi bir anayasa yapması için onun dikkatini çekmekten ibarettir. Hiç biri edebiyat ve boş söz değildir, ortada bir tasarı var ve bu tasarının Türk toplumuna zararı olduğuna inanıyoruz. Ama ona Sayın Millî Güvenlik Konseyini ve sayın Devlet Başkanımızı inandırmamız lazım.

ATATÜRK Türk Tarihinin ve Tarih'in en büyük adamlarından biri olan ATATÜRK dahi ki, hiç bir zaman hiç bir karara kendisi tek başına varmamıştır. ATATÜRK'ün sofraları denilen yer müşavere yeri idi. Her kararı alırken tanıdığı güvendiği kimseleri toplayıp o toplantıları yapmıştır. O halde tabii ki 5 komutanda ve sayın Devlet Başkanımızda Anayasada son sözü söylemeden önce başka şahısları da dinleyecektir. Yanındakileri dinleyebiliyor, ama biz yanında değiliz ki, biz sesimizi ancak buralardan bu toplantılardan iletacağız. İşte buradan bu tasarıya kuşkuyla baktığımızın sebepleri şunlardır diyoruz:

Şimdi bunun nedenlerini arz ediyorum. Diyebilir ki sayın Konsey, ünvan sahibi bu kadar kişinin hazırladığı ve büyük bir çoğunlukla kabul ettiği bir taslak elbetteki değersiz ve çağ dışı olamaz, diye düşünebilir. Danışma Meclisi biçimini nasıl seçeceği onun bileceği husustur, bu noktada da söz söyleme hakkına sahip değildir. Biz ancak burada bir noktayı göstermek istiyoruz. Kuruluş biçimi ve seçiliş biçimi o şekilde olan bir meclisten de başka türlü bir anayasa çıkamazdı. Bunu huküsal ve hukuk sosyolojisinin ve hukuk tarihi verilerinin bir gerçeği olarak dile getirmek istiyoruz. Neden Çünkü Danışma Meclisi üyeleri tek tek ne kadar değerli ve bilgili insanlar olurlarsa olsunlar bir tek güç tarafından atanmış kimselerdir. Bunlar ya önce zaten iktidarın vedevlet başkanının temsilcisi olan Valilerin gösterdiği üç kat aday üzerinden Milli Güvenlik Konseyi seçsin, ya doğrudan doğruya seçsin, son seçici odur ve hepsi nihayet milli güvenlik konseyi tarafından seçilmiş şahıslardır.

O halde bunların düşünceleri birbirine oldukça yakın olacaktır. Böyle olunca da Danışma Meclisinde fazla tartışmaların olmaması doğaldır. Ama Sosyal ilimlerde hakikatin güneşi, hakikatin şimşeği ancak fikirlerin çarpışmasından ortaya çıkar. Varik yi hakukat müsademere-den çıkar. İşte Danışma Meclisinde elbetteki bu seçiliş biçiminden dolayı olamayacaktır, bunu anlatmamızın sebebide efendim fazla bir tepki olmadı, fazla bir tartışma olmadı o halde niye bu kadar kıymetli hakim bu kadar kıymetli profesör var, bunlarda kabul etti buna şüphe yoksur denmesin sayın Milli Güvenlik Konseyi demek isteriz.

Elbetteki tek dereceli bir seçim beklenemez, bir müdahaleden bir itilalden bir devrimden sonra. Bunu istemek gayet tabii doğaldır. Suç değilse, çeşitli menfaat kuruluşlarının ve çevrelerinin temsilcileri çeşitli düşünce mihraklarının temsilcilerinden kurulu bir meclis olmakla olmaması o konseyin bileceği birşeydir. İşte o zaman birçok fikirler oraya yansıyamaz ve bütün menfaatler görüşler her açıdan ele alınamaz alınamadığı içinde yalnız tek taraflı bakış doğrultusunda bir tasarı yapılır ve belli çevrelerin önemli çevrelerin menfaatleriyle bağdaşmayacak birtakım teklifler geldiği zaman ona karşı tepkilerde kendisini gösterebilir.

Bunun daha önemlisi arkadaşlar şudur, Eğer bir çevrenin bir kuruluşun bir meslek grubunun bir düşünce gurubunun temsilcisi olarak geldiyse bu şahıs yalnız icranın sesini dile getirmez. Hiç şüphe yok- Danışma Meclisi üyeleri de vicdanlarının sesini dile getirmişlerdir, ayrı bir motor daha olur o zaman insanda. Ben o çevrelere manen hesap vereceğim, onların temsilcisiyim. Hem bu sorumluluk bilinci hem de söylediği zaman onların gücünü, ben onları temsil ediyorum onların gücünü kendisinde duyar bu hesap verme sorumluluk bilinci ve o güç bir Danışma Meclisinde veya Anayasayı hazırlayan bir mecliste orada bulunan şahıslara başka bir zihniyet başka bir enerji ve cesaret verir.

İşte bu da tabii söz konusu değildir, çünkü çevrelerden, mesleklerden ve düşünce mihraklarından kendisi seçilerek gelmemiştir ve nihayet belli şahıslar tarafından seçilmiş kimseler vardır. Başka önemli bir noktaya bir etkene daha değinmek isterim. Bir meclisten çıkacak kararların oluşumunda bir role sahip olan şahısların orada toplum için zararlı gördüklerine inandıkları bazı çözümlerin çıkması için mücadele verebilmesi icabında şimşekleri üstüne çekebilmesini göze alması için bu yaptığı mücadelenin bir sonucu olduğur- inanması lazımdır. Bunun buz üstüne yazılmış yazı niteliğinde olmayacağına inanması gerekir.

Eğer o mecliste bir mücadeleyaptı bir karar kabul ettirdi, bu karar sonradan başka bir kurul tarafından hiç bir surette yeniden görüşün diye geri bile gönderilmeden reddedilebilecek ya da bambaşka bir yasarı ya da hüküm kabul edilebilecek se o çözümü kabul etmeyen bir çok şahıs fazla mücadele emek azmini bilincini, arzusunu, enerjssini içinde bulmaz. Çünkü yaptığı hareket pek akılla bağdaşmayan bir hareket demektir. Niçin yapıyorsun bu kadar mücadeleyi sonunda nihayet bir öneriden ibarettir. Ve irade olarak anayasa hükümlerinin oluşumunda rol oynamaması diye düşünürlerse orada Danışma Meclisinde ciddi tartışmalar olamaz ve ondan dolayı da yeterince olmamıştır.

Çünkü ta başından beri üyeleri bilmekteydi ki, hazırladıkları tasarının herhangi bir şahsın hazırladığı tasarıdan daha fazla hukuken ağırlığı yoktur tümü bir tarafa bırakılarak biz onları değil bunu kabul ettik diyebilme yetkisine de Milli Güvenlik Konseyi sahiptir. O halde niçin kavga ediyoruz?

Niçin bütün tehlikeleri göze alayım. Nihayet uğraşımın, konuşurum bütün tehlikeleri göze alırım, bayılırım hatta hastahaneye giderim ama ondan sonra bırakırım, daha fazlasını yapamam diye düşünür. Demekki bu tarzda bu anayasa tasarısında bir çok çağımızın gerisine düşen toplum için zararlı ATATÜRK ilkeleriyle dahi bağdaşmayacak onun amaçlarıyla bağdaşmayacak hükümlere karşı fazla mücadele yapılmadıysa Danışma Meclisinin içerisinde bunun sebebi Danışma Meclisi üyelerinin yetkilerinin sadece danışmadan ibaret olmasından ileri gelmektedir.

Çok daha önemli bir noktaya daha işaret etmek isterim. Bu tasarının birçok çağ dışı hükümlere sahip olması karşısında niçin acaba bir çok meslek kuruluşumuz kâfi derecede tepki göstermemiştir, meselesi de düşünülecektir. Çünkü bunu güvenlik Konseyi düşünecektir. Diyecektir ki iyi efemim anladık hadi, 4 gazete ki burada hakikaten ismini anmayı bir görev biliyorum. Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet ve Güneş'in yaptığı yayınlar çok ışık tutucu yayınlardır, bunun dışında birçok yüksek kuruluşun ismini saymayayım, tepkiler gelmemiştir, diye düşünebilir ama düşünmemesi gerekir.

Çünkü birçok devrimlerden, ihtilallerden ve müdahalelerden sonra onu yapanlar genellikle geçici dönemde kendilerinin iradelerini kısıtlayabilmek için geçici bir anayasa kabul ederler. Onun için gerek halk ve gerek kamu görevlileri bilinçli çevreler bilirler ki, iktidar da bulunanlar şunları yapabilirler anayasa kabul edilene kadar, Nitekim 27 Mayıs'tan 4 gün sonra hemen 1 Haziran'da geçici anayasa kabul edilmiştir ve bunun ancak 4/3 çoğunlukla değiştirilebileceği ilan edilmiştir. Sınırlıdır yetkileri. Ama sayın Milli Güvenlik Konseyimiz 12 Eylül'den sonra geçici bir anayasa kabul etmemiş ve mevcut Anayasayı tamamen yasa düzeyine indirgemmiştir.

Demmiştir ki, 2324 sayılı kanunla benim kabul edeceğim her kanunla hem kararla hem bildiriyle anayasayı değiştirebilirim bu getirdiğim yeni hükümler anayasa hükmü olarak anayasanın yerine geçerler. Böyle bir hüküm geldiği zaman sonucu ne olur? sonucu bir çok çevrelerde bir zat e ihtilali yapanlara karşı samimi yardım edebilme şevki gücü cesareti ortadan kalkar. Çünkü heran çıkarabileceği bir kanunla bütün müesseseleri ortadan kaldırmaya ,yeniden kurmaya yetkilidir.

Hatta geçici 3. maddeye göre Danışma Meclisinin getirdiği , bu yetki genel seçimden sonra Millet Meclisi toplanıp başkanlık divanı kuruluncaya kadar da devam edecektir. Yani o zamana kadar yine anayasaı değiştirecek hükümler dahi çıkarabilecektir. Bu mevcut olduğu içindir ki Danışma Meclisi kurulduktan sonra da bu yetkilere sahip olduğu içindir ki Milli Güvenlik Konseyi Danışma Meclisi üyeleri birçokları bürokratlardır, onlarda daha çekingen hareket ettikleri gibi ayrıca diğer birçok kuruluştta, acaba bu davranışlarımla Milli Güvenlik Konseyini üzermiyim darıltırmıyım endişesi içerisinde farkına varmadan insan psikolojisinin bir sonucu olarak , hukuk sosyolojisinin kaçınılmaz sonucu olarak , hukuk tarihi verilerinin kaçınılmaz sonucu olarak etki altında kalabilir. Bunu'da hesaba katmak en önemli noktalardan biridir.

Şimdi ayrıca da söyleyelim ki, hakikaten Sayın Devlet Başkanımızın 29 Ağustos 1982 günü Afyon Karahisar konuşması da bu endişeleri bir ölçüde, belki yanlış anlaşılmaktadır , düşünceleri artırmıştır. Şimdi arkadaşlarım başka bir noktaya daha değinmek istiyorum. Bunlara rağmen müesseseler bir tepki gösteremezlermiydi? gösterir ama kahramanlık olur. Bir noktayı belirtmek isterim, demokrasiler kahramanlık üzerine kurulan rejimler değildir. Başka rejimlerde kahramanlık vardır, demokrasilerde kahramanlık yoktur. O halde getirilmiş olan bu hüküm tepkinin yeterince olmamasından büyük payı vardır.

Şimdi 4. bir nokta olarak şunu arz etmek istiyorum. Böyle bir tasarinın içerisinde bir çok çağdışı hükümler oluşup, demokratik parlementer sistemi bırakın demokratik sisteme uygun hükümlerin bulunması ve dolayısıyla bizzat konseyin ve sayın devlet başkanımızın ağızlarına aykırı hükümler bulunuşu, çünkü ben bütün konuşmalarını teker teker gözden geçirdim. Belki 25 tanesinde demeç ve konuşmalarının daima ve ısrarla demokratik parlementer sisteme döneceğimizi söylemektedir. Demokratik parlementer sisteme, özgürlükçü sisteme , ve Türk halkının ve ulusunun buna layık olduğunu belirtmektedir.

Demekki onun gerçek iradesine de uygun bir tasarı hazırlanmamasında şununda rolü olmuştur. Danışma meclisinde yalnız partilerin temsilcilerinin bulunmaması değil, partililerin dahi bulunmaması muhakkak ki birçok yanlış hükümlerin girmesi halinde ki birçoğuda siyasete karşı partililiğe karşı alerji taşıyan hükümlerdeki, çağdaş demokrasiyle bağdaşamaz.

Çünkü çağdaş demokrasi partiler demokrasisi olarak nitelendirilen birdemokrasidir. İşte o yanlış hükümlere karşı çıkıp bunun zararlı olduğunu ortaya koyacak partililer bulunmaması muhakkak bir noksanlık olmuştur, ortadan denge kalkmıştır. Biz partici olan arkadaşların değeri hakkında en küçük bir şüphe sahibi değiliz. Ama bir kurucu meclisin tam bir kurucu meclis olarak anayasayı her cephesiyle aydınlanmış bir şekilde dengeli bir anayasa çıkması için o kurucu mecliste partisizlerin yanında partililerin de bulunması gerekirdi. Bulunmayışı dengeyi bozmuş ve gerçekten sanki siyasi hayata karışmak yani siyaset sanki suç üstü birşeymiş gibi, Binlar siyaset değil, siyasi faaliyetlerde görüşlerde dahi varsa, partilerin hiçbirleriyle işbirliğinden bunların bu gibi hükümlere karşı sesini duyurabilecek partili şahısların olması gerekirdi bunun olmuyuşıda büyük bir noksanlık olmuştur.

Arkadaşlar konuşmalarımın sonuna geliyorum, denilecektir ki, yahu bu adam kamer'den mi geldi aydan mı geldi, herşey olmuş bitmiş şu anda anayasa kabul edilmek üzere kalkmış şu noktalarda kusur var, bu noktalarda hazırlanan şeyde bunlar var, bimanaleyh bütün bunlar gözönünde bulundurulup yeniden gözönünde tutarak butasariya önem vermeyin o şekilde hareket edin. Biz kamer'den gelmedik, özlerimizin doğru olduğuna inanıyoruz. Tabii takdir bize ait değil, ama biz noktayı belirtmek istiyorum. Şimdi ne yapmalı gözümüne cevap vereceğim. Özet olarak şunu belirtmek istiyorum. Yapılacakşey bugün kanımca, mademki bu kadar başarısız ve çağdışı bir anayasa taslağı hazırlanmıştır, sayın Devlet Başkanının ve Sayın Milli Güvenlik Konseyinin ve yeni bir anayasa meclisi kurulması, işte esas şimdi dedilerki sen şimdi aydan geldin. Değil arkadaşlar bu olmayacak birşey değildir, olabilir.

Ama şu denilecektir, Bekâra karı hoşama kolay kabilinden sende Danışma Meclisinde değilsin ama öyle ahkâm kesiyorsun söylüyorsun diyeceklerdir. Acaba ben Danışma Meclisinde olsam böyle mi düşünürdüm. Arkadaşlara böyle düşündüğümü ispat etmişimdir hiç olmazsa. Çünkü daha evvel Danışma Meclisi gibi aynen bir danışma meclisi niteliğinde Anayasa hazırlayacak olan 10 kişilik İstanbul Bilim heyetinde bulunmuşum, sonunda çıkan tasarıнын çağın gerisinde ve Türk toplumunun yararlarına uygun olmadığını gördüğüm için o tasarıyı devlet başkanına teslim etmek görevi kendisine verilen üye olarak gittiğimden Milli Birlik Konseyi Genel Sekreterinin de yanında sayın GÜRSEL'e bu anayasa tasarısıyla kamuoyuna gidemezsiniz, onun için bir kurucu meclis hazırlayınız ve kurucu meclisin yetkileri de olmalıdır, iki meclisli bir

kurucu meclis hazırlayarak bunu o kurucu meclis gözden geçirsin biraz gecikebilir ama yıllar boyu hiç olmazsa daha az tartışılan bir anayasa meydana çıkar demişizdir, ve bunu dışarda da beyan etmişizdir sonunda kurucu meclis kurulmuştur. O halde o gün 10 kişilik heyet hakkındaki sözümü bugün kalabalık olabilir ama, bunda Danışma Meclisidir. Onun hakkında söylüyorum, yeni bir meclis kurulmalıdır. Ve bu kurulacak meclis hiç kimse meslek kuruluşlarının, çeşitli menfaat gruplarının Barolar, Üniversiteler, hakimler, askerler, bütün bunların sendikalar, bütün bunların o kuruluşlar tarafından seçilen temsilciler kurulu bu tasarıyı gözden geçirmeli yeni bir taslağı Milli güvenlik kuruluna sunmalıdır. Milli Güvenlik konseyi de kendisini biraz daha genişleterek mesele hükümet üyelerini alarak askeri veya sâvi bürokrasiden de daha başka şahıslar alarak biraz daha geniş kurucu meclisin bir kanadını temsil ederek bunu gözden geçirip beğenmediği hükümlerini değiştirebilmelidir ve anlaşılamayacak hususlarını da bir karma komisyon ile bir ay içerisinde 1.5 ay içerisinde sonuca ulaştırabilir. Gayet tabii ki 1.5 ay içerisinde iktidar yani icra gücü Milli Güvenlik Konseyinde kalacaktır bunda hiçbir şüphe yoktur.

Ama anayasayı yapan peyzaj olarak böyle bir ikili ve öyle bir meclis ki temsilciler meclisi orada yalnız istisari değil sonunda çözümleri reddedilirse ikinci mecliste yani Milli Güvenlik Konseyinin çekirdeğini temsil ettiği ikinci mecliste bunu tartışabilecek bir meclis kurulmalıdır. Arada partilerin kurulmasına da müsaade edilirse buraya da partilerin temsilcileri de alınmalıdır.

Şimdi arkadaşlarım bunları söyledikten sonra geri kalankısmın üzerinde fazla duracak değilim. 3. Nokta, Biz Milli Güvenlik Konseyine birçok noktalarda çağın gerisinde olan hukuk felsefesi, devlet felsefesi Demokrasiyle bağdaşmaz olan bu tasarının bozuk noktalarını göstereceğiz, bu üçüncü görevimizdir. Bunu yapacağız, ne olursa olsun bunu yapacağız zaten. Böyle bir bildiri de bulunalım, kabul edilme şansız çok azdır, ama biz ötekini yapalım. Ve rica ediyorum mademki beni buraya başkan olarak seçtiniz rica ediyorum sizlerden bu tarihi görevi yaparken, pazartesi günün son saatlerine kadar çalışmaya gayret edelim ve iyi bir eser meydana getirelim. Evvela şu tasarının devlet felsefesinin çağımızın demokrasisinin ve temelini teşkil eden demokrasilerin babası diye kabul edebileceğimiz büyük filozof...of'un kabul ettiği devlet anlayışı ile. Yani devletin asayışı sağlamak, güvenliği sağlamak için değil özellikle kişilerin temel hak ve irriyetlerini de beraberçe sağlamak için varolduğu, bunun için kurulduğu görüşünden hareket eden

nazariyeyi benimsemiş bir tasarı olmadığını ortaya koyalım. Arkadaşlar hatırlatırım hepinize.68. maddesidir aklımda kaldığına göre ATATÜRK'ün hazırlanmasında büyük rol oynadığı 1928 anayasasının 68. maddesinde temel hak ve hürriyetleri tabii vatandaşların tabii huku- kundandır der. Ve yani tabii hukuk felsefesini ve görüşünü 1924 anaya- sası ve ATATÜRK benimsemiştir. Zaten onun Medeni Haklar diye yayınla- dığı kitap vardır Türk Tarih kurumunda hepinize tavsiye ederim. Alın okursanız, orada demokrasiye ne kadar inandığı ve amacının çağdaş de- morsasi olduğunu göstermiştir. Zaten hem çağdaşçı olacaksın, uygarca olacaksın ve çağdaş medeniyetin üstüne çıkacağım diyeceksin, hemde hür- riyetler temeline dayanan insan haysiyeti temeline dayanan çok partili siyasi düzene dayanan rejimi kabul etmeyeceksin, bu olacak şey değil. Bu yumurtasız omlet yapımı olur. ATATÜRK'ün amacında daima bu olmuştur. Hiç bir zaman diktatörlük olmamıştır.

Ondan sonra hürriyetler kısmında sayın Başkan birçoklarına Türkiye Barolar Birliği Başkanı sayın Atila SAV gösterdi, başta yargı gücünün yargının zedelenmesi, yani bağımsızlığının zedelenmesi ve güvencesinin ortadan kalkması gibi devletin temelini sarsacak en önemli noktalardaki hataları gösteren, hürriyetlerde ,milli iradenin tecellisi ,Millet Meclisinin yetkilerinde bütün bunlar teker teker gösterilen bir bildiri ya da y rapor hazırlayacağız. Bunların ayrıntılarına geçmiyoruz.

Bir nokta üzerinde durup sözlerimi bağlayacağım, bu hükümlerden bir tanesi vardırki, anayasanın geçici 12. maddesinde sayın Devlet Baş- kanımızı gerçekten yaralayacak ve ona karşı saygısızlıktır. Öyle bir hüküm getirmiştir ki diyor ki, " bu anayasa kabul edildiği zaman otoma- tik olarak Milli Güvenlik Konseyi başkanı da Cumhurbaşkanı sayılır bir cumhurbaşkanı seçilir diyemiyor, onun yerine geçer . Sayın EVREN'in böyle bir prime ihtiyacı yoktur ve dağıtacağım konuşmasında belirtti- ğim kaç konuşmasında da açıkca böyle birşeyin peşinde olmadığını dile getirmiştir. Ancak Milletim bunu isterse ancak o zaman sözkonusu olur demiştir. Milletim bunu istemeside ya doğrudan doğruya halkın seçimiyle ya da onun temsilcilerinin parlamentodaki seçimiyle olur. Ama böyle otomatik, farazi bir seçimle, varsayımla Cumhurbaşkanı seçilir cümle- sinin onun tarafından asla kabul edilmeyeceğine inanıyorum. Ama öyle bir çözüm getirmekle bir çok lüzumsuz tartışmalara neden verilmiştir.

Tabii eğer geçici bir devre için bu seçim halk tarafından yapılacaksa bunun sonunda yine devlet başkanlığı gibi en yüce makamda bunun tartışma konusu olmaması için siyasi partilerin kurulmasına mücadele edilmesi, (onların ki kendisinde bir konuşmasında söylemiştir naklediyorum onlarında aday göstermelerinden sonra) elbetteki bir seçim söz konusu olabilir, çünkü siyasi partilerin katılmadığı bir seçime çağımızda seçim diyebilmeye imkân yoktur.

Arkadaşlarım sözlerimin sonuna geldim, bir benzetme ile son vermek isterim. Bu anayasanın ki mübalağa ettiğimi sanmıyorum bütün memleketlerin anayasalarında Gençlikte söz konusu değil 65 yaşını geride bırakmış birşahıs olarak inanarak düşünerek bilinçle belirtiyorum ki bu anayasa taslağının çünkü bunun milli Güvenlik Konseyi ile alakası yok Danışmanların hazırladığı bir tasarıdır, demokratik öteki memleketlerin anayasalarıyla karşılaştırıldığı zaman özgürlükçü ve demokratikçiliği bakımından işgal ettiği şey 187'deki Avrupa Anayasaları ile Abdülhamit'in anayasaları karşılaştırıldığı zaman ki düzenin aynıdır. Yani daha ilerisinde değildir.

O zamanki Abdülhamit anayasası o anayasal ra göre ne kadar özgürlükçü ve demokratik idiyse bu'da çağdaş anayasalara nazaran o kadar özgürlükçüdür. O Abdülhamit anayasası ki tarihi gelişim içerisinde bir ileri adımdı. Mutlak salt bir monarşiden bir meşrutiyete gidişti bir ileri adımdı. Küçükte olsa bir ileri adımdı, bu anayasa ise büyük bir geri adımdır. Daha önceki 1921-24, 1961-1971 anayasalarıyla kıyaslanamayacak kadar çağdaş bir zihniyetin ifade ettiği bir geri adımdır. İşte bu geri adımdan Türk Milletinin kurtarılabilmesi için Milli güvenlik Konseyinin iyi niyetine Azami olarak inandığımız Milli Güvenlik Konseyinin ve sayın Devlet Başkanımızın dikkatini çekmek için bütün bu maruzatta bulunduk. Ve sözlerimi aynen şu cümlelerle bitiriyorum." Sayın Devlet Başkanının ve Sayın Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin sağduyusuna, uygarlıkçılığına , çağdaşçılığlığına ,ve ATATÜRKÇÜ'lüğüne gönülden inandığımız için onların Sayın EVREN'in deyimiyle Türk Ulusuna layık olduğu özgürlükçü demokrasiyi ve demokratik parlamenter sistemi vereceklerine inanıyorum. Hepinize özellikle komisyonda başarılı çalışmalar diler beni dinlemenizden ötürüde çok teşekkür ederim. (alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, tarihi olduğuna inandığımız görevimizin yerine getirilebilmesi için ben şahsen bazı önerilerde bulundum ama onun dışında esas 3. bölümde dedimki Yönetim Kurulumuzun ana amacı budur onun için toplanmıştır . Bu taslağı başta devlet felsefesi olmak üzere çeşitli görüşlerin bir tartışmasını yaparak, bir dökümünü yaparak bunlardan bir kaçtanesinin muhakkak değiştirilmesinin toplumumuzun geleceği ve huzuru bakımından bunalmırlardan kaçınabilmemiz bakımından ne gibi değişiklikler yapılabileceğini bir rapor ya da bir bildiri ile sunmak gerekiyor kamuoyuna. Onun için de bizzat davet edenlerin, toplantıya çağırılmışların yapmış olduğu gündemde uzmanlık komisyonlarının seçilmesi öngörülmüştür. Burdan iki manada çıkabilir, büyük bir komisyon kurulur içerisinde alt komisyonlar ya da daha başlangıçta işte tasarının temel felsefesini bir komisyon bir yargı için ayrı komisyon yasama, yürütme için ayrı bir komisyon ne ise böyle komisyonlar daha başlangıçta kurulabilir. Yahutta bir büyük komisyon kurulur ve bu komisyon içerisinde alt komisyonlar alt komisyonlar da kurulabilir.

Salondan: Sayın Başkan komisyonların seçilmesine geçilmeden evvel usula itirazda bulunmak istiyorum efendim.

Başkan: Buyurun efendim.

İsim alınamadı : Sayın Başkan ,Genel Kurulun değerli üyeleri, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Genel Kurulumuzu olağanüstü bir toplantıya çağırarak suretiyle Anayasanın oluşması safhasında bulunduğumuz şu günlerde en yüksek karar organının anayasa hakkındaki görüşlerini teşvik etmek lüzumunu hissetmiştir. Ve bu düşüncesi istikametine de bir gündem ve yöntemle huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır. Ben hazırlanan bu gündemin ve uygulanmak istenen yöntemin yararlı olmadığı kanısındayım, bu nedenle gündemde ve yöntemde değişiklik yapılmasını öneriyorum.

Gündemde şu anda komisyon kurulması önerilmektedir. Henüz komisyonların nasıl kurulacağı konusunda da bir açıklık yoktur. Sayın Divan başkanımız böyle bir açıklığın peşindeydi. Şimdiye kadar ki uygulamalar gözönüne alındığı takdirde Türkiye Barolar Birliğinin yaptığı şu olmuştur. Bir komisyon kurulmuştur veya bir kaç komisyon kurulmuştur. O komisyonlar raporlarını hazırlamıştır, Raporlar genel kurula gelmiştir, bu raporlar üzerinde delegeler genellikle belirli tahdit edilmiş şeyler içerisinde görüşlerini açıklamaya kifayeti müzakeke takrirleri

verilmiş, genel kurulca o komisyondan gelen raporlar alkışlarla kabul edilmiş, kamuoyuna bildirilmiştir. (KOMİSYONLARIN SEÇİMİ BANDA GİR-MEMİŞ)

Başkan: Komisyonlar toplandıktan sonra yarın saat 10.30 da toplanmak üzere komisyon üyelerine ve başkanlarına kendi çalışmalarını ile ilgili düzenledikleri raporları dinleyeceğiz. Bir önerge var.

Türkiye Barolar Birliği Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına,
Türkiye Barolar Birliği 16. Genel Kurul İsrail Yönetiminin bir yanda Filistin Halkına uğradığı soykırım konusunda duyduğu nefreti açıklar ve bölgede hukukun geçerliliğinin kılınması adil ve kalıcı bir barışın sağlanması ancak Bağımsız Filistin devletinin kurulmasıyla gerçekleşebileceğine olan inancını belirtir. Yukarıdaki metnin genel kurul kararı olarak kabülü için gereğini saygıyla arz ve teklif ederim. Hüseyin Onur, Halil Hazeri, Hıdır Benzer, Kemal Kumkumoğlu.

Atila SAV: Sayın arkadaşlarımızın önergelerinde belirttikleri konuda dün toplantı yapan Yönetim Kurulumuz bir örüs saptama ve açıklama yolunda karar almıştır. Bu kararımızı hazırlamak için bir görüşle gerek yurt içinde ve gerekse uluslararası düzeyde Hukuk Kuruluşlarına ve insan Haklarıyla ilgili kuruluşlara Barolar Birliği Yönetim Kurulunun görüşü olarak sunacağız. Olağanüstü Genel Kurulun gündemi bellidir, yasamıza göre gündemde bulunmayan bir maddenin görüşülmesi olanağı yok. Ama Genel Kurulda belirtilmiş bu eğilimi izin verirseniz Yönetim Kurulunun almış olduğu kararı destekleyen bir görüş olarak kabul ederek daha büyük bir güçle bu görevi yapabiliriz. Benim Yönetim Kurulu adına önerim budur efendim teşekkür ederim.

Başkan: Efenim öneri sahipleride bu açıklamaya katılıyorlar, gerekli değerlendirme yapılmak üzere Yönetim Kuruluna tevdi ediyoruz. Yarın saat 10.30 da Olağanüstü genel Kurul toplantısına devam edilmek üzere davet ediyorum. Teşekkür ederim.

Başkan: Değerli arkadaşlarım komisyonların çalışmalarını devam ediyor, daha komisyonların raporları gelmedi o nedenle genel kurulu saat 14.00 de toplanmak üzere kapatıyorum. Bu arada bir telgraf var onu arkadaşım sizlere iletcekler.

Genel Kurul Başkanlığına,

Çağrınıza teşekkür ederim ortaya konulacak görüş ve önerilerinizin başarılı çalışmalarınıza ışık tutmasını diler şahsınızda değerli üyelerinize ve davetlilere saygılar sunarım.

Ord.Prof.Dr.Sadi IRMAK

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANI

Türkiye Barolar Birliğinin olağanüstü Genel Kurul toplantısına davetiniz için teşekkür ederim. Toplantı süresince ortaya konulacak görüş ve önerilerin yararlı sonuçlar sağlamasını diler saygılar sunarım.

Derviş TUNA

Yargıtay Başkanı

6.Olağan Genel Kurul toplantınıza mazeretimin nedeniyle katılamadığım için üzgünüm. Çalışmalarını takdirle izlediğim Birliğinizin bu toplantısında da Türk Hukuku açısından yararlı kararlar alınacağından emin olarak başarılar diler meslektaşlarımıza saygılar sunarım.

Orhan ÖZDEŞ

Danıştay Başkanı

Genel Kurul toplantısının hayırlı olması dileği ile Birlik üyelerine saygılar sunarım.

Danışma Meclisi Başkan Vekili

6.Olağanüstü Genel Kurul toplantınıza nazik davetiniz için teşekkür ederim. Toplantınızda ortaya çıkacak görüşlerin Türk Hukukuna ışık tutmasını diler saygılar sunarım.

Danışma Meclisi Başkan Ve.

Genel Kurul toplantınız için nazik davetinize teşekkür eder başarılar dileği ile saygılar sunarım.

Münir GÜNEY

Köyİşleri Ve Koop.Bakanı

Genel Kurul toplantınızda önemli işlerimin nedeniyle bulunamadığım için üzgünüm. Bu toplantının ulusumuz ve varılacak sonuçların hayırlı neticeler doğuracağı inancındayız, Genel Kurulun alacağı kararların hayırlı olması dileği ile saygılar sunarım.

Hatay Barosu Başkanı

Rahatsızlığım nedeniyle iştirak edemediğim Olağanüstü genel kurulumuzun memleketimize hayırlı olmasını diler bütün meslektaşlarıma saygılar sunarım.

Av.Mehmet KAVAKLAR

Gümüşhane delegesi olarak kongreye gelirken vasıtamın yolda arızalanması nedeniyle gelemiyorum. Kongremizin alacağı kararların yararlı olacağına ışık tutacak çalışmalarını şimdiden kutluyorum, başarılar diliyorum.

Av.Süleyman AYDIN

Ayrıca Tarım Bakanı Sebahattin Özbek, Dışişleri Bakanı İltiz Türkmen Telefonla bildirdiler, ..Adalet Bakanın'dan da bir çiçek var. Bu dosya'da başka birşey görmedik.

İsim Alınmadı : 6. Olağanüstü Genel Kurulun sayın üyeleri. (Sakarya Barosu Delegesi Tekin YAMAN) Sayın delegeler bilindiği gibi Olağanüstü genel kurullarda sadece gündemle ilgili maddeler görüşülür. Bize gönderilen ve dağıtılan olağanüstü Genel Kurul gündemini tetkik buyurunuz, hiç bir yerinden bu toplantının ne amaçla yapıldığı hakkında bir işaret yok. Birlik Başkanının toplantıyı açması, Başkanlık divanı, Saygı duruşu, komisyon seçimi, komisyondan sonra kapanış. Hiç bir yerine bunun Anayasa tasarısıyla ilgili olduğu yazılmamış. Bunu bir usüle eksiklik olarak belirtmemi müsademenizi rica ediyorum. Bunu Anayasa görüşmesi olarak kabul ettik,

(Salondan - Yönetim Kurulu var sayın YAMAN)

YAMAN: Doğrudur, bunda da olması tabii terciha şayandı. Olur efendim herşeyi biryere uydurmaya gerek yok, hen bir noksanlığa işaret ediyorum. Öyle de olurdu, böyle olsa daha iyi olmazmıydı? Bunu hemen tehvil ederim. Daha iyi olurdu, olmamış. Tabii peşin fikirle dinlerseniz öyle.

Şimdi efendim, 1136 sayılı kanununun 115. maddesi Barolar Birliği ile ilgili madde, 85. maddeye, Baroların olağanüstü toplantılarına atıfta bulunuyor. Orada aynen şu cümle yer alıyor. İlk iş olarak Başkanlık divanı seçilir, gerek olağan gerekse olağanüstü toplantılarda. Şimdiye kadar yapılan 14 olağan ve 5 olağanüstü genel kurullarda da daima başkanlık divanları teşekkül etmiştir, daha sonra Barolar Birliği Başkanı açış konuşmasını yapmıştır.

Fakat burada ilk gün gördük ki, Sayın Barolar Birliği Başkanı divan teşekkür etmeden konuşmasına başladı ve bunu sürdürdü. Kendisini çok zevkle izledik, cidden çok güzel bir konuşma idi. Ama biz bu çok güzel konuşmanın böyle bir usuli sürçmeden diyelim, yapılmasını temenni ederdik.

3. usülle ilgili duruma geçmek istiyorum. Şu yazılı metinde şöyle diyor. "Ankara Barosu Başkanı Muammer AKSOY'un Türkiye Barolar Birliği Olağan Üstü Genel Kurul Toplantısını açarken yaptığı konuşma" Herhalde sayın üstadımıza Genel Kurulun başkanı olacağı varsayımı ile önceden teklif edilmiş, bu metni hazırlayarak göndermiş. Siz sayın Başkanım tarafsız bir durumdasınız, bu müdahaleyi sizinde yapmanız lazımdı. Ben herşeye rağmen hukukün üstünlüğü ilkesini savunan bu kongrede belki sizin bana yapmanız gerekeni ben yerine getiriyorum, siz tarafsız olarak kongrenin başkanısiniz,

BAŞKAN: Genel Kurulun amanını boşuna işgal ediyorsunuz, eğer komisyonlar geldikten sonra konuşursanız o zaman katkıda bulunarak daha iyi iş yapmış olursunuz. Aynı şeyleri Zongulda'da yaptınız,

TEKİN YAMAN: Biraz daha gayret edinizde Genel Kurul delegeliğinden ihracımızı teklif ediniz bari.

BAŞKAN: Sayın Konuşmacı lütfen tamamlayın.

Tekin YAMAN: Önceden teklif ve teksir edilerek dağıtılan metin konusunda, olağan genel kurulun açılış konuşmasının takdim şekli değil bu. Kendi konuşmalarını yaptılar. Biz bu konuşmayıda zevkle dinleyecektik, bakınız ne kadar yanlış anlaşılıyor. Ama Divan teşekkür eder saygı durumunda bulunulur ondan sonra kendisi 2. başkana, Başkan vekiline terkeder gelir burda konuşurlardı. O vakit kimsede sözünü kesmek gereğini duymazdı. Yeni Anayasanın bir 170. maddesi var, hepimiz şikâyetçiyiz bunu sindirmenin imkânı yok. Bunun karşısındayız, ama sayın AKSOY'un şimdi devam eden hala inatla ve ısrarla devam eden tutumları acaba diyoruz ALDI MAÇTI Anayasasındaki 170. madde hakimin gözetiminde Genel Kurulları yapmak hususundaki hüküm haklıdır. Bu müdahaleyi hiç bir zaman yapamazsınız, geçiniz Genel Kurul delegeleri arasına ordaki Genel Kurul delegesinin sataşmak hakkında var ama sizin başkan olarak bana sataşmak hakkınız yok.

Sayın AKSOY'un sırası geldiğinde konuşma hakkı saklı kalmak üzere konuşmasının kesilmesi yolunda Divan Başkan vekili ve üyelerine verdiğim önerge işleme konmamış ve okunmamıştır. Bunu da burada tutanağa geçirmekte yarar görüyorum.

Sayın Delegeler, bu olağanüstü Genel Kurul toplantısının zamanının da tam isabetli seçildiği söylenemez. Birhafta önceye alınan bu davet 9 günlük tatili bölmeyeceğinden katılma sayısı olabilirdi. Bu çokönemli toplantı için kanunda zorunlu yeter sayı sağlanabilmiş ise de bu katılma Genel Kurul'un delege sayısının takriben 3/1'inden ibaret kalmıştır. Genel Kurul adedi yönünden katılanlar tam sayımızın azınlığındadır. Bu azınlık oylarıyla görüşüyoruz, ve bu azınlık oylarıyla kanunda yeterli olmakla beraber toplantı sonuçları belirlenecektir.

5. Noktaya geliyorum, toplantı zamanı gibi toplantı yerinin seçiminde isabetli olduğu söylenemez. Bizi Bir önceki olağan toplantıda belki bir salon olmadığından Zonguldak'ta Maden-İş salonlarında yapılmıştı. Ancak Avukatlık Kanununun 2.maddesinde bütünresmi makam ve kuruluşlar yardımcı olmakla yükümlüdür. bize, barolara avukatlara, Ankara'da Adalet Binaları, kamu sektöründe devlet istatistik Enstitüsü, Yargıtay, DSİ. salonları gibi pek çok yerler vardır. Şimdi söz gelimi, İşçi Sendikaları Feredasyonu Türk-İş'in bu toplantı salonunda Türkiye Barolar Birliği toplantı yaptığı gibi acaba Türkiye İşveren Sendikaları Konferans Salonunda da bu toplantı yapılabilirdi.

Batı'da toplu iş sözleşmesi toplantıları hep bir taraf lokallerde yapılır. Bu toplantının burada yapılması kime rapor vereceğiz neyi tedayi ettiriyor, ne derece başarılı olabilir bunuda takdirlerinize sunarım. Bu arada bir meslek kuralı ihlalinden de söz etmeyi görev biliyorum. Belki bir çok delegelerle bundan öncede olduğu gibi sürdürüşme oluyor konuşmalarım yadırganıyor ama ben herşeyin konuşulması kanısındayım. Barolar Birliği Yönetim Kurulu bir sayın üstadımız dün bu toplantıya kot pantolanla ve ayağında çorapsız olarak bir sandaletle geldiler. Böyle bir yüce toplantıya dün bir tatil dönüşü ancak yetişebildiğini varsayarak hayret etmemiştim. Ama bugün dahi aynı şekilde geldiklerini çok yadırgadım. Meslek kurallarımızda avukatların giydiği kıyafetlerin özenle olması belirtilmektedir bunuda bir meslek kuralını ihlal olarak belirtmeme müsaadenizi rica ederim, saygılarımla.

BAŞKAN: Sayın delegeler, sayın Tekin YAMAN'ın dün vermiş olduğu önergeyi okuyacağım.

Genel Kurul Divan Başkanının devam eden konuşması zamanı çok aşmıştır. Divanınız bir karar versin Genel Kurul başkanının konuşma hakkı vardır, öz hakkıdır, konuşmasının kesilerek gündemin uygulanmasını arz ederim.

Sakarya Barosu Temsilcisi
Tekin YAMAN

Divan ,Divan başkanının konuşmasını kesme gereğini duymadı, Sayın Tekin YAMAN'ın şu toplantıda usul hakkında yapmış olduğu konuşma Genel Kurul veya Başkanlık divanının usule uygun veya ilişkin herhangi bir karar almasını gerektirmemiştir. Bu nedenle biz saat 14.00 de tekrar toplanmak üzere ,buyurun sayın SAV.

Atilla SAV : Tutanağa geçsin diye söylüyorum, çünkü bu tutanaklar yayınlanacak ve tarihe tevdi edilecektir. Böyle bir Genel Kurulun gündeminin yanlış yapılmış olması yolunda bir uyarıyı saygıyla karşılıyoruz ama kabul etmiyoruz. Gündem yanlış değildir, usulsüz değildir, yasaya aykırı değildir, Çünkü Barolar Birliği Yönetim Kurulunun kararı 11.8.1982 günlü 23/969 sayılı genelge ile Barolara ve delegelere sunulmuştur. Burada Yönetim Kurulunun 9.8.1982/günlü toplantısında Anayasa tasarısı hakkında Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun görüş ve önerilerinin belirlenmesi için toplantının yapılacağı ,toplantının günü yeri belli edilmiştir, bu itibarla toplantıda yasaya aykırı ya da yasa da belirtilen yöntemlerin eksik uygulanmasından doğmuş bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Böyle bir önemli konuyu tartışan tarihsel bir işlev ve görev yapmaya çalışan bir genel kurulun avukatlık yasasında belirtilen usul açısından eksikmiş gibi düşünülmesini yanlış sayarım. yanlış şayarız Yönetim Kurulu olarak; bu bakımdan bu konuyu özellikle tutanağa geçmesi için huzurunuzda açıklıyorum teşekkür ederim.

BAŞKAN: Şimdi raporların derhal okunmasına başlayacağız, ve 4 komisyonunda raporu okunduktan sonra başkanlık divanı adına arkadaşlardan ricamız, kısa ve somut önerilerle gelmeleridir.Şimdi ilk komisyonun, ana görüşleri belirtecek olan komisyonun raportörü olan Önder SAV'ı rica ediyorum.

Önder SAV: Sayın başkan değerli arkadaşlarım, Ana İlkeler Komisyonu olarak Genel Kurulumuzun görevlendirdiği komisyon halinde toplanıp raporumuzu hazırladık, şimdi bilgilerinize sunuyorum.

Türkiye Barolar Birliği Türk ulusunun ve Türk Devletinin kaderinde büyük etkisi olacak hukuksal, siyasal, en önemli belgenin taslağında yer alan zararlı olduğuna inandığı çeşitli çözümlere ve hele bu taslağın dayandığı devlet felsefesinin çarıkliğini belirtme zorunluğunu görev bilincinin ve yurtseverliğinin kaçınılmaz bir sonucu olarak duymaktadır. Birliğimiz Genel Kurulu bu konuda aşağıdaki görüşlerde birleşmiştir.

İnsanoğlunun 100.yıllar sonucu verdiği mücadelenin sonucunda ulaştığı görüş, haysiyet sahibi bir varlık olan insanın ancak ve ancak devletin bile el uzatamayacağı bazı özgürlükler ve dokunulmazlıklara sahip olduğu bir toplum yaşamında mutlu olabileceği, devletin varlık nedeninin de kişinin özgürlük ve güveninden geçen mutluluğunu sağlamaktan ibaret olduğu yolundadır.

Bu düşünüş çağımızda ister doğal hukuk nancına isterse sadece gerçekçi ve deneyimci bir yaklaşıma dayandırılınsın tüm uygar dünyanın benimsediği ortak bir inançtır. Bu görüşten hareket etmeyen kişiyi amaç değil , araç, devleti , amaç sayan devlet felsefesi ve ona dayanan anayasal düzen yönetimin etiketi ne olursa olsun isterse demokrasi olsun topluma sadece topluma açık ya da kapalı bir dikta rejimi getirir. Taslakta ise kişinin amaç oluşu ve özgürlüklerinin onun mutluluğunun vazgeçilmez koşulunu oluşturduğu gerçeği benimsenmemiş özgürlükler bir ölçüde tahammül edilebilen aslında gereksiz kurumlar gibi ele alınmış, ve sadece iktidarın iznine bağlı hale getirilebilmiştir.

Oysa halk adına iktidarı elinde bulunduranların güçlerinin ve yetkilerinin sınırlandırılması zorunluğu Anayasa kavramının ve demokratik yönetim biçiminin kaynağıdır. Çağımızın çoğulcu demokrasisinde kişiye güvenlik sağlamanın yanında onun özgürlüklerinin güvencesi olan hukuk devleti hukuka bağlı devlet anlayışı, rejimin vazgeçilmez bir ögesi, sosyal devlet anlayışının gerektirdiği kişiyi asgari refahı ve çalışma olanağını garanti eden haklar ve kurumlarda hem özgürlüklerin hemde güvenliğin doğal uzantısı sayılmıştır.

Güvenlik özgürlük ve refah birbirinden ayrılmaz bir üçgendir. Hukuk devleti ilke ve kurumlarının bu üçgeni güvenceye bağladığı çoğulcu çağdaş demokraside yönetim ancak halkın özgür iradesiyle yönetilir. Bu iradeden kaynaklanmaya hiç bir otorite sözs konusu olamaz. Halk adına yönetilecek devletin yetki alanlarının ayrılması hiç değilse parlamenter demokrasilerde yasa yapan ve adalet dağıtan güçlere özel bir ağırlık tanınması gereğide tartışılmaz bir gerçektir.

Taslak 100 yıllardır uygar dünyaca benimsenmiş bir çok özgürlüğü çok aşırı biçimde sınırlamış. Hatta kimi özgürlükleri büyük kitleler için ortadan kaldırmıştır. Böylesine kısıtlı özgürlüklerin tahrib edilmemesinin garantisi olan öze dokunamama güvence kuralınıda tanımadığı gibi özgürlüklerin ve dokunulmazlıkların son güvencesi yargının bağımsızlığını yargıç güvencesinide yok ederek özgürlükcü hukuk devlet modelinden açıkca uzaklaşmıştır.

Sosyal devlet ve sosyal haklar ise çeşitli somut hükümlerine getirdiği sınırlamalar ve yasaklamalarla yalnız kâğıt üstündeki bir kavramı da özgürlükçü demokratik devlet ve dünya anlayışının bir toplumda gerçekleştirebilemesinin o kişinin her alandaki çıkarlarının sağlanabilmesinin mantıksal koşulu kuşkusuz halkın kendi kendisini yönetmesi egemenliğin ulusta olmasıdır. Halk egemenliğinin gerçek yaşama yansımalarının kaçınılmaz gereğide, kişinin devlet yönetimine görüşlerini ve iradesini belirterek sürekli biçimde katılmasıyla olur. Yoksa seçimlerden seçimlere oy verme durumunda bırakılan vatandaşın gerçek anlamıyla egemenliğin sahibi olduğu asla iddia edilemez.

Oysa taslak halkın temsilcilerinin yönetim alanındaki yetkilerini ATATÜRK'ün de ilan ettiği egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur ilkesine ters düşecektir biçimde kısıtlamış doğrudan doğruya halkın seçmediği organları çok daha üstün yetkilerle donatarak ulusal egemenlik ilkesini zedelemiştir. Anayasanın ancak 4/3 oyla değişeceğinin ön görülmesi dahi çoğunluğun vesayete alınmasının başka bir örneğidir. Ayrıca kişinin üyesi olduğu örgütlerin siyasal nitelikteki davranışlarına çeşitli yasaklamalar getirilerek vatandaşın her türlü siyasal faaliyeti 5 yılda bir oy kullanmaya hasledilmiş siyasetle sürekli olarak uğraşma yetkisi ancak kimi çevrelerin tekeline bırakılmıştır.

Taslağın bireyin özgürlükler alanını kısıtlaması ve onun yönetime katılmasını çeşitli biçimlerde daraltması ayrıca yerel yönetimleri tam bir vasilik altına alması dünya tarihinin akışına olduğu gibi kendi anayasa tarihimizin gelişmesine de ters düşmektedir. Üyesi olduğumuz öylece uygar dünyanın ortak değerleri ve yargılarıyla bağdaşamayan bir anayasal düzen kuşkusuz bu ilişkilerimizde olumsuz biçimde etkiler. ATATÜRK'ün yalnız çağdaş uygarlık doğrultusunda hızlı atılımları gerçekleştirmek için değil aynı zamanda demokrasinin önkoşulu saydığı laiklik ilkesinden sapılmış böylece hür düşünceli kuşaklar yaratma amacı terk edilmiş ,ATATÜRK Devrimlerine zıt oluşumların tohumları atılmıştır.

Hem de Devrim yasalarının değiştirilemeyeceği yolundaki 1961 anayasasının hükmünü korumak suretiyle açık bir çelişkiye düşülerek. Yine taslakta güçler ayrılığında ağırlık ATATÜRK'ünde benimsediği görüşe aykırı olarak halk temsilcilerinden kurulu meclisten alınıp halk tarafından seçilmeyen icranın başına verilmek suretiyle 1921 anayasasının gerisinde kalan dönemlere yönelinmiştir. Hele devlet yönetiminde en geniş yetkilerle donatılan bir kişiyi halk ya da halkın temsilcilerince seçilmeden varsayımsal bir tercihle 7 yıl için devletin başına getirmek gibi garip çözümlere yer vermesi bu taslağın hem seçim kavramını hemde demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan siyasal partileri ne kadar önemsiz saydığının en açık göstergesidir.

Özetlersek Anayasa taslağı bu haliyle halkın oyuna inanmayan ve genel olarak seçime itibar etmeyen çoğulcu demokrasiye ve çağımızın tüm sosyal değerlerine ters düşen Türk toplumunu çok gerilere ve çeşitli bunalımlara süreyleyici nitelikte olup düzeltilemeyecek ve yeni baştan kaleme alınması gereken bir öneridir. Buna rağmen aşağıda çeşitli bölümlerde taslağın en göze çarpan bazı somut kural ve çözümlerine değinerek hiç değilse bunların değiştirilmesini önermeyi bir görev sayıyoruz, saygılarımızla.

Başkan: Şimdi İkinci Komisyon, Temel Haklar ve ilkeler komisyonunun sözcüsü sayın KAZAN.

Turqut KAZAN:

Sayın Başkanlar, değerli meslektaşlarım. Komisyonumuz temel hak ve özgürlükler konusuna ilişkin olarak hazırlamış olduğu raporu bilgilerinize sunuyorum. Bu raporda genel kurula sunulduğu için komisyonumuz sözcüğü yeralmıştır. Tabii genel kurulun onayı sözkonusu olduğunda komisyonumuz sözcüğünün "Birliğimiz ya da Genel Kurulumuz" biçiminde değiştirilmesi gerekir. Komisyonumuz temel hak ve özgürlükler bakımından Danışma Meclisinde kabul edilen Anayasa tasarısını kaygı verici bulmuştur.

Çünkü demokrasi kişi hak ve özgürlükleriyle siyasal iktidar dengesini doğru kurabilen kişiyi siyasal iktidarın baskısına karşı koruyabilen bir düzendir. Böyle bir düzende insanın insan olarak taşıdığı değer önemle ale alınır ve anayasal güvencelere bağlanır. Demokrasilerde anayasalar özgürlükleri vermez. Sadece belirtmek ve belirlemekle yetinir. Kişinin temel haklarıyla toplumun ortak çıkarlarını dengede tutabilmek demokrasinin görevidir.

Bir anayasa bu dengeyi kurarken önem sırasına özen gösterir. Yani çok önem verilmesi gereken bir değeri ikinci derecede önem verilmesi gereken bir değere feda edemez. Kısacası demokrasiler özgürlükleri sınırlama işinde böyle bir sınırı kabul ederler. Eğer sınırlama yetkisi sınırlı tutulmaz değerler arasında doğru bir denge kurulmazsa temel hak ve özgürlüklerin anayasada yer almış olmasında önemi kalmaz. Çünkü bu durumda özgürlükleri kullanabilmek, siyasal iktidarın insaf ve tercihi-ne bırakılmış olur. Hak ve özgürlükleri siyasal iktidarın takdirine bırakmak ise demokrasiyle bağdaşmaz.

İşte komisyonumuz tasarıyı bu ölçüler içerisinde gözden geçirmeye çalışmış ve demokrasi açısından kaygı verici bulmuştur. Ayrıca Anayasal özgürlükler bunlara sağlanan yahut sağlanmayan güvencelerle ve Anayasada yeral diğer kurum ve kurallarla birlikte bir anlam taşır. Özgürlük sorunu Anayasanın yalnız haklar ve hürriyetler bölümünde değil hemen her kesiminde kendini duyurur. Devlet organlarının kuruluşu ve işleyişi, görev ve yetkileriyle ilgili kurallar özgürlüklerin çerçevesini belirlemekte büyük önem taşır. Örneğin hak ve özgürlüklerin güvencesi olan yargısal güvenceyi tanımış olmak yetmez. Hatta mahkemelerin bağımsız olduğunu belirtmekte birşey ifade etmez. Eğer yargı bağımsızlığı güvence ve tabii yargıç ilkelerine kavuşturulamamışsa temel hak ve özgürlüklerin anayasaya yazılmış olması bunların tanınmış olduğu anlamına gelmez.

İşte bu bakımdan da Anayasa tasarısı kaygı vericidir. Çünkü güven getirmiyor.

Temel hak ve özgürlükler: Tasarıda Türkiye'nin de imzaladığı Uluslararası belgeler olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi ve Helsinki Sonuç Belgesi'nde belirlenen temel hak ve özgürlüklere yer verilmiş gözükülmektedir. Ancak bu hak ve özgürlükler için öyle sınırlamalar getirilmiştir ki, hak ve özgürlüğün özü ortadan kaldırılmıştır. Üstelik bu sınırlama ve hatta durdurma yetkileri siyasal iktidarın tercihi bırakılmıştır. Oysa bir ülkedeki rejimin niteliği o ülke anayasasının kendi rejimine koyduğu addan değil anayasa ile getirilen düzenlemeden çıkarılır.

Rejimi belirleyen unsurların başında kişi ile devlet ilişkilerinin çözüm şekli gelir. Demokratik rejim kişi devlet ilişkisinde hiç bir tarafa ağırlık vermeden dengeyi kurabilmiş olan rejimdir. Bu açıdan demokrasilerde asılolan kişilerin hak ve özgürlükleridir. Ancak zorunluluk halindedir ki, bunların sınırlandırılması düşünülebilir. Ve sınırlamanın belli ölçüler içinde tutulması hakkın özüne dokunulmaması ayrıca bu sınırlama yetkisinin bağımsız yargı organına bırakılması gerekir. Bu temel ölçülere göre anayasa tasarısı çeşitli sakıncalartasımaktadır. Temel hak ve özgürlüklere getirilen istisnalar hakkın özünü ortadan kaldırmaktadır.

Anayasa taslağında temel hak ve özgürlükler teker teker sayılmış, bireylerin bunlara sahip oldukları belirtilmiş, ancak her maddede öngörülen hak ve özgürlüklerle istisnalar sınırlamalar getirmiştir. Bu istisnaların sayısı ve kapsamı çok geniştir. Özellikle istisna ve sınırlama gerekçesi olarak öngörülen kavramlar sınırları çoğu kez açıkça belirlenemeyecek takdir yetkisine sahip olabilecek subjektif yetkisine göre kapsamı genişletilecek niteliktedir.

Istisna ve sınırlamaların sayısı o derece çok ve kapsamı o derece geniştir ki, sonuç olarak anayasa tasarısında istisna ve sınırlamalar asıl hak ve özgürlükler bir istisna haline dönüştürülmüştür. Ayrıca özgürlüğün kullanılmasının önleme açısından yetki esas itibarıyla bağımsız yargıçlara tanınmış iken bunun yanında gecikmesinde sakınca olan hal kavramına dayanılarak diğer mercilere de aynı yetki verilmiştir.

Bu mercilerin genellikle idari merciler olduğu açıktır. İdari mercilerin ise özlük hakları açısından tabii buldukları siyasi iktidar ve kişilerin etkisinde kalacaklarından kuşku yoktur. İdari mercilerin bu yetkiyi kullanmada önşart olarak öngörülen gecikmesinde sakınca bulunan hal kavramını her olayda kolaylıkla kabul edip uygulayacakları açıktır bu kavram böyle bir kavramdır. Özellikle buna yetkiyi kullanacak merci karar verecektir. Bu durumda yargıçtan karar alma yoluna hemen hemen hiç gidilmeyecek yürütmenin kararıyla sık sık hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasıyla karşılaşılacaktır.

Aslında böyle bir kurala gereksinim duyulmasının nedeninde kolay anlaşılammaktadır. Yargıca başvurma ile karar alma çok uzun zaman gereksinimini gösteren bir işlemdir. Günün her saatinde yargıçtan karar istenmesi olasıdır. Çünkü bir hukuk devletinde hukukun ne olduğuna karar verme yetkisi yalnızca yargı organına aittir. Örneğin polisin eve girmesine de ancak bağımsız mahkeme karar verebilmelidir. Aksi halde yurttaşların hak ve özgürlükleri yönetimin yani yürütmenin takdirine terkedilmiş olur ki, böyle bir durum kişisel terörden daha dehşet verici sonuçlar doğurabilir. Bunun çok acılı örnekleri 1930 lı yıllarda Almanya ve İtalya'da görülmüştür.

Bazı temel hak ve özgürlüklerde kısıtlama nedeni olarak öngörülen suç işlemlerini önlemek gerekçesiyle çok tehlikelidir. Hukuk devletinde suç işlendikten sonra yetkili merciler gerekli cezayı verirler. Ama hiç bir zaman belki suç işlenir düşüncesiyle özgürlüklerin kısıtlanması yoluna gitmezler. Devlet özgürlükleri kısıtlamadan suç önleyici tedbirleri almak görevindedir. Devletin bu görevleri yerine getirmeden bireylerin özgürlüklerini kısıtlayarak ya da ortadan kaldırarak suç önlemeye çalışması hukuk devletinde değil ancak polis devletinde raslanan bir olaydır. Kaldı ki devlet kişilerin ve toplumun hak ve özgürlüklerini güvenceli tutmak mutluluk ve huzurunu sağlamakla görevlidir.

Özetleyecek olursak tasarıda kısıtlama ve sınırlamalarla çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi tasarısındaki kısıtlama ve sınırlamalarla çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi gerçekleştirilemez. İstisnai hükümlerin çokluğu ve kapsamlarının genişliği istisnaların somut olarak belirlenmesi nedeniyle temel hak ve özgürlükler kullanılamaz bir duruma gelmiştir.

Bunun örnekleri kişi dokunulmazlığı Madde 17, zorla çalıştırma yasağına Madde 18, kişi özgürlük ve güvenliği Madde 19, seyahat ve yerleşme özgürlüğü madde 23, özel hayatla ilgili Madde 20, konut dokunulmazlığı madde 21, Haberleşme özgürlüğü madde 22, düşünce ,kaaneat özgürlüğü madde 25, düşünceyi açma ve yayma özgürlüğü madde 27, basın özgürlüğü ve basın araçlarının korunması madde 28-29, Toplanma özgürlüğü madde 34, devlet kurma özgürlüğü madde 33 ile, ilgili hükümlerde açıkça belli olmaktadır.

Bu maddelerde önce kural konmakta sonra istisnalar sıralanmaktadır. Sayılan istisnalar öyle çoktur, öyle geniş kapsamlı belirsiz ve soyuttur ki, sonuçta kural olan temel hak ve özgürlükleri kullanma olanağı kalmamaktadır. Bizim inancımız odur ki, bu maddeler çoğulcu ve katılımcı demokrasi ile bağdaşmaz tasarı insanlarımızı düşüncelerimizi açıklamaktan alıkoymayı, örgütlenmekten ve siyasetten soyutlanmayı amaçlamıştır. Oysa demokrasi halkın halk için halk tarafından yönetilmesi olduğuna göre katılımın her an işlemesi gerekir. Düşünce açıklama ve basın özgürlüğü ile örgütlenme özgürlüğü bunun içindir. Ama tasarı bu hak ve özgürlükleri düzenleme adı altında hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmıştır.

Ancak sözcüğü ile başlayan her istisna hâsıl hakkın yerine getirilmesi, demokrasi böyle bir düzenleme ile birlikte yürüyemez. Anayasa hak ve özgürlüğü ifade etmekle yetinir. Belirsiz ve soyut istisnalarla düzenleme çabasına girmez. Böyle bir yol hakkın özünü boşaltabilir. Nitekim bu tasarı hakkın özüne dokunulamıyacağı ilkesinden vazgeçmiştir. Bu vazgeçmek kesinlikle benimsenemez. Çünkü bu ilke bizim Anayasamıza girmiş bir ilkedir. Onu yeni metinden çıkarmak artık hakkın özüne dokunulabileceği yorumunu getirir. Bu durum ve böyle bir yorum son derece tehlikelidir. Hukuk üstünlüğüne kişi güvenliğine zarar verir. Kısacası tasarı bugüne kadarki hukuksal kazanımları reddeden ve çağdaş demokrasi anlayışına ters düşen bir çerçeve çizmiştir, temel hak ve özgürlüklerin özüne zarar verici bir yol izlemiştir. Bunları şöylece örnekleyebiliriz.

Düşünce özgürlüğü açısından, düşünce özgürlüğü insanın en doğal hakkıdır. Tasarı 25. maddesinde bu özgürlüğe yer vermiş ama 26. maddede bu özgürlüğü açıklama ve yayma özgürlüğünden ayırmıştır.

Oysa düşünce özgürlüğü bunu açıklama ve yayma özgürlüğünü de içreir. Tasarı ise düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğüne sayısız sınırlar getirmiştir. Böyle bir anlayış demokrasinin çoğulcu özelliği ile bağdaşmaz. Bazı düşüncelerin yasaklanması sonucu eşitlik ilkesini temelden yaralar. Siyasal iktidarın kendisine karşı görüşleri susturması yolunu açar. Demokrasi açık tartışma düzenidir. Demokrasi bir yerde seçimdir. Seçimle çoğunluğun iradesinin belirlenmesidir. Ama seçimle doğan çoğunluğun açık tartışmadan geçmesi gerekir. Çoğunluğun saygınlığı da buradan gelir. Eğer açık tartışma yoksa düzenin adı demokrasi olmaz. Çünkü demokrasilerde düşünceyi açma ve yayma özgürlüğü tamdır.

Demokrasi düşünceden ve yayılmasından korkmaz, Oysa tasarı getirdiği sınırlarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünü ve hakkını tanımamış durumdadır. Özellikle basın özgürlüğü ve basın araçlarının korunmasına ilişkin 28.ve 30. maddeler bu söylediklerimizi doğrulamaktadır. Artık Türkiye'de sansür yasağının bir anlamı kalmayacaktır. Siyasal iktidarlar bu maddeye dayanarak muhbir kullanıp basılan yayınların dağıtımına engel olacaklar ve yazanla basarı dağıtılmadığı halde cezalandıracaklardır. Hatta basın araçlarına el koyacaklardır.

Budurum sansürden de ağırdır ve daha korkunçtur. Çünkü sansür uygulamasının bile bir ölçüsü bir düzeni vardır. Ama tasarınının 28.maddesi sansürden çok daha ağır ve tehlikeli sonuçlar getirecektir. Örgütlenme özgürlüğü açısından, örgütlenme özgürlüğü demokrasinin vazgeçilmez koşuludur. Demokraside insanlar düşünce özgürlüğüne sahip olacaklar, düşünceleri doğrultusunda bir araya gelip toplanacaklardır. Örneğin dernekler yahut siyasal partiler kuracaklardır. Meslek kuruluşları oluşturacaklardır, demokrasi geniş bir katılım sağlamak durumundadır. Bütün yurttaşlar ülke yönetimine ilişkin görüşlerini açıklayacaklardır. Partiler, sendikalar, Meslek Kuruluşları ve Dernekler bu katılımı sağlamanın araçlarıdır. Aksi halde rejim demokrasi olmaktan çıkar. 4-5 yılda bir sandık başına gidilmesi ve oy verilmesi tek başına demokrasi sayılmaz. Otoriter düzenlerde de seçime başvurulduğu bilinen bir gerçektir. Ama yalnızca seçim düzeni demokratik kılmaya yetmez. Demokrasinin için yurttaşların her an katılımı gerekir. İşte bu nedenle örgütlenme özgürlüğü demokrasinin bir gereğidir.

Oysa tasarı, 33, 34 53, 54,55, 56,77,78,ve 170.maddelerinde bu özgürlüğün özünü boşaltmıştır. Dernekler, sendikalar siyasal partiler, ve meslek kuruluşları sayısız yasak duvarıyla kuşatılmıştır. ve bütün bu kuruluşlar yargı denetimi dışına çıkarılmış yürütmenin insafına bırakılmıştır. Artık derneklerin sendikaların meslek kuruluşlarının ve hatta siyasal partilerin eli kolu bağlanmış olacaktır. Siyasal iktidar istediği derneği kapatacak, istediği meslek kuruluşunun yöneticisini görevden alacaktır. Tasarının 165. maddesinde yeralan hüküm meslek kuruluşlarının varlık nedenlerini ortadan kaldırmaktadır. Cumhuriyetin oluşturduğu bu kuruluşlar toplumumuzu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmaya yönelik kuruluşlardır.

Onların üyelerinden koparmak demokratik yapılarını bozmak görevin kamusal niteliğiniyaralar. Böyle bir düzenleme örgütlenme özgürlüğüne vedemokrasiye zarar verir.

Hak ve Özgürlüklerin Durdurulması: Anayasa tasarısının 15.maddesinde savaş, sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının tamamen veya kısmen durdurulması öngörülmektedir. Savaş halinde belki makul görülebilecek böyle bir hükmü sıkıyönetim ve olağanüstü haller içinde kabul etmek özellikle ülkemizin rejiminin sık sık değişen bir rejim olduğu düşünülecek olursa, temel hak ve özgürlükleri tamamen ortadan kaldırmak anlamını taşır.

Maddenin ikinci fıkrasında durdurulamıyacak özgürlükler sayılırken bazı özgürlüklere yer verilmemesi ,sıkıyönetim ve olağanüstü durumlarda bu hak ve özgürlüklerin tasarının deyimiyle "ihlal edilebileceği anlamına gelir" örneğinin. Fısrada cezaların şahsiliği ilkesine yer verilmemiştir. O halde bir sıkıyönetim döneminde politik ceza sorumluluğu kabul edilebilecektir. Demekki böyle bir hükmü hukuk devleti ilkeleriyle bağdaştırabilmek mümkün değildir. Ayrıca tasarının 14. maddesi bazı kişilerin hak ve özgürlükleri kullanmaktan yasaklanabileceği hükmünü getirmektedir.

Yasaklama ömür boyu sürecektir, ve mahkeme karaları verilecektir. Bu kararı verecek mahkeme belirtilmiş değildir. Demekki örneğinin bir sıkıyönetim döneminde kişiyi yargılayan sıkıyönetim mahkemesi yasaklama kararı verebilecektir.

Böyle bir yol toplumda derin ve acı yaralar açacaktır. Bazı insanlar ömür boyu temel haklardan yoksun bırakmak demokrasiyle bağdaşmaz.

Yaşama Hakkının Durumu: Yasama hakkının kişinin en doğal hakkıdır. Devlet önce bu hakkı güvenceye bağlamak zorundadır. Oysa tasarinın 17.maddesi fıkra 3, kamu görevlileri için öldürme hakkına yer vermiştir. Aslında fıkranın saydığı durumlar Türk CEza yasasının 49. maddesiyle Polis Vazife ve Selahiyetleri yasasında hukukun öngördüğü nedenlerle belirlenen koşullar sayılarak zaten kabul edilmiştir. Bunları birde Anayasanın yaşama hakkı bölümüne almak yaşama hakkını tanınamak olmaktadır. Çünkü böyle bir hüküm yaşama hakkının hiçe sayılması sonucunu getirir. Yurttaşlar için korku kaynağı olur.

Ayrıca yine anayasanın 17.maddesinde ölüm cezası anayasal bir kurum durumuna sokulmuştur. Üstelik bu cezanın alınması Cumhurbaşkanının yetkisine bırakılmıştır. Birliğimizin idam cezasına yönelik hukuksal ve toplumsal görüşleri bilmektedir. Bunlara yinelenmek istemiyoruz. Sadece idam cezasının anayasal niteliğe dönüştürülmesi ,bu cezaya yaşama hakkı bölümünde yer verilmesini sakıncalı buluyoruz.Ve onama yetkisinin yasama organından alınmasını tehlikeli görüyoruz.

Sonuç: Demek oluyor ki, Tasarı temel hak ve özgürlükler bakımından son derece sakıncalı bir düzenleme getirmektedir. Demokrasinin özgürlükçü, çoğulcu ve toplumcu yapısı hiçe sayılarak insanımız siyasal iktidarın otoritesine terk edilmiştir. Önce bütün özgürlüklerin özü zedelenmiş ,sonra sınırlamayı takdir yetkisi yürütmeye verilmiştir.Yargı bağımsızlığı ve denetimide yaralandığından kişiler için bütün güvenceler yakılmıştır.

Bu durumda demokrasiden söz edebilmek mümkün değildir. Tasarı insanına korku ile bakmıştır. Türk insanının özgürlüğe layık olmadığı görüşüne dayanmıştır. Onun için hak ve özgürlükleri belirleyeceği yerde onları kısıtlayabilmenin, durdurabilmenin, kaldırabilmenin yollarını aramıştır. Tasarının temel hak ve özgürlükler bölümündeki felsefesi budur. Anayasa tekniğine uygun olmayışı, dağınıklığı, bozukluğu tekrarlar içinde kalışı bu felsefedeki kaynaklanmıştır. Örneğin temel haklarla ilgili 12. madde ödev ve sorumluluk dengesiyle başlanmaktadır.

Böyle bir denge arayışı hak ve özgürlüğü engellemeye dönük ilk adım olmuştur . Tasarı hak ve özgürlükleri tehlike saydığı için her adımda bu tehlikeyi önlemeye çalışmıştır. Ve sonunda tehlikeyi önleyebilme için hak ve özgürlükleri kullanılamaz hale sokmuştur. Giderek özgürlükleri yok etme özgürlüğü yoktur düşüncesiyle özgürlüklerin yok edilebilmesi tehlikesini yaratmıştır. Aslında özgürlükleri yok etme özgürlüğü elbette olamaz. Ama burada olamayacak olan yok etme özgürlüğüdür. Yok etme maddi bir eylemdir. Anayasad düzenini anayasal yollarla devirme eylemidir ki bu kapsama girer.

Yoksa düşünce özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü özgürlüğü yok edici eylemlerden sayılamaz. Kaldı ki, özgürlüğü yok etme özgürlüğü devlet içinde olamaz. Oysa tasarı siyasal iktidarlara bu olanağı açıkca vermektedir. Bu nedenle demokrasi için tehlikelidir. Yanlıştan dönüşmesi gerekir. Demokrasinin korunması gerekir, Türk insanının demokrasie layık olduğunun bilinmesi gerekir, sagyılarımızla.(alkışlar)

YASAMA VE YÜRÜTME KOMİSYONU SÖZCÜSÜ: Anayasa tasarısının Yasama ve Yürütmeyle ilişkin hükümleri hakkındaki görüşlerimizi arz ediyorum.

1- Sistem Açısından: Danışma Meclisince kabul edilen incelenmek ve kesinleştirilmek üzere Milli Güvenlik Konseyine sunulan tasarinin sistem olarak başkanlık sistemini mi yoksa parlamenter sistemini mi kabul ettiğinin adı konularak tasarıda belirtilmemiştir. Ancak adı konulmamış olmamakla , adı konulmamış olmakla birlikte yarı başkanlık sistemi diye d niteleyebileceğimiz bir sistemin kabul edildiği söylenebilir. Bu durum bütünü itibariyle açıklık ilkesini benimsememiş sistemsizlik ya da sistem kargaşasını ilke haline getirmiş doğal bir sonuçtur. Başkanlık sistemi Amerika Birleşik Devletlerinin kendine özgü tarihsel gelişiminden doğan ve yalnızca bu ülkede zaman zaman başarılı olan bir sistemdir. Türkiye'ni tarihsel ve toplumsal koşullarına uygun değildir. Bununla büyük ATATÜRK bu sistemi reddetmiştir. Parlamenter sistem, çoğulcu ve özgürlükçü sistem demokrasinin uygulandığı ülkelerin birçoğunda kabul edilen parlamenter sistem aksayan taraflarının giderilmesiyle ülkemiz içinde geçerli bir sistemdir ve ulusumuzun demokrasi deneyimine ve biçimlerine uygundur.

Sistemin yarar ve sakıncaları yasama ve yürütme erkelerinin işlevleri incelenirken aşağıda belirtilecektir.

2- Güçlü Yönetim: Güçlü Yürütme: Anayasa taslağını hazırlayanlar 1961 yasaının yürütme erkini güçsüz kıldığını varsayımından hareketle taslakta yürütme erkinin Cumhurbaşkanı kanadını alabildiğine güçlü kılmaya çalışmışlar Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin büyük ATATÜRK'e tanımadığı son derece olağanüstü koşullarda ise, sınırlı olarak tanıdığı yetkileri meclis içinden veya dışından seçilecek Cumhurbaşkanıya tanırken hükümete bugüne dek ileri sürülen savların aksine olağan hatta ılımlı yetkileri dahi tanımamışlardır. Güçlü Cumhurbaşkanı, Güçlü Yürütme, Özdeş kavramlar değildir. Anayasa taslağında düzenlenen biçimde yetki, görev ve sorumluluk bakımından kavramların özdeşliği bir yana Cumhurbaşkanı ile Bakanlar Kurulu adeta birbirinden bağımsız bulunmaktadır.

Bu nedenle taslağın temel felsefesi olarak takdim edilen güçlü yürütmeden beklenen sonucun beklendiği söylenemez.

Yetki ve Sorumluluk: Yetki ve sorumluluk aralarında nedensellik bağı bulunan hukukun iki temel kavramıdır. Gerek özel hukukta, gerek kamu hukukunda yetki ve sorumluluk birbirinden ayrı düşünülemez. Taslak 113. maddesiyle olağanüstü yetkiler tanıdığı cumhurbaşkanını görevleri ile ilgili işlemlerinden sorumlu tutmamaktadır. Cumhurbaşkanınca gerçekleştirilen işlemler başbakan ve bakanlar tarafından sadece imzalanmaktadır. İmza nedeniyle sorumluluk bakanlar kuruluna ait olacaktır.

Ancak taslakta bununla da yetinilmemekte Cumhurbaşkanının tek başına gerçekleştireceği Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek, Üniversite rektörlerini seçmek gibi kararlarından da doğacak olan sorumluluğun bakanlar kuruluna ait olacağını hükme bağlamaktadır. Parlementer sistemin açıkca ve kuşkuyla yer vermeyecek biçimde kabul edilmediği bir anayasada yetkileri cumhurbaşkanına sorumluluğu bakanlar kuruluna bırakmak hukukla hukuk mantığı ile bağdaamaz.

- 3- Cumhurbaşkanının Atama Yetkisi ve Hükümet:
a) Cumhurbaşkanının Atama Yetkisi :

Anayasa taslağının en belirgin özelliklerinden birisi hiç kuşkusuz hemen her alanda bir bakıma yetki tecavüzü olarak nitelenebilecek boyutlarda. Cumhurbaşkanına tanınan atama yetkisi Taslağın 112.maddesi ile Anayasal kuruluşlara atama yetkisini Cumhurbaşkanına vermiş bulunmaktadır. Başkanlık sistemi için normal karşılayabileceğimiz böyle bir yetkinin adı konulmamış taslak sistemin içinde. Hukuki açıklamasını bulmak imkânsızdır. Öte yandan bu denli atama işleminin Cumhurbaşkanına bırakılması hem makamın yüceliğini hem de ülkemizin koşulları bakımından tartışılabilir. Cumhurbaşkanının bu duruma göre gerçekten sağlıklı atamalar yapabilmesi için geniş bir haber alma örgütüne sahip olması bilgili danışmanlarının bulunması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Aksi halde atamaların yüce makamı yaralayan olgu haline dönüşeceği kuşkusuzdur. Hükümet güçlü yürütme savına karşın tasarıda hükümet güçsüz bir kuruluş olarak gözükmektedir. Yürütme görevinin yükümlülüğünü yerine getirme görevinin altına giren bakanlar kurulunun belirli politikaları oluşturup hükümet olmanın doğal sonucu ve amacıdır. Bir hükümetin ekonomik ve sosyal politikalarını uygulayabilmesi için öncelikle kendi içinde tutarlı olması ve yönetim mekanizmasının mihengi noktalarına oluşturduğu politikaları uygulayacağına inandığı bürokratları getirebilmesi gereklidir.

Taslağa göre Başbakan dışında tüm bakanların meclis dışından içinden seçilmesi olasıdır. Böyle bir hükümetin meclis karşısındaki durumunun ne olacağı ise her zaman tartışma konusu olabilecektir. Bakanlar kurumunun sorumluluğuna karşın yönetimin mihengi noktalarına atama yetkisi kesinlikle sözkonusu değildir. Ekonomik sistemle yapılan bir anayasa ile ekonomi ve politika oluşturma yetkisi olmayan ancak kısmen oluşturabileceği politikalara dahi uygulama olanağı dahi bulunmayan bir hükümetin gücünden sözedilemeyeceği de açıktır.

Bu duruma göre 1961 Anayasasına yöneltilen güçsüz yürütme savını açıklama olanağı olmadığı gibi taslağın kendi içinde çelişkilerle dolu olduğunu belirtmek hukuki bir zorunluluktur. Kaldı ki güçlü yönetimden amaç, taslağın anlattığı gibi bir geçiş davranma rahatlığı sağlayan yargı denetiminden uzak çoğunluk yönetimi değildir. Demokrasilerde denge ve uzlaşma sağlayan yönetimdir. Güçlü yürütmenin doğal ve hukuki dayanağı partiler demokrasisinde meclistir.

Mecliste yeterli çoğunluğa sahip yasama ve yargı tarafından sağlıklı bir yürütme organının güçsüz olması için hukuk düzenimiz açısından hiçbir neden yoktur. Ancak taslaktaki yetkili cumhurbaşkanı , sınırlı yetkili bakanlar kurulu düzenlemesi ile güçlü bir yürütme organı oluşturulduğunu kabul etmek olanaksızdır.

4- Yasama Erki, A) Türkiye Cumhuriyetinin Temel varlığı: ATATÜRK'ün Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir dediği vecisesi ise Bir başka açıdan Türkiye Cumhuriyetinin temel malıdır. Bu nedenle yasama yetki ve görevini kullanacak olan yasama organının mutlaka demokratik seçimler yoluyla oluşturulması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Başka bir deyişle Doğrudan Halk tarafından seçilmemiş kişilerin üyesi olacakları organların yasama etkinliğine katılmaları Cumhuriyetimizin temel normuna aykırı düşecek bir düzenlemedir. Devletin ana örgütüne ilişkin önemli bir nokta demokrasinin önde gelen gereklerinden olan güçler ayrımı ilkesinden ödün verilmemektedir. Kuşkusuz güçler aykırılığı ilkesinin amacı, birbirine düşman güçler yaratmak değil, karşılıklı ve dengeli bir denetimin sağlanabilmesidir.

b) Güçler ayrılığı ilkesinde Yasama Gücünün yeri: mutlak bir terazi dengesi olduğunu sanmak yanlıştır. Cumhuriyetin Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir temel normundan çıkılarak olursa asıl ağırlığın yasama organında bulunması gerekmektedir. Başka gelen görevlerinden biri yasama denetimidir. Bu nedenle yasama organının denetim görevini somut ya da psikolojik olarak engelleyecek kısmın anayasada yer almaması gerekir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin güvenini kaybederek başbakanlıktan düşürülen bir kişiye koşulsuz olarak Cumhurbaşkanının dan seçimlerin yenilenmesinin isteme yetkisi verilmesi , gensoru ve güven oylamasını olumsuz yönde etkileyebilecek ve baskı aracı olarak kullanılabilecekt niteliktedir.

D) Devlet Denetleme Kurulu : Devlet aygıtının sağlıklı bir biçimde işlemesini sağlamak için etkin bir denetim mekanizması geliştirmek gerekli ve zorunludur. Ancak böyle bir mekanizmadan beklenen sonucu elde edebilmek için mekanizmayı oluşturan unsurların uyum içinde olması da zorunlu koşuldur. Taslakta bir anayasal kuruluş olarak yer alan devlet denetleme kurulunun Türkiye Cumhuriyetinin alışlagelmiş Tef-tiş kurullarıyla nasıl bağdaşılacağı anlaşılacaktır.

Ayrıca söz konusu kurula yargı yetkisine müdahale anlamına gelecek genişlikte yetki verilmiş olmasını hukuk devleti anlayışı içinde izah etmeye yer yoktur.

5- Demokrasi ile Bağdaşmayan Kurumlar: Özgürlükçü parlamenter rejimlerde Egemenlik Kayıtsız ve koşulsuz ulusundur. Bu nedenle seçimle işbaşına gelmeyen hiç bir kurum ve kişiye yasama yetkisi ya da yasama yetkisine müdahale anlamına gelebilecek bir yetki verilemez. Taslak seçimle işbaşına gelmeyen bir organa yasama faaliyetine katılma olanağı tanıyarak demokrasiyle bağdaşmayacak bir biçimde Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama görevini zorlaştırmaktadır.

Böylece 12 Eylül 1980 öncesi meclise yöneltilen en önemli eleştirilerden biri olan yasada yapma geç kalma savı kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Kamuoyumuzun yıllardan beri hassas olduğu bir konuda taslak genel systemsizliğinin ürünü olarak getirilen demokratik olmayan kurumlar çelişkiden öte bir huzursuzluk kaynağı olarak kamuoyunu meşgul edecektir.

6- Demokratik kuruluş ve kurumların etkisizleştirilmesi: Demokrasiyle yönetilen ülkelerde demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden birinin düşünce özgürlüğü diğerinin örgütlenme özgürlüğü olduğu artık çağımızda tartışılmaz bir gerçektir. Demokratikleşme sürecinin gelişmesini ve baskı gruplarının örgütlenmesini sağlayamayan merkeziyetçi yönetimler kısa vadede olmasa bile uzun vadede ortaya çıkan huzursuzluk ve partizanlığın başlıca nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Taslak ülkemizin ve batı demokrasilerinin bilinen bu gerçeklerini gözardı ederek ve sadece 12 Eylül 1982 Eylül öncesini gerekçe yaparak yerel yönetimleri, meslek kuruluşlarını, sendika ve dernekleri güçsüz kılma yolunu yeğlemiş ve onları adeta işlevsiz bırakmıştır.

Bu cümleden olarak yerel yönetim ve kamu kurumu niteliği taşıyan mesleki kuruluşların yönetim kurumlarının görevden alınması mülki amirlerin bu kurumlara müdahaleleri ,toplantıların hakim gözetiminde yapılması ,kamu kuruluşlarında görevli kişilerin mesleki kuruluşlara üye olmalarının önlenmesi açıkca bu kuruluşların dolaylı yolla ortadan kaldırılmalarından başka bir anlama gelemez.

12 Eylül 1982 Öncesi bir gerçektir. Ancak bu gerekçe ile tüm demokratik kurum ve kuruluşların aynı biçimde değerlendirilmesi kabul edilemez. Gücsüz ve etkisiz bir yerel yönetim merkezi yönetimi altından kalkamayacağı bir yönetimin içine itebileceği gibi ekonomik kaynaklarında israfına itebileceği gibi ekonomik kaynaklarında israfına neden olacaktır. Öte yandan etkisiz bir meslek kuruluşu ise üyelerinin mesleki alandaki bilimsel gelişmelerini katkıda bulunamadığı gibi üyelerinin çıkarlarını yasal yollardan yeterince sağlayamayacağından meslek mensuplarının bireysel davranışlarına da engel olamazlar.

Aksi düşünceyi savunmak insan doğasına ve toplumsal düşünceye aykırıdır. Bu nedenlerle yerel yönetim ve meslek kuruluşlarını anlamsız hale getiren, görevden alma yoluyla yönetim kurullarını baskı altına almayı amaçlayan anti demokratik nitelikteki taslak hükümlerinin tamamen kaldırılması hem demokrasinin hemde katılımcı demokrasi anlayışının gereği olarak kabul edilmelidir.

Toplumsal rahatsızlıkları ve kargaşayı önlemenin en etkin ve sağlıklı yolunun düşüncelerin hukuki yollardan açıklanmasına olanak verilmesi olduğu batı demokrasilerinin deneyimleri ile sabittir. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının taslakta olduğu gibi değil, aşağıdaki biçimde düzenlenmesini en azından kendi mesleki kuruluşumuza karşı bir görev saymaktayız.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları yasa ile kurulur ve organları kendilerince üyeleri arasından seçilir. Seçilmenin en geniş katılımı sağlayacak biçimde olmasına özen gösterilir. İdare seçilmiş organları bir yargı kararına dayanmaksızın geçici ya da sürekli olarak görevden uzaklaştırılmaz. Meslek kuruluşlarının tüzükleri yönetim ve işleyişleri demokratik ilkelere aykırı olamaz.

1

7. Taslağın geçici maddeleri: Taslağın geçici maddelerinde yürütmeyi ilgilendiren 2-3 ve 12. maddeleriyle yapılan düzenlemeler taslak esas metinde aynı konuları ilişkin düzenlemelerle ilişkili bulunmaktadır. Başka bir deyimle geçici maddeler Anayasaya örneğin anayasanın 6. maddesine aykırı bulunmaktadır. Geçiş dönemlerinde bazı zorunlu düzenlemelerin yapılacağı kuşkusuzdur. Ancak bu düzenlemenin elden geldiğince demokratik kurallara uygun olması ve halkın bu düzenlemeleri içine sindirebilmesi esastır.

'Demokratik kurallara ilk bakışta saptanacak biçimde aykırı düzenlemelerin uzun dönemde kurum ve kişilere yarardan çok zarar getireceği açıktır. Ulusumuzun demokrasi yolunda kat ettiği aşamalar ve geçen dönemlerin devamlı tartışma konusu yapılan kurum ve kişilere gözönüne alınarak demokratik anlayışa tamamen ters ve yukarıda belirttiğimiz gibi bizzat taslağın kendisine aykırı bu düzenlemelerin yeniden ele alınmasının gereğine kesin olarak inanıyoruz.

Sonuç Olarak : Dar anlamda anayasa genelde bir dünya görüşünü yansıtan, özelde bir ülkenin temel kurumlarını düzenleyen bir belge üstün bir yasadır. Bu nedenle, bir toplumun gelişen hukuk dinamiklerine uyması gerekir. Aksi halde ne denli savunulursa savunulsun yaşama şansı yoktur. Hukukçuların görevi insanların mutluluğu için hukuka önder yapmak, hukuki gelişmeye ters düşen düzenlemeleri kendi meslekionurlarının bilinci içinde yine insanların mutluluğu için tarih önünde saptamak ve vurgulamaktır.SAYGILARIMIZLA (alkışlar)

YASAMA YARGI KOMİSYONU: Sayın Genel Kurul Başkanı, sayın başkan, Sayın üyeler. Değerli Genel Kurul tarafından Av.Atilla SAV, Av.Kemal KUMKUMOĞLU, Av.İzbey Imamoğlu,Av.Altay Aktan, v.Ertan Bişeyli, Av. Turgut Bulut, Av.Ayhan Erol, Av.Bilge Say Esemeli, Av.Nihat KOSOVA, Av.Şemsettin Tuğru Av.Şahap Demirer'den oluşturulan Yasama,Yargı komisyonunun raporunu sunuyorum.

Yargının Bağımsızlığı ve Yargıç Güvencesi : Bilindiği gibi Anayasa sistemimiz erklerin ayrılığı ilkesine dayanmamaktadır.Bu erk üç erk arasında ayrıma dayalı bir denge öngörülmemiştir. Yasama ve Yürütme erkleri klasik parlamentonun, demokrasinin gereği olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplanmaktadır. Yargı ile yasama, yürütme arasında ise bir ayırım yapılmıştır. Erklerin ayrılığı ilkesi yalnızca yargı için sözkonusudur. Yargıya öbür iki erk üzerinde denetleme işlevi verilmiştir. Bu işlev hukuk devletinin bir gereğidir. Böylece sınırsız bir parlamentonun üstünlüğü yerine hukukla sınırlandırılmış ve yargı ile dengelenmiş, bir demokratik devlet öngörülmüştür. Bu kurumsal denge, bu hukukla sınırlama bir deneyimin ve birikimin sonucudur. 1960 öncesi siyasal ve hukuksal oluşumların bir daha yaşanmaması ve yenilenmemesi amacına yöneliktir. Yargı yetkisiyle ilgili ilke anayasanın 7. maddesindedir.

Yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Aynı ilkeyi tasarının 9.maddesinde de buluyoruz. Bu belirleme rahatlatıcıdır. İlkenin uygulanmasını sağlayan kurallar ve kurumlar ise anayasa tasarısının öbür bölümlerinde aranmalıdır. Yargı erki tasarıda anayasamızda olduğu gibi cumhuriyetin temel kuruluşu başlıkla 3. kısımda yargı başlıklı 3.bölümünü oluşturmaktadır. Tasarının bu bölümünde yer alan düzenlemelerin yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi ilkelerine uygun olduğunu söylemek kolay değildir. Yargı erkinin anayasa ile yüklendiği denetim işlevini eksiksiz yapabilmesi için yargı bağımsızlığı kesinlikle zorunludur.

Yargının bağımsızlığı yargıç güvencesi ile sağlanır ve bütünlenir. Yargıç güvencesi soyut ve fatnazi bir düşünce değildir. Görevin gereğidir. Yargıçtan çok rejimin güvenidir. Yargıçların son derece bir büyük sorumluluk gerektiren işlevlerini yerine getirebilmeleri için güvence altında olmaları zorunludur. Bu güvence hem yasama hem yürütme erklerine hem de hak ve iş sahiplerine karşı olacaktır. Yargıçların meslek görevlerini tam bir güven duygusu içinde yerine getirebilmeleri için atamadan başlayarak yükselme ve yer değiştirmede ve bütün özlük işlerinde de bu güven duygusu bir nedenle eksilmemelidir. Yargıç devlet ve toplum yaşamında her alanda son sözü söyleyecek, son yargıyı verecek kişidir.

Bu nedenle son derece ağırlı sorumluluklar yüklenmiştir. Kişiler çıkarları ile haklarını karıştırabilirler. Bu nedenle çıkarı bozulanların yargıçtan ve yargıçların yargının işleyişinden yakınmaları beklenebilir. Bu yakınmaların etkili biçime dönüşmesi yargıcın kararlarının nedeniye yerinden ve işinden uzaklaştırılmasına yol açmalıdır kesinlikle. Güvence bu noktada da kesinlikle ve açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bunun içindir ki, yargıçların azlolunmaması, istekleri dışında emekli edilememesi, aylık ve ödeneklerinden yoksun bırakılmaması gibi kurallar anayasa ile, geçiştirilmelidir. Aynı kurallara tasarıda da yer verilmiştir. Ancak bu kuralların yeterli olmadığını deneyimlerimizle biliyoruz. 1924 Anayasasının 54 ve 56. maddelerinde şu ilkeler yer alıyordu.:

Yargıçlar bütün davaların görülmesinde ve hükümde bağımsızdırlar ve işlerini hiç bir türlü karıştılamaz. Ancak kanun hükmüne bağılıdırlar. Mahkemelerin kararlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu hiç bir türlü değiştiremez. Başkalayamazlar, geciktiremezler. Ve hükümlerinin yerine getirilmesine engel olamazlar. Yargıçlar kanunda gösterilen usuller ve haller dışından görevlerinden çıkarılmazlar. Yargıçların nitelikleri, hakları, görevleri, aylık ve ödenekleri nasıl tayin olunacakları, görevlerinden nasıl çıkarılacakları özel kanunlarla gösterilir.

1950-60 arasındaki uygulamalar gösterdi ki, siyasal iktidar adalete etki ve baskı yapar el uzatmak isterlerse bunu becerebilirler. Yargıçların özlük haklarının yürütme erkine bağlı olması halinde bu olanak çok daha kolay bulunabilir. 1950-1960 arasında bir süreç içinde görüşüştü önemsiz hukuk kuralları kullanılarak bu yol denenmiş ve kullanılmıştır. Dönemin Adalet Bakanı, aralarında yargıtay birinci başkan ve Cumhuriyet Savcısının bulunduğu 35 yargıtay üyesini topluca emekliye ayırabilmiştir.

O zaman ki, yargıtay üyelerinin yaklaşık 3/1'inin görevden uzaklaştırılması sonucunu doğruna bu olayın adaleti baskı altına almağı almadığı ya da böyle olmadığı düşünülebilir mi? Türk Adalet tarihinin en önemli olaylarından biri olan bu işlem biçimsel olarak yasaya uygun ama yargı erkinin bağımsızlığını ortadan kaldırıcı niteliği bakımından anayasaya aykırı idi. Ne varki, o dönemde anayasa yargısında henüz oluşmamıştı.

İşte bütün bu nedenler gözönünde bulundurularak yargıçların atama yer değiştirme, ve yükselme gibi özlük işlerindeki güvenceyi pekiştirmek için anayasada kendi üyelerini seçme yolunda oluşturulmuş bir yüksek hakimler kurulu öngörülmüştür. Bu sistemin özelliği yargının yasama ve yürütme erkleriyle değinme noktalarını kaldırmasıdır. Yargının bir tür özyönetimidir. Anayasa tasarısında da aynı sistemin benimsenmesini beklemekte idik. Oysa geçiş döneminde öngörülen hakimler ve savcılar yüksek kurulusistemi benimsenmiştir. Hakimler ve savcılar yüksek kurulunun gerek görevleri gereği, doğrudan katılan üyeleri, gerekse yargıtay ve Danıştay'dan seçimle atama yoluyla gelen üyeleri yürütme erkinin kesin etkinliği altındadır.

Bu tür bir kuruluş gelecekte yargıç güvencesi için sakıncalı sonuçlar yaratacaktır. Özellikle siyasal nitelikli iktidarlar bu yöntemden yargıçları etki altına alabilmek için yararlanmaya çalışacakları kuşkusuzdur. Hukuk devletine uygun sayılmayan bu kurum tasarıdan çıkarılmalı ve yüksek hakimler kurulunun ana ilkede bağımsızlıklarının oluşturulması gerekmektedir. Bütün yargıç ve savcıların katılımı ile yapılacak geniş tabanlı bir seçimle oluşacak bir yüksek hakimler kurulu uygun bir kurum modeli sayılmalıdır. Böylece yüksek hakimler kurulunu işleyişte görülen sakıncaları da giderilmiş olacaktır.

İster yüksek hakimler kurulu olsun ister hakimler ve savcılar yüksek kurulu olsun özünde idari işlev yapmakta olan kuruluşlardandır. Bu nedenle işlev ve kararları idari niteliktedir. Bu işlem ve kararların yargı denetimi dışında bırakılması genellikle genelgeye kesinlikle aykırıdır. Tasarının 170. maddesinin 5. fıkrasındaki kural açıkca bu anlatılanlar önünde sakıncalıdır.

Yargı yetkisi anayasada mahkemelere kalmıştır. Bu ülkede mahkeme niteliğinde olmayan kuruluşlara yetki tanıyan yasaların varlığını önleyememiştir. Bu nedenle mahkemelerden başka kuruluş ve mercilere yargı niteliğinde yetki verilemez hkmünün tasarıda yer almaması eksikliklerdir. Nitekim bu eksikliklik sakıncalı sonuçlarını doğurmuştur. Tasarının 148. maddesinde yer alan yargı yetkisi , meslekten hakimler Cumhuriyet Savcılığı da meslekten savcılar eliyle yürütülür ilkesinin ardından ancak idare ve vergi mahkemelerinde nitelik ve özellikleri ve çocuk mahkemelerinde zorunluluk nedeniyle meslekten olmayanların görev almaları mümkündür, ayırık kuralı ilkeyi özünden zedeleyici biçimde ve genişliktedir.

Bu mahkemelerde özellikle çocuk mahkemelerinde uzman danışmanlar görev alabilir. Ancak yargıçlıkta bir uzmanlık konusudur. Yargıç hüküm kurma ve verme işinin uzmanıdır. Bunun için özel bir eğitim ve öğrenim zorunludur. Bu özel eğitim hukuk öğrenimi ile olur. Serbest uzman ve danışmanın görüş ve yardımından yararlanabilir. Ama hüküm verme görevini asla devredemez. Bu anayasal işlevini başkasına kesinlikle bırakamaz. İdari yargıyı yeniden düzenleyen 2575-2577 sayılı yasalarla bir kez için hukuk öğrenimi yapanlara yargıçlık yolu açılırken serbest çalışan hukukçulara bu yol kapatılmıştır.

Sonra 2661 sayılı Masa ile bu sakıncalı durum kurumlaştırıldı. İdare ve vergi mahkemelerinde hukuk öğrenimi yapmayanlara, yargıçlık yolu açıldı böylece. Hakimler hukuk öğrenimi yapanlardan seçilir yolunda bir kuralın 148. maddeye eklenmesi yargılama birliği ilkesini kesinlikle sağlaştıracaktır. her türlü yızlaşma eğiliminide önelyecektir. Mesleğin saygınlığıda böylece korunacaktır. Bilindiği gibi Anayasa mahkemesi 1961 anayasasıyla kurulmuş bir yüksek yargı organıdır. Yüsamının yargısız denetimine her hukuk devletinde gerek duyulmuştur. Yasaların anayasaya aykırı olmaması kuralı 1924 anayasamızda da yerliyordu. Ancak bu kuralın yaptırımı ve denetleme yolu belirsiz olduğu için kuralın uygulanamaması durumu ortaya çıkmıştır.

Ulusal egemenliği kullanan Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluk oyunun hukukla sınırlanamaması tehlikesi hukuk devletini tehlikeye düşürmüştür. Salt çoğunluğun oyu hukukun üstüne çıkabilmişti. Bu değişimlerinde ürünü ve sonucu olan Anayasa mahkemesi kuruluşundan bu yana görevini başarı ile yapmıştır. Kuşkusuz bunu söylerken yüksek mahkemenin bütün kararlarını benimsediğimizi söylemiş olmuyoruz. Her mahkemenin olduğu gibi anayasa mahkemesinde tartışılabilir, tartışılması gereken kararları vardır. Tartışma eleştirme ve değerlendirme bilimsel akademik ve yargısal düzeyde yapılabilirde.

Bu tür tartışmalar bilimsel yansımalarını hé kuşku yokki bulur. Bunu sonucunda inançlar, görüşler kararlar gelişir evrim geçirir değişir. Anayasa Mahkemesinin kararları arasında bu anlamda eleştiriler olacaktır. Bu bir sağlık belirtisidir. Önemli olan yüksek mahkemenin kurumlaşma yoludaki evrimidir. Önemli olan bu olumlu bir evrimi desteklemektir. 20 yıllık gelişme sonucu anayasa yargısı öğülecek bir kurum olmuştur. Anayasa tasarısında bu kurumun buğüne kadarki evrimini ve gelişimini yokabedibecek bir düzenleme yapılmış olmasına kaygı ile karşılamamak elde değildir.

Unutulmamalıdır ki, demokrasi aynı zamanda bi kurumlar reejimidir. Kurumların yıkılması değil sağlaştırılması güçlendirir rejimidir. Anayasa mahkemesinin bütün üyelerinin seçiminin yürütme erkinin başın bırakılması hukuk devleti ile olduğu gibi yargının bağımsızlığı ilede bağdaşmayacağı kuşkusuzdur. Anayasa mahkemesinin görev alanının daraltılmasıda yerinde sayılmayacak bir tutumdur. İlke yasama organının anayasa aykırı yasa çıkarmamasıdır.

Her nasılsa böyle bir yasada çıkırsa da uygulamada uzun süre kalmamaktadır. Anayasaya aykırı kuralların ve yasaların yaşama olanağı bulması Türk devleti ilkesine aykırıdır. Biçim yönünden anayasaya uygunluğun yaygınla sınırlandırılmasında sakıncalıdır. Biçim özden ayrılmaz. Biçim özde belirler. Anayasanın ya da içtüzüğün örgöddüğü kurallara aykırı çıkan yasanın özbakımından milli aradeye uygun olduğu söylenebilir mi, özellikle anayasanın öngördüğü çoçulcuya uymayarak çıkarılan bir yasa özyönünden de sakatlık kuşkusu taşıyacaktır.

Doçu-dan iptal davası acma hakkının kısıtlı kişi ve y kurumlara tanınmasında sakıncalıdır. Bir geriye dönüşmüdü bu? Türkiye Barolar Birliğı anayasaya bağıllılığını kanıtlamış bir hukuk kuruluşu olmakla anayasaya aykırılık konusunda dava hakkı verilmiş kurunlar arasında yer alma hakkını kanıtlamıştır ve bu kesinlikle ortaya kōmulmalıdır. Anayasa mahkemesinin verdiği red kararından sonra 5 yıl aynı konuda başvuruda bulunulamaması çok uzun bir süre ile kısıtlanma sayılmalıdır.

İdarenin bütün eylem ve işlemlerini yargı denetimine tabi tutan anayasa hükmünden siyasal iktidarların yakınıcı oldukları bilinmektedir. Bu sakıncalı uygulamalardan çok idarenin hukukla kısıtlanmasından doğan rahatsızlıklarla ilgilidir. Yönetimler çoklukla çoklukla kendilerini hukukla sınırlamak istemiyorlar. Yargı denetimi dışında bırakılmasını istiyorlar. Bu nedenle 139. maddesinde idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır demekle yetinilmiş, her türlü değımine yer verilmemesi anayasal kuralın mutlaklılığını kaldırmak amacına yöneliktir.

Doğru kural idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık bir biçimde olmalıdır. Bu ilkenin yeri yürütmedir. Ancak sonuçlar bakımından idari yargıya dokunan bu kurala değınmekle yetiniyoruz. Bu düzenlemenin temelde yargıya güvenmeme duygusundan kaynaklandığını v sakıncalı olduğunu özellikle belirtmek istiyorum. Hukuka devlet ilkesi anayasamızın temel niteliklerinden biridir. İdari yargının görev ve çalışma alanının daraltılmasını hukuk devletini zayıf düşürücü bir tutum sayılır. Ayrıca daniştay üyelerinin seçimleriyle ilgili 165. maddenin 3. fıkrasını yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi ilkelerine aykırı buluyoruz.

1- Yüksek yargı organının üyelerinin 4/1'inin yürütme erkinin başıncaseçilmesi gelecekte kesinlikle önemli hakincalar doğruacaktır. Savunma mesleği olan avukatlığın Cumhuriyet ve çağdaş uygarlık düzeyine eriştiği kesinlikle bilinmektedir. Meslek kuruluşları cumhuriyetten de essidir. Ancak yasa ile düzenlenmiş ve üye olunması zorunlu meslek kuruluşu olan baroların gelişmesi Cumhuriyetten sonradır. Barolar ve Türkiye Barolar Birliği 1136 sayılı avukatlık yasasının içerdiği olumlu anlayışın ürünüdür. Avukatlık bir kamu hizmeti olarak gelişmiş ve toplumaca da kabul edilmiştir.

Yargının sav savunma yargı üçlemesiyle gerçekleşeceği ve bütünleşeceği tartışmasızdır. Bu üç ögenin birbirinden ayrı düşünülmesi olanağı yoktur. Savunma yargının tamamlayıcısıdır. Üstelik onurununda koruyucusudur. Çünkü savunmasız verilmiş tüm kararlar hep eksik kalacaktır. Savunmayı savunucudan ayırd etmet olanaksızdır. Sav ve yargı kurumları savcılık ve yargıçlık olarak anayasamızda gerekli yeri almıştır. Ancka savunucuya bu hölümde yer verilmesi umulmuştur fakat bu görülmemiştir. Bu büyük bir eksikliklerdir.

Üye olması zorunlu meslek kuruluşu nite. ğindeki barolar meslek onurunusu sağlamış ,meslek ahlak ve disiplinine uygun çalışmalarını geliştirmiştir. Avukatların meslek örgütlerinin tasarınının yargı bölümünde yer alması kurumun bütünlüğü için gerektiği gibi sözü edilen tasarıda bu önemli gereklilikte yerine getirilmemiştir. Teşekkür ederim.

AAnkara Barosu Delegasyonundan Avukat Vedat KARADENİZ: Toplantılar zapta geçtiği çin irticalen konuşmayacağım. Yazdığım ve divan başkanlığına sunduğum metni aynen okuyacağım.

Ana Haklar ve İlkeler komisyonunun ,çalışmaları ilgili raporunu dinledik. Kendilerine teşekkür etmek istiyoruz. Yalnız bu raporda anladığım kadarıyla ,982 yılının mevcut ortamı ele alınmamıştır. Sanki çok yönlü bir hürriyet ortamında bulunuyormuşuz bu çok yönlü geniş yönlü hürriyet ortamını çağdaş hürriyet ortamınıda ötesine götürmemiz için ne gibi çareler düşünmemiz ne gibi öneriler getirmemiz ortaya konuluyormuş ahlama çıkmattadır. Biz 12 Eylül'ün geçiş döneminde bugünkü ALDIKACTI anayasasının hürriyetsel ortamına gelmiş bulunmaktayız. O halde burada vurgulamak istediğimiz bir konu vardır.

Bgünkü ortamdan daha geniş bir hürriyet ortamına geçmek için ki komisyon raporlarında özellikle üzerinde durulan konu özellikle durulan konu geçiş dönemidir. O halde ALDIKAÇTI hürriyet ortamından ki anayasa taslağı ile getirilmek istenen budur, o halde geniş hürriyet ortamına geçmemiz için ne yapmamız gereklidir, işte bu ana ilkeler komisyonu raporu üzerinde hiç durulmamıştır. Biz Türkiye Barolar Birliği mensupları olarak amacımız bir yandan mevcut anayasa taslağında hukukçu olduğumuza göre tenkit etmek ama bunun ötesinde bir takım öneriler getirmektedir. Burada yargı komisyonuna özellikle teşekkür etmek istiyorum. Kendileri bir takım tenkitleri anayasa taslağındaki eksiklikleri ortaya korlarken diğer yandan yapılması gerekli nedir bunlarıda önermişlerdir. Anayasa haklar komisyonu ise sadecetenkit, ki bu eğer hürriyetse bunu kullanmışlar bunun ötesinde bir öneri getirmemişlerdir.

Onun için çok sert bulduğum ki burada bir cümle yer almaktadır, yanlış anlamadıymas deñnilmektedir ki, 1961 Amayasasına ters düşmek ATATÜRK ilkelerine ters düşmektir şeklinde bir cümle vardır. Bu cümleye katılmamaktayız. Biz burada 1982 yılının hukukçuları olarak 1982 yılının Ekim ayındaki sorunları ortaya koyan hukukçular olarak yeni bir görüş getireceksek bunu ortaya koymalıyız yoks 1981 anayasasına ters düşmekle ATATÜRK'e ters düşmek arasındaki bir bağlantı saplantısına kapılmamız bizi yanlış bir noktaya götürür.

Bu nedenle ben Ana komisyonun raporundaki bazı sert bizim taraf-sızlığımıza gölge düşürecek bizim önerilerimize ,bizim getirmek istediğimiz anayasa ilkelerine ters düşecek bazı cümlelerin çıkmasını tek-elif ediyorum. Hepinize saygı ve hürmetler sunarım.

BASKAN: Teşekkür ederim.

Halil AZERİ, İSTANBUL: Sayın başkanlar, sayın meslektaşlarım: Olağanüstü genel kurulumuzun kurduğu komisyonların hazırlamış olduğu raporlar bence iki gerçeği dile getirmiş oldular sonuçta. Birincisi ayrıkların aynı kotlar gibi kuralları yok ettiği bir anayasa taslağı-nın hazırlanıp getirildiğini ortaya koydular. Ve bu anayasa taslağı-nın ikinci bir gerçeğide şuydu beraberinde getirdiği komisyonların ge-tirdiği sonuçta şuydu ki, bu Anayasa taslağı hakkında ıslahı mümkün ol-mayan yeni baştan hazırlanması düzenlenmesi gereken bir tasarıyı mey-dana getirdiği yani ihtiyaç duyduğu şeklindeydi.

Özetle getirilen anayasa taslağı ayrıkların kuralların yok ettiği, ıshalı düzeltilmesi mümkün olmayan bir anayasa taslağını huzura getirdiği ve konseye sunduğu şekliyleydi. Bu benim izlenimimden sonra söylemek istediğim asıl Sağın Genel Kurul başkanlığında belirttiği gibi somut önerim şu:

Komisyon raporları belli bir emeğin ürünü ve bir çok geçeği dile getiriyor. Yalnız ben bir noktayı eksik gördüm o da çalışma hayatı ve çalışma hayatının sorunları ve bu arada en önemlisi işçi hakları, grev hakkı bunun sınırlandırılması gibi önemli kısıtlamalar aslında yoktu - bu örgütlenme özgürlüğünün daha açık vurulanmamasıydı. Sunu söylemek istiyorum. Çok yazıldı, hepimiz biliyorsunuz bu anayasa taslağı ile getirilmek istenen düşünce, kendi liberal ekonomi ve sosyal anlayışlarına uygun olarak serbest rekabet esaslarına dayalı piyasa koşullarına dayalı bir anayasa hukuk düzenlemesi gibi, . Ama çalışmın hayatında birçok işçi liderinin bir çok aydının birçok insanın gördüğü gibi emeği esas alan bu görüşü yok eden bir görüş ortaya getiriliyor, bildiğiniz üzere çalışma hayatında çalışanlara alınını teri, gözünün nuru olan emeğinin ürünü olan çalışmalarına karşılık grev hakları sınırlandırılıyor. Adeta yok derecesinde lütfedilip veriliyor. Ve binbir çeşit, sendika kurmak, sendikayı yaşatmak sendika aidatının işverence kesilmeyip işçi tarafından götürülüp bizzat ödemesi gibi Türk toplumun hiç bir kesiminde görülmeyen uygulamalar getirilerek ve bunların zorlukları herkesi aydın kişilerin dahi bağlı oldukları meslek teşekküllerine yahutta derneklere yahut klüplere dahi aidatlarını ödentilerini rizalarıyla ödemediği gerçeği meydana giken işçilerin bilinçlenmesi toplum hayatına yön vermesi sosyal ekonomik haklarını almaları demokrasie katkılarını önlemek isteniyordu, ve bildiğiniz üzere sendika kurmak , sendikayı özellikle yaşatmak , sendika aidatının bizzat işveren tarafından kesilip gönderilmemesi bunun yerine işçinin ödemesi gibi yeni koşullar bir yasaya da değil anayasaya konarak ve detay olan bu mesleği 4/3 olmaya bağlayarak bundan böyle demokraside ve çalışma hayatıda işçi haklarında grev haklarında bir anlamda askıya belirsiz bir süre için alınıyordu.

Bu bence komisyon raporunda ilkeler ya da temel hak ve özgürlükler komisyonları raporlarında alınmalı, işlenmeli ve bir bölüm olarak vurgulanmalıdır. Yine bunun gibi grev hakkının bir çok istisnasının getirilmesi, grev hakkının kısıtlanması , grev yapıldığı zaman bile bunun 2 ay ile veya belli bir süre ile sınırlandırılması taraflardan birinin tabiatıyla işverenin isteği üzerine yüksek hakem kurulunun bunu karara bağlaması bu beyfendilerin kendi ekonomik ve sosyal anlayışlarına bile ters düşen bir durumdur.

Madenki piyasa koşulları serbest rekabete güçlü olanın gücünü savunması ile belirleniyor, sosyal alanda böyle oluyor, özellikle ekonomik alanda böyle oluyor, idi, o zaman grev hakkınıda işçinin, bu defa anayasaya giren lokvat hakkı gibi, sonuna kadar kullanabilmesi böyle bir kısa sürede açıkcası bir işverenin işveren kesiminin dayanabileceği belli bir süreyle bağlayıp ondan sonra bunun işverenin isteği ile Yüksek Hakem Kuruluna götürüp bu işi bu grev hakkını göstermelik hale getirmesi olmaması gerekirdi, bu kendi felsefelerine düşüncelerine ters. Ama ben Danışma Meclisinde özellikle komisyonda herkesi cahillikle suçlayan bir başkandan bilim adamı olduğu söylenen fakat herkesi cahillikle suçlayan bir başkandan vebir bilim adamı gibi değil, bir sözcü gibi objektif çeşitli toplum kesimlerinin çıkarlarını, yararlarını bağdaştırması, Bi sözcü gibi değilde bir militan gibi davranan bir sözcüden ve içinde bir tek işçi temsilcisinin bulunmadığı bir anayasa komisyonundan ALDI ve KAÇTI Komisyonundan birşey beklemezdim, beklemiyordum Danışma Meclisindeki bazı çabalarıda sonuç veremeyeceği sayın Başkanır da söylediği gibi belli bir yöntemle gelmiş olduklarından ve belli kesimi temsil ettiklerinden fikirlerin oluşturulması veya tartışılması olasılık içinde olmadığından bazı karşı oylarına olmasına, bazı güzel sözler söylenmesine rağmen sonuçta güzel bir eylem değerlendirme olamayacağından gayet doğal karşılıyoruz

Ama Türkiye Barolar Birliğinin kurmuş olduğu komisyonlardan ve bizlerden raporumuzun bir bölümünde bu işçi haklarını daha açık seçik vurgulamamızı bir kez daha gözler önüne sermemizi gerekli görüyorum. Somut önerim bu konuda 4 komisyondan benim anlayışıma göre ilgili komisyonun, belki diğer komisyonunda maddeler itibariyle dahil oldukları söylenebilir, ama sonuçta mutlaka komisyon raporlarına vekomisyonların çalışmalarına bunların katılması vurgulanması ve aslında Türk toplumunun emeğe önem veren bir toplum olduğu çalışan kesimin bulunduğu ve işçi haklarının sadece ekonomik haklar olmadığı bir demokrasi sistemi içreindeki işlerliği önemi bilinci ve Türk demokrasisinin geleceğine olacak katkısının nazara alınarak uygulanmasının gerekli olduğu kanısındayım. Bu konuda komisyonların kısa bir çalışma ile hiç değilse birer paragrafla herkesce bilinmiş olsa da bizimde bildiğimiz ve önemsedığımız bu hususun yer almasını istemekteyiz, teşekkür ederiz. Saygılar sunarım.

Tekin YAMAN SAKARYA: Sayın divan başkanının uyarısına kabil olduğu kadar uymak suretiyle somut olarak komisyonlardan gelen rapor hakkında konuşmak istiyorum. Evvela şunu arzedeyim ki, ilk konuşmayı yapan Ankara Barosu Delegeşi arkadaşımın sözlerine aynen katılıyorum. Onları tekrar etmekten kaçınıyorum.

Değerli arkadaşlarım, herşeyden evvel şunu vurgulamak isterimki Türkiye Barolar Birliğinin 160 olan üye tam sayısı burada biraz evvel saydığım kadarıyla mevcut delegeye inmiş bulunmaktadır. Evveleminde mazeretleri olmadan bu önemli toplantıya katılmayan delege arkadaşlarımı bendeniz affedemiyorum. Türkiye Barolar Birliği gerçekten anayasanın hazırlanmasından beri büyük bir çaba içerisinde. Önce barolarımıza, her baromuzaya ayrı ayrı sorular gönderilmiş buradan baroların görüşleri öğrenilmiş Danışma meclisi anayasa komisyonuna bunlar önerilmiş, daha sonra Türkiye Barolar Birliği Başkanı veya Yönetim Kurulunun basın toplantılarında bu konularla alınmış, Zonguldak olağan genel kurulunda ayağı yukarı tamamiyle anayasa konusunda barolar birliğinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Nihayet son olarak adalet yılının açılışı dolağısıyla sayın Birlik Başkanımızın gayet güzel hazırladığı konuşması kamuoyuna duyurulmak istemiştir.

Fakat üzüntü ile gördük ki, sayın devlet başkanımız ve oraya katılan Güvenlik Konseyi üyeleri bu güzel konuşmayı dinlemek fırsatını elde edemediler. Şimdi burada komisyonlar halinde dünden beri arkadaşlarımız çalışmaktadır. Gerçekten değerli incelemeler yapılmıştır. Bendeniz de takip ediyorum. Elbetteki hazırlanan metinlerin tamamına iştirak etmek veya karşı olmak mümkün değildir. Katıldığımız noktalar çoktur. Özellikle yargı konusunun hazırladığı raporua Ankara Delegeşi arkadaşımında işaret ettiği gibi ciddi çok güzel bulmaktayım. Ancak oradaki Anayasa Mahkemesine getirilen sınırlamaların yerinde görmeyen görüşe bendeniz katılmıyorum.

Anayasa Mahkemesinin elbetteki akademik tenkide tabi tutulacak kararları vardır bir oluşma aşamasındadır, ama anayasa mahkemesi bundan önceki tatbikatiyle bunları aşmak suretiyle kendini yasama erki yerine koyan kararlar vermiştir. Bu yargı komisyonunda bir iki cümle ile sözcü olarak dinleyici olarak katıldığım ve orada sayın Barolar Birliği Başkanının da işaret ettiği gibi Af Kanunu ele alınırsa Af kanununun 2. madde şindeki istisnaları iptal eden anayasa mahkemesi istisnaları iptal ettiği için birinci maddeye aktarırken kendisi sanki peşin organmış gibi TBMM'nin affetmediği suçların affedilmesine sebep olmuştur.

Barajlı Dont sistemini iptal etmiştir son fıkrasının üstündeki fıkralarla yepyeni bir sistem meydana gelmesine sebebiyet vermiştir. Bu anayasa tasarısında Anayasa mahkemesininse birisini yasama organı yerine koyan kararlarını önleyici kısıtlamalar getirilmesini bendeniz gayet yerinde bir düzenleme sayıyorum. Diğer bir komisyondan ölüm cezaları görüşülmekte iken oradaki konuşmalarıda katılmak fırsatını elde ettim ve yine dinleyici olarak kendilerine bir soru yönelttim. En çarpıcı misali son Esenboğa katliamıdır. Bir Emniyet tedhişçi çıkmış bir bilerek isteyerek dokuz kişinin ölümüne 20 den fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Şimdi orada ölenlerin bu yargılamadan dolayı sanık olanın yaşama hakkı vardır da oradaki masum insanların yaşama hakkı yokmudur arkadaşlar. Aynı soruyu sayın Genel Kurulumuz sormak lazımdır. Böyle adi suçlarda ölümle biten suçlarda dahi Barolar Birliği evvelce bir ilke kararı alınmıştır diye ölüm cezalarına karşı çıkmakta devam edecektir. Bu iki misali verdikten sonra hazırlanan komisyon raporları üzerinde kısacadırduktan sonra hemen sözlerime son vereceğim.

Aşağı yukarı komisyon raporlarını dinledik, gerçekten anayasanın birinci maddesinden sonuncu maddesine kadar Barolar Birliğinin diyeceği çok şey vardır olmuştur, olmalıdır ve bunları belirtmekte yarar vardır. Ama sanki bu raporlar Anayasa yeniden hazırlanıyormuşçasına bir hazırlama anayasa komisyonuna verilecekmiş gibi düzenlenmiştir bu. Takriben bir saatte fazla sürmüştür okunması. Ne kadar haklı ne kadar geçerli

.....Daha birinci sayfasını kaldırırsanız üzerinde Ay-Yıldız mevcut Millet Mektebi talebelerinden biriyay esemenliğe Mustafa KEMAL'in hediyesidir ve Mustafa KEMAL'in mühürü. 1935 senesinde küçük bir talebe olan Ortamektep talebesi olan bana Mustafa KEMAL'in hediye etmiş olduğu o küçük Teşkilatı esasîye kanunu acaba niye verildi. Düşünürseniz bizim birgün üniversiteyi bitireceğimiz memlekette söz sahibi olacağımız zaman onun üzerinde düşünelim, Teşkilatı esasîyenin sahibi olalım diye verildi. Ben asil bir delege olarak değil, bir yedek delege olarak çağrıldım ve hakikaten bir vazife olarak buraya geldim ve hakikaten iftihar ettim iki gündür çok güzel çalışmalar yaptık, bundan daha güzel çalışmalar olamazdı, Birçok Baro toplantısına gittim bundan daha güzel bundan daha ferli toplu, bundan daha çok birleştığımız baro toplantısı görmedim.

Bizimde hatalarımız oldu, Barolar Birliği olarak bizimde hatalarımız var. Bunları burda söyleyecek değiliz. Her türlü hatalar olabilir, anayasa mahkemeside hata yapıyor, cumhurbaşkanıda hata yapıyor. Ama Hakikaten üzülerek söyleyeyimki şu taslak olarak getirilmiş olan anayasa kanunu bizim hlepimizde bir üzüntü bir hatta vatandaş olarak bir kırıklık ve bir çöküntü yaratmıştır. Bu çöküntüyü hiç olmazsa burda azda olsa dile getirmek hepimizin bir borcudur. Arkadaşlar şunu iyi bilmemiz lazım, Kemalizm'de Mustafa KEMAL'in idealide bu memlekette ihmal edilmiştir. Baro toplantılarında Kemalizm'den ATATÜRK'ten bah eden bir kimse çıkmamıştır. Ve üzüntü duyarak söylüyorum ona biz derhal sahip çıkacaktık, buna maatteessuf istenildiği şekilde Türk münevveri sahip çıkmamıştır, Türk Üniversitesi sahip çıkmamıştır. Türk prof.ları sahip çıkmamıştır, hatta Türk devlet adamları sahip çıkmamıştır, ATATÜRK'ün kurduğu parti sahip çıkmamıştır.

O bakımdan buna sahip çıkmak hiç olmazsa bundan sonra hepimizin vazifesi olmalıdır. Arkadaşlar yanıldığımız bir nokta var. 27 Mayıs Çıkış noktasıyla farklıdır. Halbuki simdiki 12 Eylül ise çok daha farklı bir çıkış noktasına sahiptir. Bildiğiniz gibi 27 Mayıs bir hürriyet mücadelisininin 27 Mayısıdır. Yani Türkiye muslukları sıkılmış bir Türkiye idi ve buna karşı bir hürriyet mücadelesi veren genci ihtiyarı partisi ve ihsanı vardı.

Ama 12 Eylül o noktada değildir arkadaşlar. Bir kere şunu unutmayınız.12 Eylül'e hepimiz suçlu olarak girdik ve hepimiz mesuliyet altındayız. Evet o yüzden bu anayasayı yapanlar bazı tedbirler alacaklardır. Bunu kabul ediyoruz. Bunlar hukuk dışı olduğu zaman o zaman tehkilekidir. Fukuk dışı olduğu zaman tehlikeyi noktaya girer yahut hukuki sisteme oturmadığı zaman üzerinde durmak lazımdır. Evet bu anayasa taslağı hukuki sisteme oturamamaktadır. Bir kere bunu kabul edelim. Bizim dileğimiz gayet güzel hazırlanmış bu raporu şimdi o kadar ölçülü ve vurgulayıcı olarak iki sayfa olarak veriniz, Devlet Başkanına ve Milli Güvenlik Konseyi üyelerine, onu verebiliyomusunuz, mühim olan budur. Bu raporlarıda ona ilıstirin, işte 40 tane avukat, çalıştı ve hukuk sisteminin ve anayasanın bütün yanlışlıklarını gösterdik diyin. Arkadaşlarım, şimdi ben daha fazla sizin vaktinizi alacak değilim yalnız birinci raporda sert noktalar var. Yani adeta bakınız "zararı olan" diyor, mesela biz hukukçular zararı olan pek demeyiz. Faydalı olmayan deriz, adeta adam kasten zararlı çıkarmış gibi olur, biz hukukçular bunu bilmiyoruz. Böyle sert kelimeleri bir parça yumuşaratak kullanırız.

Sonra dikteye götüren gibi sözler var, adeta adamlar dikta istiyormuş filan. Öyle bile olsa, biran için öyle düşünseler bile bis hukukçular onu başka türlü söyleriz, niye öyle söylemiyoruz bilmiyorum. Öyle söylemeliydiler, düşünceme göre. Sonra arkadaşlar ben Hitler'i gördüm, 2 sene Hitler rejiminde de bulundum. Gestapo'nun da ne olduğunu biliyorum belki hepinizden daha iyi biliyorum çünkü yaşadım. Yani Türkiye en zor şartlar altında olduğu Hürriyetlerin en çok kısıtlandığı zaman bile emin olunuzki Hitler rejiminin ,binde bir sertliğine, şiddetine sahip olmamıştır. Bu nedir biliyormusunuz, bu Türklerin kendi karakterinden gelir bir kere. Türkler öyle diktatörlüğe falan gelmez karakter itibariyle.

İstedığınız anayasayı çıkarın Türkler onu hayatının kabağına uydurur. Onun için o kadar endişe etmeyin. Anayasa şöyle çıkanda böyle çıkanda Türkiye batmaz. O kadar korkmayın, Türkiye öyle Anayasalarla falan batacak devletlerden değildir. O Hitler devri batar. Hitler bir laf söyledi herkes unuttu o lafı. "Bir Türkiyedir ki geçen harbin sonunda herşeyi alt üst etti" diyor. Hiç bir esareti kabul etmedi ve yeni bir devlet kurdu diyor. Türkiye hiç bir zaman esareti anayasaların sokacağı kalıplarla bilmem ne ile hiç bir şekilde sistem değiştirmez. Askeri rejimler, siz başka yerdeki askeri rejimleri görün. Ne kadar sert adamlar konuşmayınız diyorlar. Burda isteyen herşeyi konuşuyor. Bundan daha iyisi olurmu, siz Hitler rejiminde gelin böyle konuşun bakayım. Olacak iş değil.

Sonra geçenlerde Lenin hakkında kitap okudum, Lenin diyorki' Bunları Kemalist olarak size hitap ederek söylüyorum. Lenin diyorki, "ben size özgürlük falan vadettiğim yok arkadaşlar " bazı zamanlar bazı şeyler bir başka türlü de düşünülebilir. Ama biz hukukçu olarak dediğiniz gib çok büyük titizlikle durduk, hatta bana sorarsanız birinci rapordaki bazı sert noktalar çıkarıldıktan sonra bu raporlarda iliştilerle birde önsöz gibi kısa bir ekleme yaparak doğrudan doğruya götürürelim Konseye verelim, çok güzel olacaktır. 40 kişi 40 avukat düzenlemiş diyeceklerdir ve bu tarihe malolacaktır. Mustafa Kemal Paşanın babam anlatırdı, İstiklal harbinde mühendismiş demiryollarında "Bir gün meclise geldim şöyle bir laf duyuldu dedi, Mustafa Kemal Paşa'ya karşı tenkit yapıyorlardı - Mustafa Kemal Paşa şöyle dedi' Mustafa Kelal son derece müsamahalı, okuyun istiklal harbini, Türkiye'de diktatörlük hiç bir zaman olmaz, Türkiye'nin rakatleri diktatörlüğe gitmez.

Bu olmaz yani bunu aklınızdan çıkarın, endişe etmeyin, anayasalarda çıksa birşey olmaz, korkmayın, hepinizi hürmetle selamlarım.

Nihat KOSOVA, Balıkesir: Sayın Başkan, değerli üyeler: Genel kurulumuz vaki davet üzerine Danışma Meclisi anayasa komisyonunca hazırlanan ve Danışma Meclisinde de kabul edilen Anayasa Tasarısı hakkında Türkiye Barolar Birliğinin görüşünü tesbit etmek üzere toplanmış bulunmaktadır. Bu tesbite yardımcı olmak üzere komisyonlar, 4 komisyon kendilerine tevdi edilen görevleri yerlerine getirmiş bulunmaktadır.

Şimdi biz komisyon raporlarımızda müzakere ettikten sonra Türkiye Barolar Birliğinin Anayasa tasarısı hakkındaki görüşü budur diye, kendi dosyalarımızda hıfzedeceksek, benim komisyon raporlarımızın hiçbirisine hiç bir muhalefetim bahis konusu değildir. Hatta eğer ben anayasa profesörü olsam ve yazılı bir imtihanda öğrencilerime bu anayasa tasarısı hakkında görüşlerinizi yazın desem böylesine bir güzel bir vesikeli yazan öğrenciye tam notaya kın notta veririm.

Eğer biz bunu tarihe tevdi etmek için hazırlamışsak yine mesele yok. Yalnız sayın üyeler: Eğer biz bu görüşümüzü benim dünkü önerimde eğer kabüle mazhar olursa, sayın Devlet Başkanımıza götüreceğim isek, altında benimde imzam bulunan yargıya ait komisyonun raporundaki üslup dışında üzülmek ifade etmek zorundayım ki, üç komisyonun raporunun üslubu ile hemfikir değilim.

Zira, bu üslup bir devlet başkanına götürülecek bir üslup değildir. Şundan değildir, bizim arasına düştüğümüz, birde ilim adamlarının arasına düştüğü bir hata var. Kendi sırça köşklerinden kolay kolay dışarıya çıkmak istemiyorlar. Bizde o hataya düşüyoruz. Oysaki bizim hukuk dünyamızın dışında bir dünya var, şu salonun dışında bir Ankara var. Ankara'nın dışında bir Türkiye var, ve bu Türkiye'nin de gerçekleri var. Anayasalar sadece kitaplarda yazılsın diye hazırlanmazlar, hele anayasaların uygulanacağı ülkelerden soyutlamak mümkün değildir. Hatta o ülkelerin halkından soyutlayamazsınız, hatta o ülkelerin tarihinden soyutlayamazsınız. Bir ülkenin tarihi o ülkenin bugünkü ve gelecekteki anayasasını da belirler. Hatta coğrafyasından da soyutlayamazsınız. Bir ülkenin anayasasına tesir eden faktörler arasında o ülkenin coğrafyasıda vardır.

Güney Amerika'da çok başarılı olan bir anayasa tasarısını kuzey Amerikadaki bir ülkeye götürdüğünüz zaman çok kötü sonuç almamız mümkündür. Şunu söylemek istiyorum, mümkün olduğu kadar kısa bir zaman içerisinde. Eğer benim önerim Genel Kurul'un tasvibine mazhar olursa ve görüşlerimiz devlet başkanına ve konseye götürülecek ise. Şimdi hafızalarınızı tazellerseniz, devlet başkanımız bir ildeki konuşmasında mynen şunu söyledi: "Dedi ki" Bu anayasa tasarısını eleştirenler polis evlere girmesine karşı çıkıyorlar. Bunlar 12 Eylül'den önceki günleri ne kadar da çabuk unuttular, Teröristlerin evlere girip takır takır insan kurşunladıklarını unuttular mı? Hem polis niye vatandaşın evine girsin canım mecbur kalmadıkça dedi" hatırlayacaksınız bu konuşmayı.

Şimdi, bu kanıda olan bir devlet başkanına (doğru veya yanlış ayrı şeydir) Sayın devlet başkanımızın görüşlerine katılırsınız katılmazsınız ayrı şeydir. Ama bu görüşünü bütün Türk kamuoyuna açıklamış bulunan devlet başkanına şimdi ben senin görüşünün ne kadar yanlış olduğunu ıspat etmek için senden görüşme talep ediyorum demek bence yakışıklı ve uygun olmaz. Bunun için zahmet etmeye gerek yoktur, sayın Devlet Başkanına ne kadar yanlış yaptığını ve ne kadar hata içinde bulunduğunu söylemek için. Ta Çankaya'ya kadar gitmemize zahmet yoktur ve bu kongrenin zabıtları 10 dakika sonra Devlet Başkanının elinde olacağına göre eğer istiyorsa elinde olacağına göre, bütün bu görüşler kendince malum bulunacağına göre bu görüşleri sayın devlet başkanının ne kadar hatalı olduğunu birde yüzüne karşı söylememizde ben hiç bir yarar görmüyorum. Bir önemli nokta.

Ben diyorumki, Sayın Turgut KAZAN'ın okuduğu raporda idi sanıyorum polisle ilgili bölüm. Şimdi o bölümü söyle çevirsek, acaba maksudumuzu ifade etmemiş mi oluruz. Veya yeterince ifade edememiş mi sayılırız. Efenim desekki tasarımızda "sayın devlet başkanının Milli Güvenlik Konseyinin tetkikine sunulan tasarıda vatandaşın konut dokunulmazlığı yeterince güvence altına alınmamıştır. Bu konuya ilişkin madde daha isabetli bir şekilde düzenlenebilirdi " dersek bana öyle geliyor ki, ALDIKAÇTI komisyonunun hazırladığı polisin eve girmesine karşı çıkmış oluruz, hemde devlet başkanıyla da ters düşmemiz oluruz.

Bir nokta var helki kelimesi kelimesine tekrar edemeyeceğim ama hangi komisyonda olduğunu da şu anda hatırlayamıyorum, aslında katılıyorum görüşe. "deniyorki raporun bir tanesinde" Danışma Meclisinde kabul edilen tasarı Türk Halkına güvensizliği ifade etmektedir" Büyük ölçüde doğru. Gerçekten o tasarının Türk halkına çok fazla güvenle baktığını söyleyebilmek son derece zordur. Ama Allah için söylemek lazım gelirse. Bizim hazırladığımız tasarısında Güvenlik Konseyine çok fazla güvendiğimizi söylemekte mümkün değildir. O nedenle bu sunacağımız önerileri daha yumuşak ve uslüpla hazırlamamızdır. Sayın SAV hiç birimiz ne sayın Devlet Başkanına, ne Güvenlik Konseyine güvenmek zorunda değiliz. Zaten böyle bir mecburiyet altında da tutmuyorlar.

Diyor ki devlet başkanı "Bize güvenen bu anayasaya evet der, güvenmeyen hayır der" güvenip güvenmemek size aittir. Yalnız ben sana güvenmiyorum deyip Cankaya'ya kadar gitmemize de lüzum yoktur. Bunu söylemek istiyorum. Eğer yöntem olarak hazırladığımız metin düşüncelerimiz ve yaptığımız tesbitler sadece bizim doğyalarımızda kalacaksa evet, ama bir yararı olsun düşüncesiyle bir takım sonuçlar almak düşüncesiyle bunugüvenlik konseyine veya Devlet Başkanına sunacaksa yargı komisyonunun dışındaki komisyonların uslubunun yumuşatılması gerektiği kanısıyla saygılar sunuyorum.

Osman ÇALIŞKAN, Rize: Sayın başkan, olağanüstü genel kurulun sayın üyeleri. Olağanüstü genel kurulumuzun oluşturduğu 4 komisyonun hazırladıkları raporları dikkatle izledim. Bu raporlarda yeralan görüşlere katılmamak için akıl mantık ve hukuk nosyonundan yoksun olmak gerekir. Ben şahsen bu görüşlere içtenlikle katılıyorum ve bu arada olağanüstü genel kurulun ilk gününde sayın divan başkanının yapmış olduğu konuşmada duymuş olduğu büyük rahatsızlığı içimden buyan bir kişi olarak ta ona anlam ve değer veriyorum ve diyorum ki:

Sayın Barolar Birliğinin içinde bulunduğumuz fevkaledede dönemde hazırlanan anayasa tasarısı karşısında duyduğu büyük rahatsızlığı ve bu rahatsızlık karşısındaki bilimsel görüşlerini daha yetkili bir organının ilgililere sunması hususunda düzenlediği bu olağan üstü genel kurul toplantısında çok isabetli bir zamanda düzenlediğine de içtenlikle katılıyorum.

Ancak, bir gerçeğide yansıtmaya hüzumunu hissediyorum. Ve diyorum ki, demokrasi ile idare edilen dünya devletlerindeki yürürlükteki anayasalarla bizim 1961 anayasasını eğer mümkün olsa da devletler arası hukukçulardan oluşan bir komisyonunu incelenmesine sunsak, hiç deretsüz söylüyorum ki derece alacak anayasalardan birisi durumuna mutlaka girer ve derece alırdı. Böyle bir anayasaya sahip bir ülke olarak bu anayasanın yürürlükte olduğu dönemde neden en korkuun olaylar ve en anormal vakaları yaşadık.

Acaba Türkiye Cumhuriyeti böyle mükemmel bir yasası yürürlükte olduğu dönemde bu kadar korkuun vakıaları neden yaşadı? neden bu kadar sayısız tabutlar girdiği evlerdeki aile fertlerinin bağırını amansızca yaktı. Acaba bu korkuun vakıaların nedeni bu mükemmel dediğimiz yapıtanmı, kaynaklanıyordu? Şüphesiz hayır. Şu halde üzerinde eleştiri yaptığımız bu anayasa tasarısından da öcü'den korkar gibi korkmayalım. En mükemmelini uyguladık, en korkuun vakıaları yaşadık. Bu mükemmel olmayanı acaba daha korkuun vakalarını bize yaşatacak, bunun üzerinde düşünelim, asıl olan budur.

Anayasalar devletlerin hayatında şüphesizki önemli yasalardır Aslında anayasalar devleti txdevlet yapam kurumları oluşturan yüksek düzeydeki hukuk kurallarını ihtiva eden yasalardır. Böyle olması gerekir. Amma bizim karşımıza gelen bu taslakta devleti devlet yapan yüksek düzeydeki hukuk kurallarını ihtiva eden bir taslak göremediğimizi döykemek özgürlüğünü de kendimizde hissediyoruz. Zaten bu kadar söyleyemeyen adam da adamdan sayılmaz. (alkışlar)

Şimdi mesele şuradadır ve hencesasıl olanda budur. Yasalar ne kadar mükemmel olursa onu uygulayanlar mükemmel kişiler değıllerse onlar devletlerin kaderinde söz sahibi olduklarının bilinci içerisinde olmayarak kısır çekişmelerle vakitlerini geçirirlerse o mükemmel yasalar rafta kalır sonuç vermez devletin hayatına da etki yapmaz, müsbet veya menfi yönde. O halde ben bu anayasa tasarısından korktukları kadar korkmayacağım. Bunu samimi söyleyim. Korkulacak bir anayasa tasarısı değil diyorum. Neden? En mükemmelini uyguladık en korkuun sahneleri yaşadık. Bugün not vermek gerekirse, 1961 anayasası hukukçuların değıerlendirmesi karşısında 10 alırsa bu 1-2 numarayı zor alır. Bunuda samimi söylüyorum. Ama, neden bizi yönetenler bu fevkaledede dönemde yönetime el koyanlar bu kadar mükemmel bir anayasa varken bunu bırakıpta böyle bizim ölçülerimize göre 2 numara alabilecek bir anayasayı uygulamayı öngördüler.

Asıl onun üzerinde durmak lazımdır. Mühim olan sorun budur. Gerçek hukukçunun üzerinde durması gereken de bu. Ama biz bir noktadan ürküyoruz, Neden ürküyoruz? Azlında 1961 anayasasının kişilere getirdiği hak ve özgürlükler gerçekten doyurucu idi. Sayın Devlet başkanımız "bol geldi içerisinde oynaya oynaya da 12 Eylül'e geldik "dediler. Neden bol geldi o ortada. Bir millet hak ve özgürlüklere kendisini yukardan idare edenlerin kendisine sahip olan kurallar olursa ona hak ve özgürlük denmez. Hak ve özgürlük aşağıda gelen bir uğraşla elde edilirse ona gerçek anlamda hak ve özgürlük denir.

Eğer 1961 anayasasında yeralan o geniş özgürlükler ve haklar toplumumuzun bünyesinden gelen bir uğraşın neticesi olsaydı size samimi olarak söylüyorum, sayın Devlet Başkanımız burda olsalar onun yüzüne karşıda rahatlıkla söylerdim, değil 5 tane general, 500 bin tane general bu hakları geri alamazdı. Demekki bir toplum eğitim düzeyi bu hak ve özgürlüklere layık olacak düzeye ulaşmamışsa belkide o hak ve özgürlükler yarar yerine zarar verecektir. Bunun bir enterasan misali vardır. Bir adamın başı ağırır iki aspirin alır başağrısı gider. Ama iki aspirin yerine bir kutuyu birden alırsa komaya girer öteki dünyaya gider

Şimdi sorun bu. Bence Milletlerin hayatında, devletlerin hayatında 100 ferdin hayatında bir dakika kadar (100 yıl ferdin hayatında bir dakika kadar) bile önem ifade etmez. Çünkü devletler daimidir ve fert geçicidir. Biz burda bir rahatsızlık hissediyoruz, bu değerlendirmedeki nisbetsizlikten kaynaklanan bir rahatsızlık hissediyoruz. Bu anayasadan bu toplumun %98'i soğuk ve referanslı bir rakam veriyorum. Ben öyle diyorum belkide Binde 98'i rahatsız olacak değil, rahatsız olacak olan özgürlüğün, özgürlükçü demokrasinin, özgürlükçü parlamenter sistemin ne olduğunu kafasında ve kalbinde duyan seviyeye ulaşmış bizim gibi azınlığın bu anayasanın uygulanmasından gururundan ve heysiyetinden birçok ahvalde fedekarlık edecek veyahutta ızdırıp duyacak günleri bugün görmüş ve duymuş olmanın rahatsızlığını hissediyoruz. Bunda haklıyız. Ama gönül isder diki bu hakkımızı kendimize tanıdığımız bu hakkı %98'in bizim gibi düşünecek düzeye gelmemesinin nedenlerinde arayalım, orada bulalım ve burada söylüyorum, bu anayasa biz burda ne söylersek söyleyelim, ne kadar iyi niyetli olursak olalım hukuksal açıdan ne kadar haklı olursak olalım, bir söz vardır. "Cemaat ne derse desin imam bildiğini okur" bizim söylediklerimizin kâğıt üzerinde kalacaklarına son derece inanıyorum.

Fevkalede dönemde sorumluluğu yüklenen kişiler bu sorumluluklarının mesuliyetini de yürekte duyarak bir girişime girmişler onlar bununla bu düzensizliği ortadan kaldıracaklarına belkide bizim burada bugün son derece iyi bir dille iyi bir ifade ile bilimsel tabirlerle ortaya koyduğumuz o gerçek anayasanın hazırlanacağı günleri bekleyecekler. Bunların samimiyetine ben bu yönden inanıyorum. Geçen Isparta konuşmasında sayın devlet başkanımız diyorki "Bize güvenenler bu anayasa ya evet desinler" bunun anlamı dedir. Demekki bu bir milletin yönetimine hasredilmiş bir anayasa değil, fevkaledede dönemde sorumluluk yüklenen bazı şahıslara yetki veren bir belgedir demek istiyor. Buna ben o bakımdan da anayasa diyemiyorum, çünkü kendisinde bunu kabulleniyor.

Arkadaşlar asıl olan şudur, Bu anayasa yürürlüğe girerse, bu milletin iyi kötü bir 30 yıllık demokrasi tecrübesi vardır. Bunlar mahrum kaldıkları bazı özgürlük ve hakların izdirabını duymaya başlayacaklar, o zaman kendileride gözlerini açacaklar ha diyecekler 1961 Anayasası ne güzel anayasa idi biz onun kıymetini bilemedik, onun kıymetini şimdi anlıyoruz. İşte o zaman aşağıdan yukarı gelen bir uğraşla bugün kafalarımızda tasarladığımız gönlümüzde benimsediğimiz bu güzel hukuk kurallarını içeren yepyeni bir anayasa kuralı doğacaktır. Hepinizi saygıyla selamlarım. (alkışlar)

Lütfi KILINÇ, İZMİR: Sayın başkanlar, muhterem delegeler, vak-
tin fazlaca geçtiğini bilerek önemli saydığım bir noktaya kısaca temas etmek istiyorum. Demokratik hayat oyunları kuralları içinde oynanmalıdır. Mademki bütün iddiamız ve amacımız demokraiye yaşatmak, demokrasi rejiminin gereklerine de bunun icabettirdiği koşulları da sağlamak zorundayız Temel hak ve ödevler komisyonunun gerçekten önemli ve özel emek sonucu meydana getirdiği raporda çok önemli bir noktayı. bir hakkın kullanıl-
ması veya kullanılamaması şeklinde tanımlayabileceğimiz bir hususu unuttuğunubelirtmek istiyorum.

O da şu: Mademki bu anayasa tasarısı demokratik kural gereği halk oylamasına sunulacaktır. O halde halkın seçme ve seçilme ve oy kullanmasına gereksinim duyulmuştur. O halde ileriye dönük demokratik hayatta seçme veseçilme hakkı korunmalıdır. Bundan amacım şudur. Bir hüküm getirdiler. Eğer halk oylamasına iştirak etmez ise, o kişi beş sene içinde seçme veseçilme hakkını yitirecektir.

Bu fevkaledede tehlikeli ve gerçekten demokratik yaşama ve demokratik rejime aykırı bir yasadır. Bu nedenle ben isterdim ki, komisyonumu özellikle ve öncelikle bu fikrin kaldırılması ve bu temel hakkın yok edilmesini amaçlayan hususun ortadan kaldırılmasını önermiş olsun. Saygılar sunarım.

Ahmet Hamdi SAYAR, İSTANBUL: Sayın divan kıymetli yönetici arkadaşlarımız ve çok sevdiğim sayın delege arkadaşlarım, Tasviplerinize sunulan 4 ayrı çalışma komisyonunca hazırlanmış bulunan raporların ihtiva ettiği fikirlere tamamiyle katılıyorum. Ancak bunların her komisyondan bir arkadaşın iştirakiyle ve divan başkanlığının da tayin edeceği bir arkadaşın katılmasıyla yani sizlerden olmak üzere bir redaksiyon komitesinde birleştirilmesi, ahenkleştirilmesi, tekrarlardan uzaklaştırılması, hususunun dikkate alınmasını öneriyorum.

Bu arada Anayasaların hazırlanmasında dünyanın bugünkü kaybettiği medeniyet uygarlık düzeyinde münakaşa edilmesi artık yeralmayan birtakım prensipler vardır. Anayasalar evveleminde halkın devletçe mutlu yaşatılmasını sağlamak gayesiyle yöneticilerin kendi kendilerini ahdet eden, bir prensibin ürünüdürler. Anayasalar tasarruflardır ve bu tasarruflarla devlet yönetimine el koyacak kişilerin nasıl bu işlevi yapacakları ve kendi kendini ne şekilde tahdit edecekleri kuralları kapsayan bir temel kanundur anayasalar.

Bunun başka bir türlü izahı düşünülemez. Bu bakımdan önümüze gelen ve kamuoyuna duyurulan anayasa taslağınının genelde bu prensiplere bu münakaşa götürmez esaslara uymadığı konusubizim meselemizdir ve biz burda komisyonlar halinde bu meseleleri değerlendirmişizdir. Reaksiyon gösteren bir takım düşüncelerle şu zamandaki mevcut anayasa düzeyinde şunlar olmuştur, binanaleyh bunları ortadan kaldırmak için şöyle çareler düşünülmelidir esprisi hakim olduğu zaman bu genel kaideleri ihlal etmek durumuna düşebiliriz.

En baş kaideden başladım, ikincisi demokratik esaslarda niçin demokrasi keşfedilmiştir. Niçin demokrasi düzeni bir takım mahzurlarına rağmen en iyi yönetim tarzıdır diye kabul edilmiştir. Çünkü bir insanın 5 insanın 10 insanın hata yapma ihtimalı 100 insanın 500 insanın hata yapma ihtimalinden daha fazladır.

Binanaleyh tek kişilerin 5-10 kişilerin yanlışlıklar yapması yanlı kararlar almasını önlemek ve mümkün olduğukadar halkın bütün katmanlarından bütün bölümlerinden gelen tercihlere ihtiyaçlara cevap verebilecek kalabalık gruplar ve heyetler önünde karar organlarının teşkili düşünülmüştür. Bu bakımdan anayasa tasarısında inceleme yapılırken Bizim gözümüze çarpan en başlıca sakınca bu hata yapma ihtimalinin arttırıcı niteliğine kayan az insana çok yetki verilmesi, yerine göre tek insana çok yetki verilmesi, halidir. Bu hal giderek zamanla hatalı uygulamalar haline gelebilir, Tek taraflı kararlar alınabilir.

Demokrasi rejiminde sağlıklı işlerliğin kazandırılması bakımından yine görüşümüz olmuştur ki, Takım çalışmaları mümkün olduğu kadar yine geniş kitleler halinde yürütülecek ve yönetime katılma da çok nisbette yaygınlaştırılacaktır. Seçimden seçime oy vermek suretiyle suskunluk içinde kitlelerin fikirlerini zımnen beyan etmeleri oy halinde yeterli görülmemiş bir takım ara kontrol mekanizmaları ve müesseseleri modern demokrasilerde düşünülmüştür. Bunların ne olduğu malumdur. Melek teşekkülleri, partiler, dernekler, bir çok vatandaşın bir araya gelip fikirlerini birleştirdikleri teşekküller halinde bağımsız üniversiteler ve diğer teşekküller, zaman içinde iki seçim devresi arasında bir takım uyarılarda bulunma imkanlarını elde etsinler ve yöneticilerin sadece varlıkları toplumun tümünü insanlık haysiyetine yarasır bir hayat düzeyine ulaştırmak ve onları mutlu kılmak için vardır. Devletin varlığında bundan ötürü vardır, Binanaleyh bu yönetimi elinde tutanlar bu vekaleti ifa edenlerin ara kontrollerle uyarılarını sağlamak için düşünülmüştür. Bunun bir başka stopaj müessesesi, bir kontrol müessesesi keşfedilmemiştir. Onun için bunlar konulmuştur ve işlerlik kazandırılmıştır. Anayasalarda bunların teşkil edilmiş olması, bu maksatla yapılmıştır.

Eğer Bunlar görüşülmeyecek, birtakım sıkıntılar yaratacak kayıtlara bağlanırsa o zaman bu barış bu sükunet ve bu kuvvetli bir yönetim elde edilemez. Asıl üzerinde durulması gereken en önemli konu münakaşa götürmeyen bir konu ferdi bireyin hakkını kanunların ve anayasanın verdiği hakkını dava edebilmesidir. Bunun önemli en modern örneğini devletin organlarını ve onların kararlarını dava edebilme hakkının tanınmasıdır ve bunun mümkün olduğu kadar geniş tutulabilmesidir.

Bir toplumda birey hakkını devlete karşı devletin tabii hükmi şahsiyet olarak,devletin memurları aajanları tarafından alınan kararlarını yargı mercinin önüne götüremiyorsa veya de derece götürüyorsa orada hukuk devleti meselesinde bir neticeye varabiliriz. Hukuka bağlı devlet demek kendini kendi dava edebilmesine hak tanıyan bir düzen getiren bir devlet demektir. Bu bakımdan görüyoruz ki, yargı bağımsızlığını ve hakimin yargıcın bağımsızlığını teşkil eden ana esaslarda bir takım hudutlamalar bir takım sakıncalı olabilecek hususlar vardır.

İdarenin yargılanması. idari yargı konusunda bir takım kısıtlamalar vardır. İşte biz bu sakıncaların şderek arzu edilen neticeden bizi uzaklaştırabileceğini hazırlatmak ve göstermek için burda çaba sarfediyoruz. Bütün gayemiz vebütün amacımız anayasanın nihai şeklini yapacak olan sayın kurula bu sakıncalardan bahsetmek ve busakıncaalar üzerinde düşünülmesini sağlamaktır. Bubakımdan değerlendirmelerin bu ölçü içreinde yapılamısın ve hazırladığımız ayrı ayrı gruplar ve komisyonlar halinde hazırlanan tasarının bu genel çerçeve içerisinde bu mxhatırlatma vebu muhtıra şeklinde verilen bu görüşümüzü bir bütün haline getirerek tekrarlardan uzak ve bu espiri altında hareket edildiğini gösterir bir görürüntü ve içerikle sunulması arzusundayım.

Diğer arkadaşlarımda değindiler, benimde şahsi görüşüm budur. Seçilecek olan 4-5 kişilik bir redaksiyon komitesi bu raporları birleştirmesi ve bu raporlardaki tekrarları ayıklaması ve birtakım redaksiyon çalışmaları yapması şeklindedir. Hürmetlerimle (alkışlar)

İlhami GÜVEN, ANKARA : Yüce kurulun sayın üyeleri. Özellikle sözlerime başlarken biraz evvel okunan ve cidden barolar Birliği tarihinde tarihe malolacak şekilde olumlu bir eser vücuda getiren komisyonlara, komisyonların hazırladığı raporlara bütün ka lbimle katılıyor içimden içtenlikle alkışlıyorum. Bendeniz bir husus için söz aldım. Bu halledilmemiştir, sayın Balıkesir Delegeşi üstadım, öglenden evvel cidden zannederimki yüce kurulunuzunda tasvip ettiği bir öneride bulundu, hazırladığımız raporların Sayın Devlet Başkanımıza ve Milil Güvenlik Konseyine sunulması yolunda. Ama öglenden sonra da raporları eleştirirken raporların daha mülayim bir dile çevrilmesini bu şekilde devlet Başkanımıza ve Milli Güvenlik Kurulusayın üyelerinesunulmasını önerdiler.

İşte bu husus ve bu öneri halledilmedi. Arkadaşlar, biz anayasa tasarısına karşıyız, aksaklıkları rapore ettik dile getirdi. Son merci karşımızda şimdi. danışma meclisinden çıktığı için son kanadına tetkikine arzedilmiştir o da Milli Güvenlik Konseyidir. Milli Güvenlik Konseyine biz Barolar Birliği olarak , sayın Devlet Başkanım Barolar Birliği bütçesi iflas halinde, bize yardım edin demiyoruz, bunu demeyeceğiz. Ne diyeceğiz biz? Anayasa tasarısına karşı görüşlerimizi belirledik, genel kurulumuzu topladık vesunuyoruz. Binanaleyh, ifadenin şu raporlardaki tam anlamıyla yerinde kullanılan anlamıyla, bence yumuşatılmasına gerek yoktur, yumuşatılmasında mümkün değildir.

Zaten Barolar Birliğine has olgunlukla bunlar rapore edilmiştir. Bu böyünle bendeniz arkadaşımızın biraz evvelki yumuşatılma önerisine katılmıyorum, bilgilerinize arzederim, saygılar sunarım. (alkışlar)

Merih SEZEN, İSTANBUL: Kendi adıma söz aldım efendim. Sayın başkanlar , sayın arkadaşlar ben yalnızca bir öneride bulunacağım. 4 komisyon raporunu kendi dahil olduğum rapor hariç olmak üzere, 3 raporu dikkatle dinledim, içeriği, yazının niteliği tümü bakımından bize yararlı birer rapor olduklarını gördüm. Şimdi arkadaşlarımızın teklifleri var. Sayın Devlet Başkanına sunalım diye. Biz burada kişilere hiçbir şey sunmak içintoplanmadık. Bizim burada toplanmamızın nedeni anayasa taslağının bize uygun olup olmadığını tetkik edip uymadığını da gördüğümüze göre ilgili makama tevdi etmektir. O da konseydir. Biz Konseye ister bunu elden tevdi ederiz, istersek, başka türlü doğrudan doğruya posta ile iadeli taahhütlü göndeririz. Fakat iletiriz. Devlet Başkanına vermeye, Randevu almaya lüzum yok. Türkiye Barolarının bütün avukatlarını temsilen Türkiye Barolar Birliği toplanmış ve tarihi görevini yapmış, tarihi vesikelerininide 4 komisyon halinde tesbit etmiştir.

Önerim şudur: 1- Komisyon veya başkan bu 4 raporun sunuş yazısını hazırlar, ve altında imzaları bulunan ve tarihi belge olduğuna kani bulunduğum bu belgeleride ekleyerek anayasanın içindeki ayrı bölümleri eleştiren raporları bilgilerine sunar, ve gereğinin yapılmasını ister. Bundan ibarettir sözüm. Yalnız zabıtlarda birşeyin düzeltilmesini istiyorum, toplantımıza katılan arkadaşlarımızın sayısı sonradan katılanlarla beraber 43 değil, 53 tür saygılarımla.

Başkan: Şimdi redaksiyonlarla düzeltilmesine lüzum yoktur mu demek istiyorsunuz.

SEZEN : Evet. Ben komisyondaki arkadaşlarımın titizlikle çalışarak dikkatle tümcelerini hazırladıkları bu raporların artık değiştirilerek bir bölüm haline getirilmesinden yana değilim. Altında imzalarıyla bulunan komisyon raporlarını ekleyerek bir sunuş yazısının bir takdim yazısının hazırlanmasından ibarettir yapılacak, teklif ediyorum tabii. Raporlarkabul edildikten sonra tabii.

Ünal HARCAMOĞLU, Manisa: Sayın başkan, ve sayın genel kurul üyeleri. Anayasa ve yürütme komisyonunda bende yer almıştım. O komisyondan bazı görüşlerimiz ayız olarak iletmış ve genel redaksiyon komitesine götürülmesine kararlaştırmıştık. Fakat o komisyon bu genel kurulumuzun toplantısından sonra yapılacağı için, bunun genel kurulumuza o toplantıdan evvel sunulmasını uygun buldum.

Efenmdim , devlet hayatında anayasa kurallarından da önce gelen bazı teamüller veya teamül oluşturabilecek yüce davranışlar vardır. Bunlar öylesine yüce davranışlardır ki, öylesine teamüller oluştururlar ki, her havarinin ayrı bir incil yazması gibi her kargaşadan sonra ayrı bir anayasa düzenleme yoluna gitseniz, sayısız anayasa kazansanız o teamüllerden veya teamül yaratan davranışlardan daha yüce kurallar ortaya koyamazsınız. Böyle bir örnekle sözüme başlamayı uygun buluyorum.

Yüce ATATÜRK tarihle hesaplaşmasını kendi kişisel tarih felsefesini ve devlet felsefesini bütün hayat mücadelesini içeren büyük nutkunu hazırlayıpta bunu topluma sunmayı düşündüğünde Türkiye Büyük Millet Meclisinde onu okumaz gider, Cumhuriyet Halk Partisi Parlamento grubunda okur. Niye sırf bu benim kişisel görüşümdür bir yerde bu benim kendi kişisel tarih felsefemdir, devlet felsefemdir diye onu parti grubunda okur. Bu siyasal tarihimizde en yüce bir saygı ve zerafet örneğidir. Bu saygı kimedir, Türkiye Büyük Millet meclisine. Bu örnekten sonra şu görüşlerimin Mille Güvenlik Kuruluna , Millet Güvenlik Kurulu Sayın Başkan ve üyelerine sunulmasını uygun bulurum.

Cumhuriyet Türkiye'sini üreten düşüncenin en son indirgenebileceği tek bir ilkesi vardır Egemenlik Kayıtsız Şartsız milletindir. Devlet Kurucu önderlerimiz , devlet felsefesi bu kuralla özetlenir. Temeldeki bu ilke egemenliğin hem kaynağını ve sahibini belirlemiş ve hem de devletin yapısını oluşturmuştur.

Parlementonun ismi bile kurucu önderlerimiz için son derece önemlidir. Tek kişinin mutlak egemenliğinden ulusal egemenliğe kaynak ve yetki aktarılırken Meclisi Mebusandan Türkiye Büyük Millet Meclisine geçilir. İlk konulan ilkedir. İlke'den sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde ete kemiğe bürünür somutlaşır Cumhuriyet bile daha sonradan gelir, tarihsel süreçte budur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yapısını yeniden düzenlerken son 20 yılın Son 30 yılın geçici durumlarını ya da 1961 anayasasının değil, 1924 anayasasında devlet kurucu önderlerimiz devlet felsefesine dönülmesinin en uygun çözüm yolu olduğu kanısındayım. Bu yapılmadığı takdirde bundan kaçınıldığı takdirde kurucu önderlerin tek kişinin mutlak egemenliğinden kurtardığı devleti kaygı duyanın kaçınılmaz bir biçimde ve tarihsel bir süreç içinde oligarşiye teslim ederiz.

1961 Anayasası ile bir ölçüde başlatılan bu ulusal egemenlikten devlet yetkileri kaçınılma süreci, 1982 anayasa tasarısıyla hızlandırılmış, ve oligarşiye dönüşen bir devlet yapısı oluşturulmak istenmiştir. Parlamento dışından bakan atanırken Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında savaş yetkileri oluşturulurken parlamento dışından cumhurbaşkanı seçilirken de yapılan budur, parlamento dışından seçilen cumhurbaşkanına, parlamento dışından atanan bakanlarla oluşturulmuş ve parlamentonun güvenini yitirmiş bakanlar kurulunun başkanına Meclisin feshini isteme yetkisi ve hakkı veren kurallarda da gidilen yol budur.

Girilen bu yol, hızlandırılan bu yetki kaçırma süreci, ve oluşturulmak istenen devlet yapısı, bırakınız çoğulcu ve özgürlükçü demokratik yaşantıyı genel seçimlerle ulusal tercihler halinde somutlaşan ulus egemenliği dışında ve ona zaman zaman ters düşebilecek bir yönetim biçimini devletin hayat tarzı haline getirecektir. Son 30 yılların parlamento tikanıklıklarından kurucu önderlerin kurucu felsefesine aykırı düşen bir devlet yapısı çıkarılamaz mı? Padişahın arınan devlet ulusal egemenlik dışında siyasal güç edinmiş az sayıda seçkinlere teslim edilemez.

Özetle: Raporlarımızı sunacağımız Milli Güvenlik Kurulu sayın başkanı ve üyelerinden şu düşüncemizin dikkate alınmasını rica edelim. Bu düşüncelerimizi onlara saygı ile sunalım.

Kurucu önderlerimiz, devletkurucu önderlerimiz, ülkemizi iş-
galden, ulusu padişahıtan kurtarıırken ulusal egemenliğe nasıl sıkı sıkı-
kaya nasıl imanla nasıl aşkla sarılmışlarsa ülkeyi anarşiden, devleti
kargaşadan kurtaran sayın Konsey üyelerimizde ulusal egemenlik düşünce-
sine bu ilkeye böylesine ,siki sıkıya ve imanla aşkla sarılsınlar.
ATATÜRK'ün ulusundan ve büyük ATATÜRK'ün Türkiye Büyük Millet Meclisin-
den istemediği, bundan feragatle kkaçındığı yetkileri Türkiye Büyük
Millet Meclisi dıından hiçbir kişiye ve organa vermesinler. Teşekkür
ederim. (alkışlar)

Başkan: Konuşmak isteyen başka arkadaşımız yok, öyle görülüyor.
Önergeler var, ,Bir öneri komisyonun raporları olduğu gibi kalsın,
her komisyonun görüşüdür, bunlar birbirine eklensin ve bir yazı ilede
gönderilsin. Şimdi birde üç arkadaştan bir teklif geldi okutacağım,
Komisyonların raporları, adalet komisyonu raporunun uslubuna çünkü
eleştiriler içeriklerine değil uslüplarınadır.O şekilde bütün rapor-
ların bir tek rapor haline getirilerek tasvib edilsin derler.

Genel kurulca seçilmiş komisyonların hazırladıkları raporların
birleştirilmesi düşünülmektedir. Genel kurulca da raporların içerikle-
rine karşı çıkılmamaktadır. Ancak yazım tekniği ve üslup hakkındaki
ayrılıkların giderilmesi gerekmektedir. Bu görüşlerden hareketle re-
daksiyon komitesinin çalışmaları başlarken özellikle Yargı komisyonu
raporunun uslubüne yakın oluşturulmasını Komiteye bu konuda yetki ve-
rilmesini arz ve teklif ederiz.

İkinci öneri: Komisyon raporları okunmuş ve eleştirilmiştir.
Komisyonların raporlarında değişiklik görülmemektedir. Bu nedenle
yeterliğin kanısındayız. Raporların oylanmasını ve gerekli mecrilere
sunulması için arz ve teklif ederiz.

Başkan: arkadaşlar bu üç öneriyide düşünsünler, ben yimdi her
komisyonun sözcüsüne söz vereceğim, cevap olarak değil, açıklamalar
yapsın.

Vedat KARADELİ, Ankara: Konuşmamdan sonra ilk konuşmayı yapmış-
tım, çok sayın başkanımız Muammer AKSOY, belki benim anlayışıma göre
usul dışına çıkarak hemen cevap verme gereğini duydu. Bundan şu anlamı
çıkartıyorum.

Demekki benim konuşmam da hemen cevap verilmesi gereken, hemen cevaplandırılması gereken bir takım hatalar var. Veya benim sayın Önder SAV'ın konuşmasını dinlerken aldığım notlarda bir takım eksiklikler var. Bu nedenle ben sayın Önder SAV'ın ki not almıştı kendisi, bu yönde açıklık getirmesini ve eksik bulduğumuz özellikle 1961 anayasasına karşı çıkmak bir takım hürriyetleri ATATÜRK'e karşı çıkmak şeklinde ki cümlenin raporlarında yeralıp almadığı hususunu özellikle rica ediyorum. Hiç olmazsa komisyon başkanı arkadaşlarımız kısa açıklamalar yaparlarsa bizi aydınlatmış olacakları görüşünden hareketle bu açıklamalardan sonra oylamaya geçilmesini, birinci önerenin aleyhine söz aldım bu hususun başkanlıkca nazara alınmasını saygıyla istirham etmekteyim.

İlhami GÜVEN(SALONDAN) Bu bir öneridir, aleyhte ve lehte söz vermeniz lazım.

İsim alınamadı: Sayın Başkan değerli delege arkadaşlarım, Ana İlkeler Komisyonunun raporu konusunda üç arkadaşımız eleştiri getirdi, bunlardan ikisi aynı hedefte birleşiyorlar, Vedat KARADELİ arkadaşım ve Sakarya Delegesi Tekin YAMAN arkadaşımız. Vedat KARADELİ arkadaşımız 1961 anayasasının değiştirilmesini gerektiren nedenler vardı bunlar bu raporda yeterince aydınlığa kavuşturulmadı gibi bir eleştiri getirdi. 1980 yılında Türkiyenin içinde bulunduğu ortamında şimdi ALDIKACTI taslağı diye nitelediğimiz taslağın hazırlanmasına neden olduğunu vurguladı. Bencetemelde bir kısım arkadaşlarımızın yaptığı yanlışlıklarında yaptı, .

Burada eleştirilen yasallaşmış anayasa değil, burada ALDIKACTI taslağı eleştiriliyor. Burada Devlet Başkanı veya Milli Güvenlik Konseyi eleştirilmiyor, yönetim eleştirilmiyor, hukukçuların Türkiyenin her yanından gelmiş olan hukukçuların Türkiye'nin gelecekte sosyal hukuk devletinin nasıl çatılacağı konusundaki görüşleri dile getiriliyor Bu görüşlerden esinlenmek isteyen herkes, hıma açık olan bu toplantıda gelir dinler, esinlenir veya ilgili merciler raporlar ellerine ulaştıkları zaman gerekli değerlendirmelerini yaparlar. Onun için anayasa da olsa eleştirilince sanki suç işleniyormuş gibi bir telaşa kapıldı bazı arkadaşlarımız, Anayasalarda eleştirilir. Bu taslak bu haliyle yasalasacak olursa sanıyorum gelecekte en çok eleştirilen yasalardan biri olacaktır.

Toplum bu taslağı gelecekte bu haliyle yasalaşırca sanıyorum kendisine çok ters gelen hükümleriyle eleştirecektir. Bizim görevimiz. Hukukçular olarak bunları bildiklerimizi gördüklerimizi açık yüreklilikle söylemektir. Korkmak kenara çekilmek, duygularımızı düşüncelerimizi bilgilerimizi kapalı kapılar arkasında saklamak değildir. O nedenle 1961 anayasasına komisyon raporumuzun sonunda KARADELİ arkadaşımız öneri getirilmedi diyorlar.

Komisyon raporumuzun sonunda çok açık bir öneri var. Bu haliyle Türk toplumunu çeşitli bunalımlarasürükleyici nitelikte olan bu anayasa taslağının düzeltilemeyecek nitelikte olduğunu yeni baştan kaleme alınmasının bile bir yarar sağlamıyacağını bu nedenle ayrı bir yöntemle yeni bir taslak hazırlanması gerektiğini öneriyoruz vurguluyoruz. 1961 anayasasına tepki niteliğinde veya reaksiyon niteliğinde hazırlanan bir taslak olduğu için bu anayasa taslağı, belki 1961 anayasası içinde yapılan tepki anayasası eleştirisini çok daha fazla çekcek nitelikte bir taslak oluyor.

Büyük ATATÜRK bir konuşmasında yasa koyucuların insanlığın duygularını, tutkularını çok iyi tanımaları gerektiğini, ama yasa koyarken duyguların ve tutkuların üzerine çıkmak gerektiğini, bağımlı olmaktan kurtulmak gerektiğini çok veciz bir şekilde söylemiştir. Bizim iddiamız bu anayasa taslağı büyük ATATÜRK'ün söylediği duygu ve tutkuların üzerine çıkamamış olarak hazırlanan bir anayasa taslağı olmasından kaynaklanıyor. Onun için dirki bu yanlışlıkları vurguladık sanıyorum.

Bir başka konu, Halil AAZERİ, Pardon Vedat Bey tarafından söylenen bir yanlış anlamayıda yanıtlayayım. Sanki ATATÜRK ilkelerine ters düşen bir anlama geliyor diye bir değerlendirme yaptılar. Raporumuzda ATATÜRK'ün yalnız çağdaş uygarlık doğrultusunda hızlı atılımları gerçekleştirmek için değil, aynı zamanda demokrasinin önkoşulu saydığı lâiklik ilkesinden sapılmış böylece hür düşünceli şartlar yaratma amacı terkedilmiş ,ATATÜRK devrimlerine zıt tohumların adımları atılmıştır dindikten sonra "hemde devrim yasalarının çeşitirilemeyeceği yolundaki 1961 anayasasının hükmünü korumak suretiyle (kim koruyor bu taslak koruyor. açık bir çelişkiye düşmüştür diyoruz. Yanlış anlaşılma sanıyorum dikkatlice izlenmemesinden kaynaklanmış ,hedef amaç, gayet açıktır ve ne söylenildiği de gayet belirgindir.

Sayın AZERİ arkadaşımız çalışma hayatı ile ilgili kısıtlamalar daha açık vurgulanmalıydı, daha belirgin söylenmeliydi diye bir eleştiri getirdi. Haklıdır temelde bu eleştiri. Ancak bizim komisyonumuz çok fazla detaya inmeden genel olarak ALDIKAÇTI taslağında çalışma hayatı ile ilgili gördüğü aksaklıklara çok fazlaca girmeden sosyal devletin niteliğinin ne olması gerektiğini vurgulayarak detaylara girmekten kaçındı. Aslında belki uygun görülürse konulacak bazı hususlar vardır. Taslaktaki 53,54,55 ve 56. maddelerdeki değerlendirmelerin Türk çalışma hayatına bir hayli geride birikim bırakmış ve deneyimden geçmiş, geçce geçce oluşmuş Türk çalışma hayatına ters gelen bir çok hükmün olduğunu vurgulamak mümkün.

Lokavtı hak olarak getiriyor bu anayasaya. Lokavt işçilerin işverenine işçilere uygulayacağı bir yaptırım oluyor. Bir mücadele aracı oluyor. Demekki ALDIKAÇTI taslağı işverenleri Türkiye'de o kadar güçsüz görüyorki, işçilerin karşısında onları himaye gereği duyuyor. Bunun sosyal devlet ilkesiyle yakından ve uzaktan hiç bir ilgisi yoktur. Uygulamasını aldığımız, modelini aldığımız denen Batı Anayasalarının hiç birinde lokavt hak olarak görülemez, bırakın anayasaları yasalarda bile lokavt yer almamıştır.

Bunlar vurgulanabilir, uygun görülürse konabilir. Sosyal devlet güçsüzleri güçlüler karşısında himaye ederek toplumsal dengeyi sosyal adaleti ve eşitliği sağlayan bir devlettir. Geride bıraktığımız 20 yıllık literatürümüz, anayasa mahkemesinin de çok olumlu kararlarından birisidir, sosyal devleti bu şekilde tanımlayan anlayışı, gerekirse bu anlayışı komisyon raporunun bir yerine monte eder ve bu sosyal devlet anlayışına aldıkça taslağındaki ikinci maddede Cumhuriyetin nitelikleri sayılırken, daha doğrusu deyimiyle temel ilkeleri sayılırken nitelikler 1961 anayasasının deyimi, temel ilkeleri sayılırken 4. maddede devletin amaç ve nitelikleri sayılırken, sosyal hukuk devletinden bahsediyor. Bunun 53,54,55 ve 56. maddelerle sosyal devleti kâğıt üzerinde bırakan bir anlayış olduğu ve birtakım hakları alarak sendikalarından işçilerden, birtakım hakları alarak sosyal devleti fiiliyatta işleme hale getireceği eklenebilir. Teşekkür ederim. Eleştirilere yanıtlarım bunlardan ibarettir.

Başkan: Teşekkür ederim. Bir önerge daha var, önergenin oylanmasını, raporların oylanmasını, eleştirilerde nazara alınarak redaksiyonun yapılması ve gerekli mercileresunulması için başkanlık divanına yetki verilmesini arz ve teklif ederim. Bu önerge hakkında lehte ve aleyhte herhangi bir görüşme olacak mı?

Atilla SAV: Bir noktayı arz edeyim, dün toplandı da verilen kararda raporlar sonradan bir redaksiyon kuruluna gidecekti, redaksiyon kuruluda şöyle belirlenmişti, her komisyondan başkan ve sözcülerinden kurulacaktı. Yani 8 kişilik bir redaksiyon komitesi oluşacaktı. Eğer bu iki arkadaştan birisi katılamazsa komisyonaş bir başka arkadaşta katılabilir. Bence o karar yürürlükte olduğuna göre bunu değiştirmeye gerek yok diye düşünürüm, bilmiyorum sayın önerge sahibi arkadaşlarım bu görüşe katılırlarmı?

Yönetim Kurulumuz genel kuruldan öncetoplandı ve bir dahaki toplantısını 30 Ekim'de yapacak. Halbuki bu raporların bu süre içerisinde ilgili makamlara sunulması zorunluluğu var, başka türlü yararlı olması beklenebilir. Onun için eğer arkadaşlarımız uygun görürlerse 8 arkadaş birkaç saat daha çalışacaklar ve bunun için belki Ankara'dan ayrılmıyacaklardır. Ama bu efedakarlığı bu özveriyi gösterirlerse bu çalışma en iyi olur. Çünkü raporlar kaleme alınırken komisyonlarda gerekli çalışmayı yaptılar, komisyonların eğilimini biliyorlar. Sanıyorumki ya başkanlık divanı veya başka bir kurula bir adaptasyon, bir uyarılama zorunluluğunuda birlikte getirecektir, ilk kararımızı bozmayalım, bence uygun olan, ama önerge sahibi arkadaşım ne der bilmiyorum.

İsim alınamadı: Efenim amacımız kongrenin sonuçlanan görüşünü biran evvel iletmek yetkili ve gerekli makama iletmek. Şimdi redaksiyon komitesini çoğaltmak bence gereksiz, önergeyi o nedenle sunduk. Zaten başkanlık divnımızda komisyonların, 4 çeşit komisyonunun üçünün ayrı ayrı ilgilileri hatta başkanları dahi var. Ayrıca Yönetim Kurulu olarak önergemizi değiştiremiyoruz çünkü belki yanlış anlaşılır, belki daha önceden Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun görüşü açıklanmış belli olmuştur, bunun düzeltilmesi ve birleştirilerek verilmesi yine Birliğin bir görüşü olarak iletilmiş olacaktır.

Halbuki asıl amacımız olağanüstü genelkurulun görüşü olduğunun vurgulanmasıdır. Saygılar.

İsim Alınamadı: Değerli arkadaşlarım pratik bir öneri yapmak istiyorum. Başlangıçta belki genel kurulumuzun kabul ettiği önergedeki sayıdan biraz daha aşağıya inmemiz cerekecektir. Zaman ilerledi gelen arkadaşlarımız yörelerine gidecekler. 8 Kişi oluyor, 4 komisyondan ikişer kişi olarak, başkan ve sözcüler.

Bunların arasında belki başkanı ya da sözcüsü gidecek arkadaşlarımız olurda bunu 4'e indirirsek başkan ya da sözcü herhagi bir sözo, 4 komisyondan birer yetkiliye indiriske, 4 kişilik komisyon yani ilk önergede bir değişiklik yaparas 8 sayısını her komisyonun kendisi kaydıyla 4'e indirirsek ,Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu'da bu güçlükten kurtarmış oluruz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN: Efenim zaten önergeler birleti. Biz bu önergelerin birleşmesini şöyle anlıyoruz.

1- Her komisyon raporu burada okunan biçimiyle ayrı ayrı oylanacaklar, ve genel kurul bu raporları kabul edip etmediğini bildirecek. Raporların bu şekilde oylanmasından sonra kabul yönünde gerçekleşirse karar bu raporlar dil birliğinin ve redaksiyonun sağlanması için önceki kararımızda saptanan komisyondan, yani redaksiyonkuruluna önceki kararlaştırılan 8 kişi değilde 4 kişiden oluşmasına bu redaksiyon kuruluna götürülecek ve onlarda redaksiyon kurulundaki çalışmalarını tamamladıktan sonra esasen burada daha önce genel kurul kararı olan metni Barolar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığına sunacaklar. İcra mercii Birliktir, gerekli mercilere sunulmak amacıyla Birlik Başkanına redaksiyonkurulu sunacaktır.

Özbey İMAMOĞLU, Ankara: Efenim bizim bir önergemiz var, bu önerge bu haliyle kabul edilirse onunla çatışacak. Önergemizde salt dil yönünden değil, usul yönünden de bir uyum sağlanması önerilmektedir. Bizim önergemizde okunsun, aykırı olduğu için bunu oylamayı düşünüyorsunuz, o önerge ile birleştirilsin olmazsa, birlikte oylansın ve redaksiyon komitesine bu şekilde yetki verilerek eğer tam oylanacaksa dil ve üslup yönünden de yetki verilmesini oylayıp kabuledilsin.

Önerge: 6.Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına,

Anayasa taslağı hakkında görüşleritesbit etmek üzere oluşturulan komisyonların verdikleri raporların redaksiyon komisyonu eliyle birleştirilmesidüşünülmektedir. Genel kuruldaki görüşmelerde raporların içeriklerine fazla karşı çıkılmamaktadır. Ancak yazım tarzı ve üslubundaki aykırılıkların giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu görüşlerden hareketle redaksiyon komitesinin raporları birleştirirken özellikle yargı komisyonu raporu üslubünde uyumlu hale getirilerek tek rapor oluşturulması için redaksiyon komitesine yetki verilmesini arz ve tekli ederiz.

Başkan: Teşekkür ederim. Buyurun efendim.

İsim alınamadı: Arkadaşlar şimdi 4 rapor hazırlandı 10'ar kişinin imzası var. Bence kararımızı değiştirip şöyle yapalım. Bu 4 raporda verelim, hazırmış gibi hiç üslubünde değiştirmeyelim. Yalnız bence birinci raporda öteki üç rapora uymayan sertlikler var. Benim gördüğüm, bir kaç kelimeyi değiştirmek lazım. Onun dışında bunu olduğu gibi biz 4 raporda ekleyelim, hepimizin altında da imzası bulunsun 40 kişinin imzası var arkadaşlar. Çok daha kuvvet kazanıyor rapor. Ve böylece verelim. Yeniden gözden geçirilsin, yeniden bakılsın, yeniden okunsun, bunlara bencelüzum yoktur. Kıymetini kaybedecek raporlar, güzelliğini kaybedecek, hatta üslubünü kaybedecek. Teklifim bu şekildedir.

Başkan: Birinci rapor nedense eleştiriliyor, aslında şöyle denilmektedir. Genel olarak, demokratik ilkelerden sapılırsa dikte rejimine gidilir, bu genel bir izah. .

SAYIN BAŞKAN: usul hakkında söz istiyorum: Atilla SAV: Zaten bir redaksiyon komitesi kurulacaksa zatiâââinizde bulunacaktır. Burada raporunuzu savunmanız için hiç bir neden yok. Genel kurul içeriklere onayını belli etti, amacımız neydi, bukapıdan çıkacağız ,nasıl gidelim, sizmi önden gideceksiniz ben mi önden gideceğim bu kadar basit. Uzatmayalım efendim, arkadaşlar gidecek, daha bizde çalışacağız. Lütfen .

Şahap DEMİREL, Eskişehir: Muhterem arkadaşlarım şimdi burada bir alt çalışma yaptık, komisyon çalışması bu demektir. Biz şimdi sayın Devlet Başkanına ve Milli Güvenlik Konseyi üyelerine bir bütün sunacağız. Komisyon raporlarının aynen sunulması yakışık almaz, bana göre. Genel kurulun iradesi , eğer buraporların onaylanması şeklinde olur ise, bir bütün haline getirilir, hem söz ve üslup temin edilir, hem fikir birliği olur. Ondan sonrada birtakım tekrarlarla komisyonlar ayrı çalıştığı için okunurken dikkatinizi çekmiştir, butekrarlar ortadan kalkar, metin biraz daha kısılır ve Barolar Birliği Genel Kurulu'nun olağanüstü Genel Kurulunun görüşü olarak yüksek mercilere arz edilir.

Başkan: Raporların oylanmasına geçiyorum. Komisyonların seçimi sırasındaki sıra ile oylamaya sunacağız. Birinci Rapor Temel İlkeler Komisyonu raporu idi, dinlendi, tartışması yapıldı, şimdi bu raporu kabul eden delegeler lütfen ellerinikaldırsınlar. Kabul etmeyen, raporı red oyuna karşılık katılanların oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Temel Hak ve Özgürlükler Komisyonu raporunu oylarınıza sunuyorum kabul edenler, etmeyenler, (1) oya karşılık rapor katılanların oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Yasama ve Yürütmeye ilişkin komisyonun raporunu oylarınıza sunuyoruz. Kabul edenler, etmeyenler, (1) oya karşılık katılanların büyük çoğunluğu ile oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Yargı komisyonu raporunu oylarınıza sunuyorum, kabul edenler, etmeyenler, oybirliği ile kabul edilmiştir. (alkışlar)

Genel kurulca kabul edilerek şu andan itibaren genel kurul kararı olarak bu raporların redaksiyonunu, redaksiyon komitesi tarafından ilk kararımızda da saptandığı gibi redaksiyon işleminin yapılmasına bu redaksiyon kuruluna yetki verilerek hazırlandıktan sonra Yönetim kurulunca ilgili mercilere sunulmak ve sunulmasını birleşik bir karar önerisi olarak oylarınıza sunuyorum. Barolar Birliği başkanına yetki verilmesini, birleşik karar olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler, etmeyenler, oy birliği ile kabul edilmiştir. Teşekkür ederiz.

Biz divan olarak en iyi niyetlerle yapmış olduğumuz bu çalışmanın Konseyce iyi niyetle karşılanmasını, toplumların yararına ters düşen ama özellikle tarihin gelişmesine-tarihin akışına ters düşen hiç bir anayasaa ömürlü, hiç bir güç o anayasayı yaşatamaz. Dileyelimki tarihin akışına ters olan bu taslak Konseyden çıkmasın. Teşekkür ederim.

Atila SAV: Sayın başkan, değerli delege arkadaşlarım, iki gün süren yorucu bir çalışmada sonra çok önemli bir konuda bütün güçlükleri aşarak Türkiye Barolar Birliğinin Anayasa tasarısı ile ilgili görüşlerini saptamış bulunuyorsunuz. Olağanüstü bir dönemde tarihsel sorumluluğun bizi beklediği bir görevi tam bir meslek ve hukukçuluk bilinciyle yerine getirdiğimizden kuskumuz olmamalı. Tarihinde bunu böylece değerlendirmesini, umuyor ve bekliyoruz. Bir umudumuz daha var Anayasa tasarısı ile ilgili görüşlerimizi tam bir iyi niyetle ve dikkatle dile getirdik. Bizim dile getirdiğimiz görüşlerin belli ilkeleri var. Bunlar Barolar Birliğinin kuruluşundan bu yana izlediği ve toplum içinde yayılmasına, tutulmasına çalıştığı ilkelerdir.

BAŞKAN: Genel Kurulu kapatıyorum.

Hukunun üstünlüğü ve hukuk devleti, ilkelere aittir. Sosyal hukuk devletine bağlanıp ve çoğulcu özgürlüğe demokrasiye bağlılık ilkelere aittir. Bu genel ilkeler doğrultusunda en doğru değerlendirilmesini yapılırdığı inancımdayım. Hepinize tekrar teşekkür ederim. Sanıyorum ki bizden sonraki kuşaklara karşı bir görevi yerine getirmiş olduk. Toplum üzerindeki Türkiye Barolar Birliğinin belli bir saygınlığı ve etkinliği vardı sa her zaman ve özellikle güç dönemlerde görevinizi şekilde bilinçle yapmış olmasından doğmaktadır. Tarihin bizi böylece anlayacağını ve değerlendireceğini umuyorum. Millî güvenlik konseyinin, yani anayasa tasarıları üzerinde son sözü son düzeltmeleri yapmak görev ve yetkisini taşıyan Hukuk Kurulu kuruluşunda aynı açıdan bir değerlendirme yapması dileği ile hepinize saygılar sunarım, başarılar dilerim. (alkışlar)

